

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA

ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Danışman

Prof. Dr. Ümit Naci Gündoğmuş

ONLINE GROOMİNG: FAİLİN MAĞDURU KANDIRMA STRATEJİLERİ

SOSYAL BİLİMLER ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PSİKOLOG UĞUR CEBECİ

İSTANBUL, 2023

Özet

20. yüzyılın sonlarına doğru gelişmeye başlayan ve günümüzde hemen hemen herkesin kullandığı internet hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. İnternetin anonimlik, erişim ve satın alınabilirlik gibi özellikleri, özellikle çevrimiçi cinsel suçları kolaylaştırabilmektedir. “Online Grooming”, bir yetişkin tarafından çevrimiçi iletişim platformlarının sunduğu imkânların kullanılarak çocuğu hem fiziksel hem de çevrimiçi olarak cinsel istismar eylemi gerçekleştirme yönünden ikna etme veya mağdur etme süreçlerindeki stratejileri ifade etmektedir. Online grooming sürecinin manipülatif bir süreç olduğu ve süreç esnasında birçok farklı stratejinin kullanıldığı bildirilmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı online grooming sürecinde hangi çevrimiçi iletişim platformlarının kullanıldığının, faillerin kullandığı stratejilerin neler olduğunun, çevrimiçi mesajların ve ifadelerin içerik analizlerinin, faillerin ve mağdurların demografik özelliklerinin gün yüzüne çıkarılmasıdır. Bu çalışmada karma araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmanın konusu ve deseninin gerektirmesi sebebiyle amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Bu bağlamda Bursa Adliyesi Mahkemelerinde 2010-2021 yılları arasında yargılaması yapılmış ve tamamlanmış olan 52 dosya incelenmiştir. Demografik bilgilerin sıklık ve yüzde sıklık dağılımları basit istatistiksel analizler ile incelenmiştir. Mesajlar ve ifadelerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Mağdurlar ile çevrimiçi iletişim platformlarını kullanarak iletişime geçen faillerin %51,9’unun instagram isimli sosyal medya platformunu kullandığı görülmüştür. Faillerin %82,7’sinin mağdura tamamen yabancı bireyler olduğu bulunmuştur. İçerik analizi sonucunda ise toplamda 28 kod ve 6 tema oluşturulmuştur. Çalışmanın bulgularına göre online grooming faillerinin en çok kullandığı stratejiler; “sahte kimlik oluşturma”, “tanışma”, “arkadaş olma”, “sevgili olma”, “dalkavukluk”, “müstehcen fotoğraf isteme”, “müstehcen fotoğraf gönderme”, “tekrar”, “ısrar” ve “şantaj” olmaktadır.

Anahtar kelimeler: cinsel istismar, online grooming, çevrimiçi iletişim, mağduriyet

Abstract

The internet, which started to develop towards the end of the 20th century and is used by almost everyone today, has become a part of our lives. Features of the Internet such as anonymity, accessibility and affordability can facilitate online sex crimes in particular. “Online Grooming” refers to the strategies in the processes of persuading or victimizing the child to commit an act of sexual abuse, both physically and online, by using the opportunities offered by online communication platforms by an adult. It is reported that the online grooming process is a manipulative process and many different strategies are used during the process. In this context, the aim of the study is to reveal which online communication platforms are used in the online grooming process, what are the strategies used by the perpetrators, the content analysis of online messages and expressions, and the demographic characteristics of the perpetrators and victims. Mixed research design was used in this study. Purposive sampling was used because the subject and design of the study required it. In this context, 52 files that were tried and completed in Bursa Courthouse Courts between 2010-2021 were examined. Frequency and percentage frequency distributions of demographic information were analyzed with simple statistical analyses. Content analysis was used in the analysis of messages and expressions. It was observed that 51.9% of the perpetrators, who communicated with the victims using online communication platforms, used the social media platform called Instagram. It was found that 82.7% of the perpetrators were completely foreign individuals to the victim. As a result of the content analysis, a total of 28 codes and 6 themes were created. According to the findings of the study, the strategies most used by online grooming perpetrators are; "creating a false identity", "acquaintance", "being a friend", "being a lover", "flattery", "asking for an obscene photo", "sending an obscene photo", "repetition", "insistence" and "blackmail".

Key words: sexual abuse, online grooming, online communication, victimization

Önsöz

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde yol gösterici olarak destek olan tez danışmanım Prof. Dr. Ümit Naci Gündoğmuş hocama, fikirleriyle ve yönlendirmeleriyle çalışmayı yapmamda destek olan Prof. Dr. Neylan Ziyalar, Prof. Dr. Erdiñ Öztürk, Doç. Dr. Can Çalıcı ve Dr. Yusuf Tunç Demircan hocalarıma,

Süreç hakkında sorularımı her zaman yanıtlayan arkadaşlarım Uzman Psikolog Arif Erdem Köroğlu'ya ve Emine Ceren Eyryce'ye, gerekli izinlerin alınması sırasında yol gösteren Sosyal Hizmet Uzmanı Mehmet Akif Akbulut'a,

Veri toplama sürecinde gerekli izinleri tarafıma veren T.C. Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Dairesi Başkanlığı'na ve Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı'na,

Dosya incelemesi için mahkemelerden gerekli izinleri tarafıma veren en başta Bursa Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Nuray Şakrak'a, diğer Bursa Ağır Ceza Mahkemesi başkanları; Rasim Uhrağ'a, Erhan Peker'e, Ayhan Dal'a, Doğan Davut Albayrak'a, Yaşar Baş'a, Basri Alagöz'e, Ramazan Kelebek'e, Yaşar Sarcan'a ve İsmail Yılmaz'a, Bursa Asliye Ceza Mahkemesi hâkimleri; Gülşah Öz'e, Fırat Özkaya'ya, Berna Şan'a, Seda Ünal Yiğenoğlu'na Tuğba Yedekci'ye, Gülşen Polat'a, Nizamettin Kırılı'ya, Semra Özten Aslan'a, Deniz Kaçan'a, Pelin Aktoprak'a, Bursa Çocuk Mahkemesi hâkimleri; Emrah Aydemir'e ve Hülya Gözelyurt'a,

Dosya inceleme sürecinde kolaylık sağlayan Bursa Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünde görevli çalışma arkadaşlarıma,

Bu günlere ulaşmamda emeği ve desteği olan anneme ve babama,

Tez yazım sürecinde her zaman yanımda olan, motive eden, manevi olarak destek olan biricik canım eşim Dilasa'ma teşekkür ederim.

İçindekiler

Özet.....	i
Abstract.....	ii
Önsöz.....	iii
İçindekiler.....	iv
Tablo ve Şekil Dizinleri.....	vi
1. Giriş ve Amaç.....	1
2. Genel Bilgiler.....	4
2.1. Çevrimiçi Uşaklaştırma (Online Grooming) Kavramı.....	4
2.1.1. Online Grooming Üzerine Çalışmalar.....	9
2.1.2. Online Grooming Görülme Sıklığı.....	26
2.1.3. Online Grooming ve Mağduriyet.....	29
2.2. Çocukların ve Ergenlerin İnternet Kullanımı.....	33
2.3. Online Grooming Modelleri.....	38
3. Gereç ve Yöntem.....	45
3.1. Araştırmanın Deseni.....	45
3.2. Evren ve Örneklem.....	47
3.3. Veri Toplama Araçları.....	48
3.3.1. Demografik Bilgi Formu.....	49
3.4. Verilerin Analiz Yöntemi.....	49

4. Bulgular.....	51
4.1. Betimleyici Analizler.....	51
4.1.1. Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Analizler.....	51
4.2. İçerik Analizi.....	56
5. Tartışma ve Sonuç.....	69
Kaynaklar.....	91
Ekler.....	106

Tablo ve Şekil Dizinleri

Tablo I. <i>Mağdurların ve Faillerin Cinsiyet Özellikleri</i>	51
Tablo II. <i>Mağdurların ve Faillerin Uyrukları</i>	52
Tablo III. <i>Mağdurların ve Faillerin Yaş Ortalamaları ve Standart Sapmaları</i>	52
Tablo IV. <i>Mağdurların ve Faillerin Medeni Hal Özellikleri</i>	53
Tablo V. <i>Mağdurların ve Faillerin Eğitim Durumları</i>	54
Tablo VI. <i>Mağdurların ve Faillerin Meslekleri</i>	55
Tablo VII. <i>Fail ile Mağdurun İletişim Kurduğu Çevrimiçi İletişim Platformları</i>	56
Tablo VIII. <i>Sosyal Medya Mesajlarının ve İfadelerin İçerik Analizi</i>	57
Tablo IX. <i>Faillerin cinsellik odakları</i>	66

1. Giriş ve Amaç

İnsanın varoluşundan buyana sosyal gelişimi ile orantılı olarak problem olarak algılanan konulardan biri de çocuğun cinsel istismarı olmuştur. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin birinci maddesine göre 18 yaşın bitimine kadar her insan çocuk olarak kabul edilmektedir. Çocuk cinsel istismarının araştırmacılar tarafından birçok farklı tanımı yapılmaktadır (Friedman, 1990). Genel itibariyle çocuk cinsel istismarı; “çocuğun bir yetişkin tarafından ya da kendisinden büyük bir çocuk tarafından yaşı nedeniyle henüz anlamını kavrayamadığı ve gelişimsel olarak hazır olmadığı bu dönemde karşı tarafın cinsel tatmini için kullanımıdır.” ifadesiyle tanımlanabilmektedir. Bu cinsel tatmini sağlayan cinsel içerikli konuşma, teşhircilik, röntgencilik, pornografi kullanma/izlettirme gibi temas içermeyen davranışlardan çocuğun cinsel bölgesine dokunma, sürtünme, kendi cinsel bölgesine dokundurma, oral, anal ya da vajinal penetrasyona kadar her türlü cinsel eylemi kapsamaktadır (T.C. Adalet Bakanlığı, 2021). 20. yüzyılın sonlarına doğru gelişmeye başlayan ve günümüzde hemen hemen herkesin kullandığı internet hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Böyle bir durumda çevrimiçi çocuk cinsel sömürüsü ve istismarı, artan küresel bir endişe kaynağı olmaktadır. Ulusal Kayıp ve İstismara Uğrayan Çocuklar Merkezi'nin (NCMEC, 2018) çevrimiçi çocuk cinsel istismarı materyaline ilişkin küresel raporları, 2009'da 119.547 olarak kaydedilirken 2018'de bu sayının 18.462.424'e yükseldiği görülmüştür. Ulusal İstatistik Ofisi'nden alınan rakamlara göre, İngiltere ve Galler'deki polis kayıtları kriter alındığında 2017/18'de internetin cinsel suç işlemek için kullanıldığı 9.000'den fazla olay kaydedildiği ve çocuğa yönelik toplam cinsel suçların %16'sının çevrimiçi unsura sahip olduğunu göstermektedir (Ulusal İstatistik Ofisi ONS, 2018). Ülkemizde resmi makamlarca yapılan istatistik çalışmaları incelendiğinde; 2021 yılında güvenlik birimlerine mağdur olarak gelen 207.999 çocuğun %89,4'ünü suç mağduru, %10,6'sının takibi gereken olay mağduru çocuklar oldukları görülmüştür. Güvenlik birimlerine

suç mağduru olarak gelen veya getirilen 186.014 çocuğun %13,1'inin cinsel suçlar sebebiyle mağdur oldukları görülmektedir (TÜİK, 2021). Bu oran yalnızca adli mercilere ulaşan ve gün yüzüne çıkan istismar vakalarını göstermektedir. Çeşitli sebeplerle gizli kalan istismar vakaları da değerlendirildiğinde çocuğun cinsel istismar mağduru olduğu olayların daha da fazla olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda çocukların cinsel istismarında gelişen teknolojiyle birlikte internet de bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yakın zamanda yapılan araştırmalar, çocukların internet üzerinden cinsel istismara ve sömürüye maruz kaldıkları yönündeki şikâyetlerde endişe verici bir artış olduğunu ortaya koymuştur (De Santisteban ve Gamez-Guadix, 2017; Kloess ve ark., 2014; Whittle ve ark., 2013; Wolak ve ark., 2010). Bu bağlamda “Online Grooming” kavramı, bir yetişkinin çevrimiçi iletişim platformları tarafından sunulan araçları kullanarak, bir çocuğu cinsel obje olarak ikna etme ve çocuğu istismara hazırlama dinamiğine girilen bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Kloess ve ark., 2014; McAlinden, 2006). Başlangıçta internet aracılığıyla, cinsel sömürüye olan ilgi daha çok çocuk pornografisinin üretimi, kullanımı ve dağıtımı alanına odaklanmış olup bugüne kadar online grooming konusunda sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır (Whittle ve ark., 2013).

Çevrimiçi iletişim platformları, sanal ortama katılım sağlayan çocuklara ulaşarak onlara erişimi mümkün kılmaktadır (Quayle ve ark., 2014; Winters ve ark., 2017). Benzer şekilde, anonimlik ve uzaktan işlem yapabilme gibi unsurlar, faillerin sosyal kontrolün alışlagelmiş sınırlarını aşmalarını ve istismarcı davranışlarını devam ettirmelerini sağlayan önemli faktörlerdir (Garaigordobil, 2011; Suler, 2004). Bununla birlikte, online grooming döngüsünün nasıl ilerlediği ve farklı mağdurlarla çeşitli istismar döngüleri boyunca nasıl sürdürüldüğü hakkında çok az şey bilinmektedir (Winters ve ark., 2017). Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, online grooming süreciyle ilgili yeterince çalışmaya rastlanmamıştır (Koçturk ve Yuksel, 2018). Araştırmaların daha çok problemli internet kullanımına (Gunlu ve Ceyhan, 2017) ve ergenlerde siber zorbalığa (Tunca ve Geleri, 2020) odaklandığı görülmektedir. Bu

Çalışmanın amacı, evrimii iletişim platformlarını kullanarak çocuklara cinsel istismarda bulunan faillerinin demografik özelliklerini inceleyerek var olan temel bilgilere katkı sağlamak ve gerçekleştirilen online grooming süreçlerini açığa çıkarmaktır. Yapılacak çalışmanın sonuçlarının ebeveynlere ve çocuklara bu konularda farkındalık kazandırıp çocukların evrimii iletişim platformlarındayken daha güvende olmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte çalışma sonuçlarının cinsel istismar vakalarının azaltılmasına yönelik nleme politikalarının üretilmesine de katkı sağlaması hedeflenmektedir. Bu bağlamda araştırma kapsamında ele alınacak sorular aşağıdaki gibidir:

- 1) Cinsel istismar faillerinin mağdurlara ulaşırken kullandıkları evrimii platformlar nelerdir?
- 2) Cinsel istismar faillerinin evrimii iletişim platformlarından mağdurlarla iletişim başlatırken ve iletişimi sürdürürken kullandıkları söylemlerin içerikleri nelerdir?
- 3) Cinsel istismar faillerinin evrimii iletişim platformlarından tanıştıkları mağdurlara cinsel istismar eylemini gerçekleştiren kadar kullandıkları stratejiler nelerdir?

Bununla birlikte bu çalışma betimleyici bir çalışma olarak kurgulanmıştır. Sanıkların ve mağdurların demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, eğitim durumu vb) dair bilgiler dosya içerisindeki evraklardan elde edilecek olup betimsel istatistik teknikleri ile analiz edilecektir. Mağdurların ve faillerin yaş ortalamaları ve diğer değişkenlerdeki yüzde sıklık dağılımları ortaya çıkarılacaktır.

2. Genel Bilgiler

2.1. Çevrimiçi Uşaklaştırma (Online Grooming) Kavramı

İnternetin gelişimiyle birlikte insanların iletişim yöntemleri farklı bir boyut kazanmıştır. 1990'lı yıllarda büyük bir gelişme kaydetmeye başlayan internet o tarihlerden itibaren insanların evlerine kadar girmiştir. Özellikle 2000'li yıllarda internet üzerinde çevrimiçi iletişim platformlarının ortaya çıkması ve yaygınlaşmasıyla daha fazla sayıda insan evlerine bilgisayar alıp internet kullanıma dâhil olmuştur. Facebook, Youtube, Twitter, Instagram gibi uygulamalar hızlı bir şekilde halk arasında kullanımı en popüler mecralar haline gelmiştir. Aynı dönemde tuşlu telefonların da yaşanan teknolojik gelişmeler neticesinde yerlerini dokunmatik ekranlı akıllı telefonlara bıraktığı görülmüştür. Bu yeni telefonların en önemli özelliği interneti mobil hale getirmesi olmuştur. Genellikle evde sabit bir noktada kullanılan internet böylece kolay bir şekilde zaman ve mekân fark etmeksizin insanların erişimine sunulmuştur. Tüm bu gelişmeler düşünüldüğünde “internet” hayatın kaçınılmaz bir parçası olmuştur. Yaklaşık 8 milyar insanın yaşadığı dünyada güncel çalışmalara göre 2,91 milyar insanın Facebook kullanıcısı, 2 milyar insanın WhatsApp kullanıcısı, 1,47 milyar insanın ise Instagram kullanıcısı olduğu görülmektedir (Gazetevatan, 2022). Genel nüfusa oranlandığında bu sayıların çok yüksek olduğu görülmektedir. Yaygın olarak kullanılan çevrimiçi iletişim platformları ve sanal dünya, yasalara aykırı davranışların sergilenebileceği yeni bir alan olarak da karşımıza çıkmaktadır. Cinsel suçlar ve özellikle çocuk cinsel istismarı da bu yasa dışı eylemler kapsamına girmektedir. Özellikle 2020 yılında dünyayı etkisi altına alan küresel pandemi nedeniyle karantina sırasında artan internet kullanımıyla birlikte çevrimiçi iletişim platformları çocukların günlük yaşamlarına büyük ölçüde dâhil olmuştur. İletişim teknolojilerinin yaygınlığı, çocukların etkileşimlerindeki 'çevrimiçi' ve 'çevrimdışı' ayrımını bulanıklaştırmıştır. Bu durum, çocukların çevrimiçi ortamlarda kurdukları ilişkilerini anlamamanın önemini daha da

arttırmaktadır. Çocukluk ve yetişkinlik arasında bir geçiş aşaması olarak ergenlik, online grooming ve istenmeyen cinsel istekler açısından risk dönemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Online Grooming” kavramı İngilizce kökenli bir kelime olup iki kelimeden oluşmaktadır. “Online” ifadesi Türkçe ’ye “Çevrimiçi” olarak tercüme edilmiş olup bilgisayar sisteminde sunucuya (internete) bağlı ve çalışır durumunda olma anlamına gelmektedir (TDK, 2022). “Grooming” kavramı ise sözlük anlamı olarak en yaygın şekliyle “tımarlama, atlara bakan kişi” olarak kullanılmaktadır (Flockhart ve ark., 2007). Bu alanda yapılan bir çalışmada ise “uşaklaştırma” olarak kullanılmıştır (Özçalık ve Atakoğlu, 2021). Fakat bu çalışmada kavram karmaşası yaşanmaması adına “Online Grooming” kavramı Türkçe’ye çevrilmeden orijinal halinde kullanılmıştır. Literatür incelendiğinde çocukların cinsel istismar yoluyla mağdur edilmesi, internetin varlığından birkaç on yıl öncesinde yapılan çalışmaların temel odak noktalarından biri olmuştur (Mitchell ve ark., 2005). “Grooming” kavramı artık evrensel olarak bir cinsel istismar suçlusunun eylemlerini çevrimiçi veya çevrimdışı olarak gerçeğe dönüştürmeye yardımcı olan bir teknik olarak anlaşılmaktadır. “Grooming” terimi ilk olarak Mayıs 2004’te İngiltere ve Galler’de uygulanan Cinsel Suçlar Yasası (SOA) 2003’ün 15. Bölümü’nün bir parçası olarak Birleşik Krallık mevzuatına dâhil edilmiştir (McAlinden, 2006). Bununla birlikte SOA “Grooming” kavramını açıkça tanımlamamaktadır. Literatür incelendiğinde “Grooming” kavramı, genel olarak kişinin bir çocuğu, yetişkinleri ve çevreyi bu çocuğun istismarına hazırlama süreci olarak tanımlanmaktadır. Özel hedefler arasında çocuğa erişim sağlamak, çocuğun uyumluluğunu kazanmak ve çocuk tarafından ifşa edilmekten kaçınmak için çocuğun gizliliğini korumak yer almaktadır. Bu süreç, eylemlerini haklı çıkarmak veya inkâr etmek için bir araç olarak kullanılabileceğinden, suçlunun taciz edici davranışlarını güçlendirmeye hizmet etmektedir (Craven ve ark., 2006). Bu tanım, gerçek bir dünya ortamına veya çevrimiçi olarak gerçekleşen bir ortama uyarlanabilmektedir. Faillerin bu teknikleriyle ilgili ilk yapılan çalışmalarda “Grooming” kavramı üzerinden tanımlamalar

yapılmıştır. Çocuk cinsel istismarcılarının fiziksel dünyada çocukları istismar etmek için uyguladıkları bu teknik ve stratejilerin çevrimiçi olarak uygulanmaya başlamasıyla “Grooming” kavramında ayrıma gidilmiş olup internetin kullanımı içeren bu yeni duruma “Online Grooming” tanımı yapılmıştır. Temelde istismar davranışının amacı, belirli tekniklerdeki olası farklılıklara rağmen, ortamlar arasında tutarlı bir seyir izlemektedir. “Online Grooming” bir yetişkinin, cinsel istismar amacıyla küçük bir çocukla aldatıcı bir ilişki geliştirmek için siber teknolojiyi kullandığı iletişimsel bir süreçtir (Broome ve ark., 2020).

“Grooming” çok yönlü ve karmaşık yapısı sebebiyle tanımlanması zor olabilmekte ve nerede başlayıp nerede bittiğini belirlemek neredeyse imkânsız olabilmektedir (Gillespie, 2004). Çocuk cinsel suçlularının homojen bir grup olmadığı yaygın olarak kabul edilmektedir (Beech ve ark., 2008). Yapılan araştırmalar giderek artan bir şekilde çevrimiçi istismarcıların da heterojen olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda “Grooming”, biçim, süre ve yoğunluk bakımından önemli ölçüde değişkenlikler barındırmakta, genellikle suçlunun kişiliğini ve davranışını yansıtmaktadır (Briggs ve ark., 2011).

Grooming süreciyle ilgili olarak, Finkelhor (1984), daha sonraki birçok çocuk cinsel istismarı modelinin ve çevrimiçi ve çevrimdışı cinsel istismar sürecinin temel alındığı Dört Ön Koşullu Cinsel İstismar Modeli'nin ana hatlarını çizmiştir. Finkelhor'un (1984) modeli, bir çocuğun istismarının gerçekleşmesi için dört ön koşulun varlığını içermektedir. Bu modeldeki dört koşul; cinsel istismara yönelik motivasyon, içsel engelleyicilerin üstesinden gelme, dışsal engelleyicilerin üstesinden gelme ve çocuğun direncinin üstesinden gelme şeklinde tanımlanmıştır. Bu model, çevrimiçi ortamda gerçekleşen çocuk cinsel istismarına ilişkin sonraki araştırmalar için de bir kılavuz işlevi görmüştür. Craven ve ark. (2006) tarafından, Finkelhor'un yukarıda bahsedilen modeliyle oldukça ilişkili olan bir online grooming fikri geliştirilmiştir. Yazarlar üç tür online grooming davranışı belirlemişlerdir. Kendini “groom” etmek (grooming the self), çevreyi ve diğer önemli kişileri “groom” etmek (grooming the

surroundings and significant others) ve çocuğu “groom” etmek (grooming the young person). “Kendini groom etmek” terimi hem çocuğu istismara hazırlama sürecini hem de kendini istismarı gerçekleştirmeye hazırlama sürecini tanımlamaktadır. Bu nedenle, suçlular kendi kendini “groom” etmek yoluyla, kusurlu davranışlarını haklı çıkarmaktadır ve bu aşamanın Finkelhor’nun “işsel engelleyicilerin üstesinden gelme” aşamasına benzer olarak görülmesine yol açmaktadır. “Çevreyi ve diğer önemli kişileri ‘groom’ etmek”, bir suçlunun uygun hedefler bulmak için gerçekleştirebileceği eylemleri ifade etmektedir. Örneğin, tek ebeveynli aileleri olan çocuklar, genellikle ilgisiz olan ebeveynler, ebeveyn kontrolü daha az olan çocuklar tercih edilmektedir. Süreç boyunca suçlular, doğal direncinin üstesinden gelmek ve başkalarına ifşa edilmekten kaçınmak adına mağdurun uyumunu en üst düzeye çıkarmak için hareket etmektedirler. Çocuğu “groom” etmek ise bahsedildiği gibi onu istismara hazırlama sürecini ifade etmektedir (Craven ve ark., 2006; Hall ve Hirschman, 1992; Olson ve ark., 2007).

Grooming tekniklerindeki farklılıklara rağmen, süreç içinde hem grooming hem de online grooming eylemlerinde ortak noktalar bulunmaktadır. Bunlar, çocuğun cinsel aktiviteye girme olasılığının arttığı noktaya kadar fiziksel ve psikolojik olarak çocuğu sistematik olarak duyarsızlaştırma araçlarını içermektedir. Grooming süreci boyunca, mağdurun engellemeleri aktif katılım, duyarsızlaştırma, güç ve kontrol yoluyla azaltılmakta ve bunların hepsi suçlunun çocuğu manipüle etmesini içermektedir (Berson, 2003). Çocuk, kendisine özgü olmayan şekillerde davranmaya zorlanabilmekte veya tehdit edilebilmektedir (Berson, 2003). Grooming süreci, rüşvet (bribery), hediyeler (gifts), para (money), dalkavukluk (flattery), cinselleştirilmiş oyunlar (sexualized games), güç (force) ve tehditler (threats) gibi unsurları içerebilmektedir (Elliott ve ark., 1995; McAlinden, 2006; O’Connell, 2003). Suçlular, çocuğu özel hissettirmek için manipülasyon ve grooming sürecinin bir parçası olarak dalkavukluğu kullanabilmektedir. Bu durumda istismarcılar kurbanlarının sevildiğini ve ilgilenildiğini hissetmeye yönelik doğal ihtiyaçlarından yararlanmaktadır (Berliner ve Conte, 1990).

İnternette taciz veya çocukların cinsel amaçlarla online grooming sürecine dahil edilmesi, taciz edici cinsel görüntülerin üretilmesi, dağıtılması veya indirilmesinden daha az ilgi görmüştür (Whittle ve ark., 2013). Mağdurların erişilebilirliği, suçlunun çocuğu grooming sürecine dâhil edip etmeyeceği konusunda belirleyici bir faktör olarak düşünülmektedir (Sullivan, 2009). İnternet, çocuklara cinsel ilgi duyan bireylere, yaklaşık 30 yıl öncesine kadar mümkün olmayan yollarla ulaşmayı keşfetmeleri için bir platformlar sağlamaktadır. İnternetin anonimlik, erişim ve satın alınabilirlik gibi özellikleri, özellikle çevrimiçi cinsel suçları kolaylaştırabilmektedir (Cooper, 1997). Geçmişte, suçlular en yaygın olarak aileleri, işyeri çalışanlarını, yatılı bakımdakileri veya tanıdıkları diğer kişileri istismar etmişlerdir (Elliott ve ark., 1995). Ancak bu eğilim, internetin çocuklar arasında popüler hale gelmesi ve çocukların suçlular için daha erişilebilir olmaları sebebiyle değişkenlikler gösterebilmektedir. Suçlular, yaşam alanlarından ayrılmadan özel bir sanal alanı paylaşarak görece anonimliğini korurken internet aracılığıyla potansiyel mağdurlara erişebilmektedirler (Berson, 2003; Briggs ve ark., 2011; Dombrowski ve ark., 2004; O'Connell, 2003). Böylelikle çevrimiçi olarak birbirlerinden uzak mesafelerde olsalar bile iletişim kolaylığı elde edebilmektedirler. Bu kolaylık durumunda suçluların aşırı ve potansiyel olarak yıkıcı davranışlarda bulunması gerekmeyecektir. Toplum tarafından dışlandığını hisseden veya “gerçek dünyada” zorluklarla karşılaşan suçlular, geleneksel yapıların değiştirildiği çevrimiçi ortamlarda kendilerini daha yetenekli ve kabul görmüş hissedebilmektedirler (Quayle ve Taylor, 2002). Gerçek dünyada, ebeveynler genellikle çocuklarıyla temasa geçenlere karşı temkinli davranmaktadırlar. Ancak, bu tür çevrimiçi temaslar konusunda o kadar dikkatli olmadıkları görülmektedir (O'Connell, 2003). Özellikle internet bağlantısı mobil ise veya bir çocuğun yatak odasına bağlıysa, olası çevrimiçi ebeveyn denetimi eksikliği, çocukları suçlular için çok daha erişilebilir hale getirmektedir. Kimlik çevrimiçi platformlarda sürekli olarak değiştirilebilen ve ayarlanabilen akışkan bir yapıda olmaktadır. Bu durum, şüpheleri azaldıkça çocuğun bir suçluyla ilişki kurma şansını

artırabilmektedir. Aldatma genellikle suçlunun çocuk gibi davranmasını içermektedir. Çevrimiçi ortamın doğasının bu amaç için avantajlı olabildiği düşünülmektedir. Çocukları çevrimiçi olarak aldatmak, genellikle suçlular tarafından benimsenen bir teknik olarak karşımıza çıkmaktadır (O'Connell, 2003). Zaman zaman, suçlular ilişkiyi ilerletmek için karşılıklı faaliyetlere ilgi duydukları konusunda yalan söylemişlerdir (Quayle ve ark., 2014; Whittle ve ark., 2014). Bazı kişiler, yaşları, cinsiyetleri ve görünüşleri hakkında yalan söylemektedirler. İstismarcılar mağdur çocukları aldatmak için sahte videolar, sahte profiller ve çalıntı görüntüler de kullanmışlardır (Whittle ve ark., 2014; Quayle ve Taylor, 2002). Çevrimdışı ortamda aldatma, kurbanın güvenini kazanmak ve kurbanı fiziksel olarak izole etmek için kullanılan hileler şeklini almıştır (Chopin ve Beauregard, 2020).

Online grooming suçlularının çoğu, ergenleri hedef almaktadır. Bu suçlular cinsel aktiviteye rıza gösteremeyecek kadar küçük olan çocuklarla yasa dışı cinsel temas içeren zorlayıcı olmayan suçlar işlemektedir. Suçlular, kurbanları baştan çıkarmak veya cinsel deneyimler arayan ergenleri hedef almak için genellikle aşk ve romantizm vaatlerinde bulunmaktadır. Online grooming failleri mağdurlarla cinsellik hakkında konuşmayı içeren iletişim kurmaktadır. Bu konuşmalar mağdurları mastürbasyon yapmaya teşvik etmekten mağdurlardan cinsel görüntüler talep etmeye kadar çeşitlilik göstermektedir (Mitchell ve ark., 2005). Online grooming faillerinin reşit olmayanlarla çevrimiçi etkileşimleri, onlara cinsel tatmin sağlamaktadır. Bu nedenle, online grooming süreci neticesinde çevrimdışı buluşma olmasına bakılmaksızın, bir tür çocuk cinsel istismarı olmakta ve belirli bir internet suçu türü olarak sınıflandırılmaktadır (Lorenzo-Dus ve Izura, 2017).

2.1.1. Online Grooming Üzerine Çalışmalar

Literatürde bu konuyla ilgili yapılan çalışmaların çoğunda Amerikan merkezli Perverted Justice Foundation (PJFI) vakfının veri havuzu kullanılmıştır. Bu vakıf çevrimiçi cinsel istismarcıların tespitinde proaktif bir yaklaşımı benimsemektedir. Vakıfta görev alan eğitimli

yetişkin gönüllüler, çevrimiçi sohbet odalarında kendilerini çocuk olarak göstererek (yem/tuzak kurbanları) reşit olmayanlara karşı cinsel niyeti olan yetişkinlerle sohbet etmektedirler. Bu sohbetler esnasında çevrimdışı bir buluşma ayarlandığında veya tartışıldığında etkileşim kolluk kuvvetlerine bildirilmektedir. İhbar edilen bu kişi ile ilgili gerekli yargılama süreçleri tamamlandıktan sonra bu kişi mahkeme tarafından mahkûm edildiğinde, Vakıf onlarla ilgili tüm materyalleri çevrimiçi olarak halkın erişimine açmaktadır. Bu veri havuzu birçok araştırma için veri kaynağı olmaktadır. Bununla birlikte tuzak kurban transkriptlerinin araştırma materyalleri olarak kullanımı, tuzak kurbanlarla iletişim kuran yetişkinler ile gerçek çocuklar arasındaki etkileşimlerdeki potansiyel farklılıklar güncel bir tartışma konusu olmaktadır (Chiang ve Grant, 2018). Suçlular ve gerçek çocuklar arasındaki etkileşimlere ilişkin dilbilimsel çalışmalarda, tuzak kurban transkriptlerini kullanan çalışmalarda daha önce bildirilmeyen iki davranış (“açık ikna” ve “şantaj”) bulunmuştur. Bu nedenle yazarlar, sahte transkriptlerin, çocuklarla doğal olarak meydana gelen sohbetlerden farklı olduğunu öne sürmektedirler. Bunun yanında, uyum oluşturmaya çalışma, mağdurun itaatini ve cinsel tatminini test etme gibi bulgular da dâhil olmak üzere, Perverted Justice Foundation vakfından elde edilen bulguları rapor edenlerle paralellikler gösterdiği de görülmüştür (Black ve ark., 2015; Lorenzo-Dus ve ark., 2016; Williams ve ark., 2013).

Bir çalışmada 1970'lerden bu yana analiz edilen çevrimiçi ve çevrimdışı cinsel istismar stratejileri incelenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde online grooming ve grooming süreçlerinde kullanılan stratejiler örtüşürken, stratejilerin zamanlamasının ve tezahürünün farklı olduğu görülmektedir. Çevrimdışı istismarcıların cep telefonlarını ve diğer çevrimiçi uygulamaları istismar sürecine dâhil etmeye başladığı görülmektedir (Henschel ve Grant, 2019; Wolak ve Finkelhor, 2013). Bununla birlikte, çevrimdışı bağlamda bir mağdurla iletişim kurmak için çevrimiçi uygulamaların kullanımına, çevrimiçi uygulamaları birincil iletişim aracı olarak

kullanan çevrimiçi suçlulara kıyasla hala daha az sıklıkta rastlanmaktadır (Ringenberg ve ark., 2022).

İnternet öncesi analiz edilen grooming sürecindeki stratejiler arasında ayartma/baştan çıkarma, zorlama, erişilebilirlik, madde bağımlılığı, kademeli cinselleştirme ve gizlilik yer alırken buna karşılık, internet sonrası analiz edilen online grooming sürecindeki ana stratejiler arasında ayartma/baştan çıkarmalar, risk değerlendirmesi, güven, cinselleştirme, fantezi, gizlilik, izolasyon, buluşma, medya ilerlemesi, aldatma, bir araç olarak madde kullanımı, zorlama ve tekrar yer almaktadır (Ringenberg ve ark., 2022). Hem çevrimiçi hem de çevrimdışı ortamlarda çeşitli stratejiler paylaşılrken (Black ve ark., 2015), stratejiler farklı şekilde ortaya çıkmakta olup zamanlama açısından çeşitlilik göstermektedir (Hui ve ark., 2015). Örneğin, çevrimiçi bir sohbbette istismarcı, kurbanı erişim sağladıktan hemen sonra risk değerlendirmesine (Black ve ark., 2015) veya cinsel tartışmalara (DeHart ve ark., 2017) başlayabilmektedir. Bu nedenle, çevrimiçi ortamda cinsel istismar kısa olabilmektedir. Konuşmalar aylar veya yıllar yerine saatler, günler veya haftalar içinde gerçekleşme eğilimindedir. İnternet öncesi cinsel istismarda suçlu genellikle aile içinden bir birey veya çocuğun tanıdığı biri olduğundan, grooming süreçleri bu konuda daha farklı işlemiştir (Peters, 1976). Madde kötüye kullanımı, online grooming sürecinde mevcut bir strateji olarak gözlenmemektedir. Bu durumun hem internet öncesi hem de sonrasında çevrimdışı grooming sürecinde mevcut olduğu iddia edilmektedir (Erooga ve ark., 2020). İnternet sonrası çevrimdışı ortamda, madde kullanımının mağdurun engellemelerini azalttığı ve mağduru bastırdığı varsayılmaktadır. Bu nedenle internet öncesi alkol, istismar sırasında suçluya yardımcı olmak için bir araç iken internet sonrası, mağduru istismara izin vermeye teşvik etmek için kullanılan bir mekanizma olmaktadır (Spraitz ve Bowen, 2019; Erooga ve ark., 2020).

Çevrimdışı bazı cinsel istismarcılar hem mağdurlara erişim sağlamak hem de onları izole etmek için çocuk merkezli organizasyonları kullanmaktadırlar (Green, 2001). Jung ve ark.

yaptıkları bir çalışmada (2012) pedofilik eğilimleri olan kişilerin çocuklarla ilgili cinsel materyallere erişmekte zorluk çekmeleri, bu sürecin maliyeti ve risk içermesi nedeniyle bu kişilerin online grooming sürecine yönelerek arzu ettikleri materyallere ilişkin sınırsız bir kaynağa sahip olabilme amacı içinde olduklarını göstermişlerdir. Online grooming davranışlarını gerçekleştiren faillerin ise kurbanlarını neye göre belirlediklerinin araştırıldığı bir çalışmada; internette herhangi bir şekilde cinsel ilişkiden bahseden, çevrimiçi ortamda “muhtaç” veya “itaatkâr” görünen, internette kullandığı ismi daha çok gençlerin kullandığı isimleri içeren çocukların failler tarafından daha çok tercih edildiği gözlenmiştir (Malesky, 2007). Online grooming uygulayan failler potansiyel olarak savunmasız veya cinsel açıdan meraklı kurbanlar aramaktadırlar. Bu bireyler görünüşte küçüklerin duygusal ihtiyaçlarına göre davranmaktadırlar (Quayle ve ark., 2014). Başka bir araştırmada öne çıkan bir diğer unsur ise online grooming istismarcılarının çoğu çevrimiçi isim, fiziksel görünüm ve ilgi alanları gibi birçok alanda gerçekte olduğundan çok daha gençmiş gibi davranmışlardır (Wolak ve Finkelhor, 2013).

Çevrimiçi sohbetler genellikle sohbet odalarında veya sosyal medyada başlamaktadır. İlerleyen süreçte bu sohbet doğrudan mesajlaşma, web kameraları veya cep telefonları gibi diğer ortamlara doğru ilerlemektedir (Kloess ve ark., 2017; Kloess ve ark., 2019; Malesky, 2007). Başlangıçta failler, reşit olmayanlara erişim sağlama olasılıklarını çoğaltmak için aynı anda birden fazla mağdurla iletişim kurmaya çalışmışlardır. Online grooming failleri, internette çok fazla sayıda çocuğa ulaşabilmektedir. Bu durumda çevrimiçi suçluların çoğu zaman aynı anda birden fazla sohbet odasında olduğuna ve herhangi bir zamanda birden fazla mağduru online grooming sürecine maruz bıraktığına dair veriler bulunmuştur (Briggs ve ark., 2011).

Suçlular, bir çocuktan cinsel doyum alma olasılıkları düşükse, daha fazla manipüle etme şansına sahip olabilecekleri başka savunmasız çocuklara yönelebilmektedirler (Hancock ve Dunham, 2001). Örneğin faillerin çoğu potansiyel mağdurla konuşmaya başlar başlamaz

mağdurun nerede yaşadığını sormaktadır. Bu sorular, suçlunun çocuğa nispeten kolay erişip erişemeyeceğini ve suçu işlemenin lojistik açıdan ne kadar zor olacağını belirlemeye çalıştığı açık bir şekilde gözükmektedir. Çocuğa erişmenin zor olacağı çabucak anlaşıldığı durumlarda, daha yakın yaşayan daha uygun başka bir mağdura yönelmeyi düşündükleri varsayılmaktadır. Bununla birlikte bazı durumlarda, potansiyel mağdurun uzak bir mesafede yaşıyor olması durumunda bile, bir dizi failin potansiyel mağdurlarına ulaşmak için uzun mesafeler kat ettiği (bazı durumlarda eyalet sınırlarını aşarak) ve bu durumun failin suç işleme motivasyon düzeylerinin seviyesini gösterdiği belirtilmektedir (Black ve ark., 2015).

Çocuk pornografisinin kolay erişilebilirliği, çocuklara cinsel ilgisi olan bir yetişkin veya ergene, engellemeleri azaltmak için bir mağduru çocuk pornografisine maruz bırakma fırsatı vermektedir. Ayrıca, çocuklara cinsel ilgi duyan bir yetişkinin, bu maruz bırakmayı çocuğun ebeveynlerine pornografi izlediğini söylemekle şantajda bulunarak çocuğu faaliyetleri gizli tutmaya zorlamak için bir araç olarak kullanabildikleri de görülmektedir. Böyle bir durumun yaşanmasıyla, bir çocuğun kendisinden istenen özel fotoğraf taleplerini reddetmesini zorlaştıracaktır. Özellikle çocuklara cinsel ilgi duyan bir yetişkin veya ergen, en son olarak bir çocuğu pornografik materyal oluşturmaya teşvik edebilmektedir. Bu, örneğin çocuğun yüzünün veya çocuğun tatildeki görüntülerinin talep edilmesiyle başlayabilmektedir. Tipik olarak çocuğun çıplak görüntülerini içeren cinsel içerikli materyale geçmeden önce erotik kategorisine giren görüntüler talep edilebilmektedir. İlerleyen aşamalarda failin çocuktan müstehcen bir görüntüsünü veya belirli cinsel eylemlerde bulunduğunu video kaydına almasını istemektedir. Böyle bir durumda eğer çocuk kendisinin pornografik bir görüntüsünü kaydeder ve daha sonra çocuklara cinsel ilgi duyan bir yetişkine gönderirse, ne yazık ki tam anlamıyla bir çocuğun çocuk pornografisinin hem üreticisi hem de dağıtıcısı olduğu söylenebilmektedir. Çocuğun yasadışı materyalin üretim ve dağıtım süreçlerini başlatmaya teşvik edildiğini iddia etmek

mümkün olsa da bunun sınırların bulanıklaşmasına yol açabileceği tartışılmaktadır (O'Connell, 2003).

122 vakanın çalışıldığı bir araştırmada 38 çocuğun, suçluyla bir sosyal medya platformu (örneğin, Instagram, Facebook, Kik, Momio gibi daha küçük çocuklara yönelik platformlar) aracılığıyla, 6'sı da yabancıları rastgele seçen bir çevrimiçi sohbet yoluyla (Omegle) temasa geçmişlerdir. 5 çocuk daha müstehcen bir çevrimiçi sohbet platformu aracılığıyla iletişime geçerken çocukların 20'si faille çevrimiçi istismardan önce tanışmış veya kısaca tanışmış olduğundan, çevrimiçi temas ilk temas olmamaktadır. Vakaların 36'sında mahkeme kararında, failin çocuğa kimliği hakkında yalan söylediği, sıklıkla daha genç olduğunu ve bazen de kadın olduğunu iddia ettiği ifade edilmiştir. Birden fazla platformda konuşmak, tespit edilmekten kaçınmaya, sürekli iletişim kurmaya ve mağdurla daha yakın bir bağ kurmaya yardımcı olmaktadır (Quayle ve ark., 2014).

İlişki kurmanın bir parçası olarak, suçlu genellikle davranışlarını ve iletişim tarzlarını çocuğunkiyle senkronize ederek, ortak noktalar yaratmakta ve onları rahat ettirmektedir. Failin aslında kendilerine benzer ilgi alanları veya yaşam deneyimleri olan kişilere yaklaşmayı seçeceği öne sürülmektedir. Hatta bazı suçlular, mağdur için bir “akıl hocası” olarak hareket ettiklerini ifade etmektedir (Webster ve ark., 2012). Böyle bir rol, bu suçlulara bilişsel çarpıtmalarında yardımcı olabilmektedir. Böylece kendilerini mağdura yardım ediyormuş gibi algılamaktadırlar. Suçlular tipik olarak çocuk tarafından olumlu olarak algılanmak isterler ve kasıtlı olarak dost ve güvenilir olma gibi özellikler sergileyebilirler. Genellikle, bir suçlu çocukla olan ilişkisini ayrıcalıklı hissettirmeye çalışmaktadır. Bu sadece çocuğu özel hissettirmekle kalmamakta, aynı zamanda onları potansiyel olarak koruyucu ilişkilerden de uzaklaştırmaktadır (McAlinden, 2006).

Bununla birlikte, mağdur ile online grooming davranışını gerçekleştiren bireylerin konuşma analizinin yapıldığı bir çalışmada faillerin beklendiğinin aksine çevrimiçi sosyal

beceriksizlik göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Mağdurlarla bir ilişki geliştirme konusunda güven verici davranabilmektedirler (Broome ve ark., 2020). Suler'in (2004) açıkladığı çevrimiçi disinhibisyon etkisinin burada rol oynadığı düşünülebilmektedir. İnternetin sağladığı kolaylıklar ile kişinin çevrimdışı benliğinden kopuş yaşadığı görülmektedir. Bu nedenle reşit olmayanları çevrimiçi olarak istismar eden yetişkinlerin çevrimdışı sosyalliği düşük olsa da dijital dünyanın algılanan anonimliği nedeniyle çevrimiçi olduklarında gerçekte olduğundan daha farklı bir birey olarak tanımlanabilmektedirler. Alternatif olarak, hem Suler (2004) hem de Yarkoni (2010) kimlik algılarının çok boyutlu olduğunu ve çevreye bağlı olarak değişebileceğini öne sürmektedir. Mağdurlarla kişilerarası bir ilişki geliştirirken olumlu, kendine güvenen ve hedefe yönelik bir yaklaşımın benimsendiği gözlemlenmektedir. Briggs ve ark. (2011), bu tür çevrimiçi suçluların “interneti” hem sosyal hem de cinsel bir çıkış noktası olarak kullandıklarını ileri sürmektedir. Bu kişilerin örtük amaçlarının cinsel doyum elde etme de olsa etkileşimin temel bir özelliğinin ilişkinin gelişimi olduğu gerçeğinden hareketle, bu ilişkinin de iki yetişkin arasındaki cinsel ilişkinin gelişmesine benzer unsurlar içerdiği düşünülmektedir.

Cinsel istismarcılar genellikle dini bir önder, ebeveyn ya da bakıcı rollerini kullanmışlardır (Farrell ve Taylor, 2000; Katz ve ark., 2020). İstismarcılar, bunları çocuğun güvenini kazanmak ve çocuğun etrafındaki yetişkinleri manipüle etmek için kullanmışlardır (Erooga ve ark., 2020; Whittle ve ark., 2014). Bununla birlikte, online grooming faillerinin tümünün mağdurlarla konuşurken yaşları ve cinsel niyetleri hakkında yalan söyleyebileceği şeklinde yanlış bir kanı da literatürde yapılan çalışmalarda görülmüştür. Durumun böyle olmadığını kabul etmek önem arz etmektedir (Wolak ve ark., 2010). Online grooming vakalarının çoğunda, mağdur çocuklar yetişkinlerle çevrimiçi iletişim kurduklarının farkında olmaktadır (Wolak ve ark., 2004). Bir çalışmada faillerin sadece %5'inin potansiyel mağdurlarla sohbet ederken genç kılıfına girdiği belirtilmiştir (Ybarra ve ark., 2007). Fakat

bunun aksine bazı çalışmalarda ise online grooming faillerinin sık sık yalana ve aldatmaya başvurdukları da iddia edilmektedir.

Çevrimdışı grooming sürecine katılan kişiler, genellikle mağdur için otorite figürleri olmaktadır. Bu sebeple onlara ayrıcalıklar verebilmekte ve onları kandırabilmektedirler. Çevrimiçi suçlular ise, mağdurlar için ödevlerinde onlara yardım etmek gibi özel şeyler yapmaktadırlar. Bir diğer değişle çevrimdışı suçlular otorite figürü olmaları sebebiyle çocuk üzerinde olumlu ve olumsuz ayrıcalıklar kurabilirken online grooming sürecinde suçluların yaptıkları her şeyin olumlu olmasının mağduru ilişkiden kaçınmaması için elzem olduğu düşünülmektedir (Whittle ve ark., 2014). Sosyal psikoloji alanındaki çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, karşılıklılığa dayalı kişilerarası etki ilkesi, insanların başkalarından aldıklarını geri vermek için bir görev duygusu geliştirdiğini öne sürmektedir (Cialdini ve Goldstein, 2004). Bu nedenle, online grooming durumlarında hediye kullanımının, küçükleri yetişkin tarafından yapılan cinsel istekleri kabul etmeye yatkın hale getirebileceği düşünülmektedir.

Risk değerlendirme stratejileri, çevrimiçi ve çevrimdışı istismarcılar arasında tamamen örtüşmemektedir. Çevrimdışı istismarcılar, çocuğun istismarı birine söylemesinden endişe duymaktadırlar (Lang ve Frenzel, 1988). Çevrimiçi istismarcılar genellikle anonim olarak hareket edebilirken, çevrimdışı istismarcılarda bu durum daha az mümkün olabilmektedir (Quayle ve ark., 2014). Risk değerlendirmesi aynı zamanda zamanlamanın büyük ölçüde değiştiği bir alan olmaktadır. Online grooming sürecinde çevrimiçi istismarcılar, konuşmaların ilk %20'sinde risk değerlendirmesine başlamışlardır (Black ve ark., 2015). Webster ve ark. (2012) yaptıkları çalışmalarında risk yönetiminin suçlular tarafından üç şekilde uygulandığını tespit etmişlerdir. Birincisi, kullanılan teknoloji biçimleri ve bunlarla ilişkili lojistiklerle ilgili olmaktadır. Örneğin, bazıları birden fazla donanım, farklı IP adresleri ve çeşitli depolama ve etiketleme yöntemleri kullanmışlardır. Riskle daha fazla mücadele etmek için failler, özel e-

posta veya cep telefonu kullanmayı tercih ederek, kurbanlarıyla kamusal veya açık alanlarda iletişim kurmaktan kaçınmışlardır. Üçüncü risk yönetimi biçimi ise, mağdurlarla yüz yüze görüşmeleri içermektedir. Bu durumda da mağdurların evlerinden uzakta buluşmak sıklıkla tercih edilen bir yöntem olmaktadır. Diğer araştırmaların aksine, bazı suçluların yanlış bir şey yaptıklarını düşünmediği ve bu nedenle saklayacak hiçbir şeyleri olmadığı için risk yönetiminin tüm istismarcılar tarafından kullanılmadığını belirtilmiştir. Suçlular, çok fazla zaman ve çaba harcamadan ilk olarak mağdurla temas kurmada başarılı olma ihtimallerinin yüksek olduğundan emin olmak için etkileşimlerinde riski çok daha erken değerlendirmeye başlayabilmektedirler (Webster ve ark., 2012).

Cinsel istismarcılar tarafından kullanılan zorlama hem çevrimiçi hem de çevrimdışı grooming araştırmalarında karşımıza çıkmaktadır. Zorlama, genellikle istismarcının ilerlemelerine direnen kurbanlara bir tepki olarak tanımlanmıştır (Katz ve ark., 2020). Çevrimdışı zorlama, rüşvet, bir silahla bedensel zarar verme ve aşağılanmayı içermektedir (Farrell ve Taylor, 2000). Şiddet düzeyinin ve türünün, istismarcının bağlanma stiline ve cinsiyetine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur (Almond ve ark., 2017). Çevrimiçi ortamda zorlama (Kloess ve ark., 2017) nadiren görülmektedir. Bunun nedeninin, zorlayıcı yöntemlerin mağdurları güvensiz hissettirmesi olabileceği düşünülmüştür (Whittle ve ark., 2014). Hem internet öncesinde hem de internet sonrasında gerçekleşen çevrimdışı istismarda kullanılan zorlayıcı yöntemler, tehditler ve suçluluk unsurlarını içermektedir (Katz ve ark., 2020). Bazı durumlarda zorlama, mağdurun zaman içinde istismara uyum sağlaması için zımni bir yöntem olmaktadır. Bu durumda zorlamanın aktif tehditleri içermesinin gerekmediği ve daha ziyade ilişkinin bozulmasının bir iması olduğu düşünülmüştür (Erooga ve ark., 2020; Katz ve ark., 2020). Bazı durumlarda da mağdurun çevrimdışı cinsel eylemlere uyum sağlaması için güç kullanılmıştır (Erooga ve ark., 2020). Online grooming sürecinde çok az açık zorlama bulunmuştur (Kloess ve ark., 2017). Yetişkin, küçüğün itaatini sağlamak için bir dizi gizli veya

açık saldırganlık kullanabilmektedir (Villacampa ve Gomez, 2017). Montiel ve ark. (2016), saldırganlığın daha çok ilişkinin sonraki aşamalarıyla, örneğin mağdurun taciz edici bir durumda olduğunu fark etmesi ve bu duruma devam etmekte isteksiz olmasıyla ilişkili olduğunu öne sürmektedir. Yetişkin daha sonra kurbanın cinsel fotoğraflarını veya videolarını yayarak onu aile veya arkadaşlarının önünde kötü gösterebilmektedir. Bununla birlikte araştırmalar, tüm online grooming ilişkilerinin açık saldırganlık göstermediğini bildirmiştir (Kloess ve ark., 2019). Bu alandaki araştırmaların çoğu tuzak verilere dayandığından, gerçek mağdurlarla yapılan çalışmalarda aslında mağdurların önceden varsayıldığından daha yaygın bir şekilde baskı yaşadıkları görülmektedir (Joleby ve ark., 2021).

Çevrimiçi ortamda, suçlular genellikle bir ilişki kurulduktan (Katz ve ark., 2020; Kloess ve ark., 2019) ve görüşme riski değerlendirildikten (Aitken ve ark., 2018) sonra bir buluşma planı yapmaktadırlar. Buluşma amacı ya açıkça cinsellik ya da çocuğa zarar vermeyecek herhangi bir sebeple olabilmektedir (Shannon, 2008). Suçlular ve mağdurlar arasındaki buluşmalar sıklıkla planlanmış olsa da bazen buluşmanın gerçekleşmediği de görülmektedir (DeHart ve ark., 2017; Kloess ve ark., 2017; Shannon, 2008). Bunun yerine, buluşmaların tartışılması istismarcı yönünden fantezi canlandırması olarak değerlendirilebilmektedir (Kloess ve ark., 2017). Çevrimdışı buluşma ayarlama, online grooming sürecine özgü bir strateji olarak düşünülmektedir (DeHart ve ark., 2017; Kloess ve ark., 2017). Bununla birlikte bazı çevrimiçi istismarcılar, online grooming sürecinde buluşma tartışmalarını bir tür fantezi canlandırması olarak kullanmaktadırlar (Briggs ve ark., 2011; Kloess ve ark., 2017).

İlişkinin cinselleştirilmesi, çevrimiçi ve çevrimdışı grooming süreçleri arasında benzer gözükmektedir. Bununla birlikte, çevrimiçi ortam cinsel imgelemenin normalleştirilmesi için görsel içerikler sağlamaktadır. Suçlular veya mağdurlar anında medya ögesi gönderebilmektedirler (Quayle ve ark., 2014). Bazı çevrimdışı suçlular, pornografik içerik göndererek ve kurbanlarla cep telefonları üzerinden cinsel konuşmalar yaparak bundan

faydalanmışlardır (Dowdell ve ark., 2011). Online grooming sırasında görsellerin sağlanması, fiziksel ortamda kademeli olarak dokunmaya benzer nitelikte değerlendirilebilmektedir. Faillerin çoğu mağdurlarla telefonda konuşmaya ve buluşmalar düzenlemeye çalışmışlardır (Van Gijn-Grosvenor ve Lamb, 2016; Winter ve ark., 2017). Tekrarlama ise hem çevrimiçi hem de çevrimdışı grooming sürecinde ortaya çıkarken, online grooming literatüründe daha yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır (Kloess ve ark., 2017).

Failin mağdurla kurmaya çalıştığı ilişki geliştikçe, zaman içerisinde cinsel olmayan niyetlerin değişebildiği ve cinsel istismar türü eylemlerin geliştiği durumların yaşanabildiği görülmektedir (Broome ve ark., 2020). Kloess ve ark. (2017) tarafından yapılmış beş suçlunun kurbanlarıyla yaptıkları konuşmaların dökümlerini içeren bir çalışmada, araştırmacılar bazı suçluların reşit olmayanlarla ilişki kurmak için daha dolaylı ve ayrıntılı stratejiler oluşturduğu görülmüştür. Öte yandan, bazı suçlular dolaysız bir dil kullanmış olup cinselliğe ilgilerini en başından belli etmişlerdir (Kloess ve ark., 2017). Başka bir çalışmada, suçluların Perverted Justice vakfında gönüllü olarak çalışan kişilerle konuştuklarında erkek rolü yapan gönüllülere karşı daha doğrudan stratejiler kullanırken kız olarak rol yapan gönüllülere karşı ise daha dolaylı stratejiler kullandığına dikkat çekilmiştir (Van Gijn Grosvenor ve Lamb, 2016).

Cinsel konuların girişinin ve çevrimiçi cinsel aktivitenin başlatılmasının doğrudanlığı ile ilgili olarak, Kloess ve ark. (2019) doğrudan veya dolaylı bir yaklaşım uygulayan iki grup suçlu belirlemişlerdir. Doğrudan yaklaşım Craven ve ark. (2006) tarafından yapılan çalışmada şantaj veya tehdit, hakaret ve akran baskısı gibi daha güçlü stratejileri içermektedir. Dolaylı bir yaklaşım kullanan grooming faillerinin, kurbanı bir önem duygusu vermek için en yaygın olarak iltifat ve pohpohlama/dalkavukluk kullandıkları ve ardından cinsel konulara girdikleri görülmektedir. En yaygın olarak kullanılan iltifatların ise, online grooming hızına göre yaygınlığı değişmekle birlikte cinsel fiziksel görünüm ve cinsel olmayan fiziksel görünüm ile ilgili olmakta ve bunu kurbanın kişiliği hakkındaki iltifatları izlemektedir (Lorenzo-Dus ve

Izura, 2017). Cinselleştirme stratejisi, reşit olmayanlarla konuşmaları veya etkileşimleri cinselleştirme girişimlerini içermektedir. Bu strateji kendi içinde oldukça değişken dinamikler barındırmaktadır. Çünkü cinselleştirme baştan veya ilişkinin başlamasından bu yana bir süre geçtikten sonra aşamalı olarak gerçekleşebilmektedir (Kloess ve ark., 2019). Her halükârda cinselleştirme, cinsel içerik veya reşit olmayanlarla etkileşimler elde etmek olan ilişkinin temel amacı olduğundan, online grooming sürecinde merkezi bir unsur gibi görünmektedir (De Santisteban ve ark., 2018).

Mağdur çocuk tarafından istismar durumunun bildirilmesi ve sona erdirilmesi ile ilgili olarak, yetişkinin çocuktan istemediği bir cinsel davranışı yapmasını istediğinde, bu durumun ifşasının %84'e (çoğu arkadaşlarına) yükseldiği görülmüştür. Aynı şekilde çocukların çoğu, konuşmalarını yetişkini engelleyerek sona erdirdiklerini söylemişlerdir (Villacampa ve Gomez, 2017). Benzer şekilde, Kloess ve ark. (2017) tarafından yapılan bir çalışmada, faillerle istenmeyen cinsel temasları reddettikten sonra fail ve mağdur arasındaki temasın mağdurlar tarafından sonlandırıldığı belirtilmiştir. Mağdurlar genellikle rahatsız olduklarında yanıt vermeyi kesme, o sırada konuşamayacaklarını söyleme ya da baskıya sinirlenerek konuşmayı sonlandırma davranışlarında bulunmuşlardır (Kloess ve ark., 2017). Faillerin, iletişimi başlattıktan ve küçüklerin dikkatini çektikten sonra, mağdurları ve çevrelerini incelemeye odaklanmaya başlamaktadırlar (ebeveyn çalışma durumları vb.). Buna benzer olarak faillerin mağdurlarının aile sistemindeki eksikleri ve karşılanmayan ihtiyaçlarıyla da ilgilenmektedirler (ailenin sosyoekonomik durumu, ebeveyn evlilik durumu vb.). Benzer şekilde mağdurların ihmal veya istismar öykülerinin de failler tarafından araştırıldığı görülmüştür. Genel olarak mağdurun psikolojik sorunları da ilgilenilen diğer konular arasında yer almaktadır (De Santisteban ve ark., 2018).

Online grooming faillerinin mağdurun istismara katılmaması halinde Instagram platformunda mağdurlara ait fotoğrafları yayınlamayı planladığını mağdura düzenli olarak

hatırlatmaktadır. Faillerin kullandığı tehditlerin farklı biçimlerde olabildiği görülmüştür. Örneğin suçlunun çocuk hakkında bir söylenti başlatmasından çocuğun veya yakın arkadaşlarının veya akrabalarının güvenliğini tehdit etmesine kadar çeşitlilik gösterebilmektedir. Mağdura veya aile bireylerine tecavüzde bulunacağına, fiziksel olarak zarar vereceğine ya da resimlerini porno sitelerine yükleyeceğine dair tehditler de bildirilmiştir. Bazı suçluların, çocuk hakkında sahip oldukları bilgi miktarını vurgulayarak tehditlerini arttırdıkları da görülmektedir. Çocuk başlangıçta suçlunun isteklerine uymayı reddetmeyi başarsa bile, yoğun tekrarlı talep sonunda çocuğun failin istediği davranışı yapabildiği gözlenmiştir (Joleby ve ark., 2021).

Online grooming faillerinin çocukları istismara sürüklemek için “tatlı konuşma” adı altında üç strateji kullanmaktadırlar. İlk strateji dalkavukluk olarak tanımlanmaktadır ve failin çocuğa karşı arkadaş gibi davrandığı ve ona olan sevgisini ifade ettiği süreci içermektedir. Suçlunun genellikle çocuğu takdir ettiği ve ona iltifatlarda bulunduğu gözlenmektedir. Bu iltifatların çoğu çocuğun görünüşünü ve vücudunu hedef almakla birlikte aynı zamanda sevgi unsurlarını da içerebilmektedir. İkinci strateji ise, suçlunun bir arkadaş gibi davranarak çocuğu nasıl manipüle ettiği ile ilgili olarak karşımıza çıkmaktadır. Konuşmalar başlangıçta sosyal bir düzeyde olmaktadır. Böylece suçlu çocuğun konuşabileceği ve güvenilebileceği biri rolünü üstlenmektedir. Normal bir arkadaşlık olarak başlayan bu süreçte suçlu ile çocuk arasındaki temas bazen uzun (aylar/yıllar) sürebilmektedir. Arkadaşlık kurulduktan sonra, suçlu yavaş yavaş cinsel içeriği konuşmalara dâhil etmektedir. Üçüncü strateji ise, suçlunun çocuğa karşı sevgisini ifade ettiği süreci içermektedir. Suçlular bazen bunu, çocuğun istenen eylemi gerçekleştirmesini sağlamak için basit bir taktik olarak kullanmışlardır. Suçlunun mağdura onu sevdiğini söylediği görülmüştür. Suçluların bir çocuğa cinsel istismarda bulunması için sadece bir kez (%43,2) baskı kullanılmasının, tatlı dil kullanılması (%45,0) kadar yaygın olduğu görülmektedir. Baskı stratejilerine tabi tutulan çocukların, tatlı konuşma stratejilerine tabi

tutulan çocuklardan genellikle daha büyük yaşta oldukları gösterilmiştir (Joleby ark., 2021). Faillerin genellikle hiçbir sorun yokmuş gibi davranmasının, çoğu zaman konuşmayı sürdürmesinin davranışını normalleştirdiği ileri sürülmektedir. Bu durum failin ifşa edilmesini önlemeye hizmet etmektedir. Bunun yanında bazı failer mağdurla arasındaki ilişkinin uygun olmadığını ifade ederek mağdurun da bu ilişkiyi saklamak istemelerini sağlamaya çalışmaktadırlar (Kloess ve ark., 2019).

Hem çevrimiçi hem de çevrimdışı ortamlarda, konuşmayı kademeli olarak cinselleştirmenin amacı sınırları zorlamaktır (Hassan ve ark., 2015; Williams ve ark., 2013). Genellikle cinselleştirme, mağdurun cinsel geçmişi (Aitken ve ark., 2018), cinsel iltifatlar, cinsel fotoğraf talepleri, hafif cinsel öneriler ve suçlunun geçmiş cinsel deneyimlerinin açıklamaları hakkında sorulara yol açan zararsız sorularla başlamaktadır (Kloess ve ark., 2017). Web kamerası kullanımı cinsel istismarcının kendilerini ifşa etmesine veya mastürbasyon yapmasına yol açmıştır (Kloess ve ark., 2019; Shannon, 2008). Web kamerası üzerinden cinsel istismara maruz kalma, kız mağdurlarda erkeklere göre daha olası bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Van Gijn-Grosvenor ve Lamb, 2016). Suçluların cinselleştirme ve grooming yöntemleri iletişimsel duyarsızlaştırma ve yeniden çerçeveleme şeklinde iki farklı iletişim stratejisine ayrılabilir. İlk strateji, çocuğu cinsel etkileşim noktasına kadar sözlü ve fiziksel olarak duyarsızlaştırırken ikincisi çocuğun sağlıklı cinsel gelişimlerini değiştirmeye çalışmakta olup cinselliğin onlar için faydalı olacağını ima etmektedirler (Olson ve ark., 2007).

Online grooming süreci genel olarak değerlendirildiğinde, çevrimiçi cinsel suçlular ya temasa dayalı ya da fantezi güdümlü olarak kategorize edilmiştir (Briggs ve ark., 2011). Bu ayrım, bireylerin çevrimiçi küçük biriyle taciz edici bir ilişki geliştirmesine neden olan motivasyonu hesaba katarak yapılmıştır. Temasa dayalı suçlular tipik olarak çevrimdışı bir karşılaşma yoluyla bir ergenle cinsel ilişki geliştirmeyi arzularken, fantezi güdümlü suçlular, çevrimiçi siber seks sırasında meydana gelen cinsel hazzı elde etmeyi hedeflemektedir. Briggs

ve ark. (2011), iki alt grup arasında birçok farklılığa dikkat çekmektedir. Araştırmalarındaki fanteziye dayalı suçlular daha yaşlı ve evli ya da boşanmışlardır. Temasa dayalı suçlular ise daha genç ve çoğunlukla hiç evlenmeyen bireylerden oluşmaktadır. Temas odaklı alt grubun daha düşük eğitim düzeyine sahip ve işsiz olma olasılığı daha yüksek olan erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Temasa dayalı suçluların diğer gruba nazaran çocuklar için daha tehlikeli oldukları düşünülmektedir (Briggs ve ark., 2011).

Briggs ve arkadaşlarına (2011) göre, amaçlarının çocukla çevrimdışı olarak görüşmek olduğu “temas güdümlü” suçluların buluşma ayarlamadan önce genellikle bir haftadan daha az bir süre çevrimiçi iletişim kurmakta olduğu görülmektedir. Bu, bazı istismarcıların reşit olmayanlarla ilişki kurmaya çalışmak için çok az zaman harcadıklarını gösteren diğer çalışmalarla tutarlı gözükmemektedir (Winters ve ark., 2017). Öte yandan, "fantezi güdümlü" suçluların mağdurlarla ortalama 32.9 gün boyunca çevrimiçi iletişim kurdukları ve incelenen en uzun süreli ilişkinin 180 gün sürdüğü tespit edilmiştir (Briggs ve ark., 2011). Bazı istismarcıların reşit olmayanlarla ilişki kurmak için önemli ölçüde çaba ve zaman harcadıkları görülmektedir (Wolak ve ark., 2004). Fantezi odaklılarla karşılaştırıldığında, temas odaklıların genellikle çocuklar için daha büyük bir tehdit olduğu düşünülmektedir. Fantezi odaklılar çocuklara psikolojik olarak zarar verebilirken, temas odaklılar ise çocuklara hem fiziksel hem de psikolojik olarak zarar verebilme potansiyeline sahip olmaktadır. Bununla birlikte temas odaklıların mükerrer suçlu olma olasılığının fantezi odaklılardan çok daha fazla olduğu bildirilmektedir (McCarthy, 2010). Temas odaklıları tespit etme ve cinsel temas suçlarını önlemenin, hukuk sistemi çalışanları için fantezi odaklıları bulmaktan daha yüksek bir önceliği olduğu düşünülmektedir. Temas ve fantezi odaklıların temel amaçlarının farklı olması online grooming süreçlerinde kullandıkları tekniklerde de farklılıklara sebep olabilmektedir (Chiu ve ark., 2018). Özellikle, temas odaklıların yasadışı uyuşturucu kullanma, seks suçu işleme, çocuk pornografisi indirme, çocuğa mastürbasyon yapma, çocuk modelleri izleme, erotik hikâyeler

okuma ve çocuklara yönelik cinsel ilgi hakkında başkalarıyla sohbet etme olasılıkları fantezi odaklılardan daha fazla yer almaktadırlar (McCarthy, 2010). Buna karşılık, fantezi odaklıların bir çocuğa cinsel davranışlar hakkında bilgi verme, web kamerasıyla teşhircilik yapma, çocukların önünde mastürbasyon yapma ve çocukları mastürbasyon yapmaya ve siber seks yapmaya teşvik etme olasılığı temas odaklılardan daha fazla olduğu görülmektedir (Briggs ve ark., 2011). Taktiklerdeki bu farklılıklar, temas odaklıların davranışlarının fantezi odaklılarınkinden nasıl ayırt edilebileceğini göstermektedir (McCarthy, 2010).

Türk Ceza Kanunu'nda yer alan suçlar içerisinde hangilerinin online grooming kapsamına girdiği incelendiğinde; *çocukların cinsel istismarı, reşit olmayanla cinsel ilişki, cinsel taciz, müstehcenlik, tehdit, şantaj, cebir, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma*, suçları tanımlanmıştır. Çocukların cinsel istismarı suçu Madde 103'te detaylı bir şekilde açıklanmıştır. 103/1'de: "Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.", 103/2'de: "Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on altı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza on sekiz yıldan az olamaz." şeklinde tanımlanmış olup eylemin nitelikli (vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle) cinsel istismar olması durumunda verilecek cezanın alt sınırının 16 yıl hapis cezası olduğu ifade edilmiştir. Madde 104, reşit olmayanla cinsel ilişki suçunu tanımlamaktadır. 104/1'de: "Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, onbeş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Alt sınırın 2 yıl hapis cezası olduğu ifade edilmektedir. Madde 105, cinsel taciz suçunu açıklamaktadır. 105/1'de: " Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adlî para cezasına fiilin çocuğa karşı işlenmesi hâlinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur." Alt sınırın

6 ay hapis cezası olduğu ifade edilmektedir. Müstehcenlik suçu Madde 226'da detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Madde 226/1 a ve b bentlerinde; “ a) Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten, b) Bunların içeriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söyleten kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılır.”, Madde 226/3'te: “ Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları, temsili çocuk görüntülerini veya çocuk gibi görünen kişileri kullanan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Bu ürünleri ülkeye sokan, çoğaltan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, ihraç eden, bulunduran ya da başkalarının kullanımına sunan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.”, Madde 226/5'te: “Üç ve dördüncü fıkralardaki ürünlerin içeriğini basın ve yayın yolu ile yayınlayan veya yayınlanmasına aracılık eden ya da çocukların görmesini, dinlemesini veya okumasını sağlayan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.” Şeklinde tanımlanmışlardır (TCK, 2005).

TCK Madde 106'da tehdit suçu tanımlanmıştır. Madde 106/1'de: “Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.” Şeklinde alt sınır 6 ay hapis cezası olarak düzenlenmiştir. Şantaj suçu madde 107/1'de: “Hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.” Şekliyle ifade edilmiş olup alt sınırın 1

yıl hapis cezası olduğu bildirilmektedir. Madde 108/1’de: “Bir şeyi yapması veya yapmaması ya da kendisinin yapmasına müsaade etmesi için bir kişiye karşı cebir kullanılması halinde, kasten yaralama suçundan verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılarak hükmolunur.” Cebir suçu tanımlanmıştır. Kasten yaralama suçunun madde 86/2’de alt sınırın 4 ay olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla cebir suçunun alt sınırının 5 ay 10 gün hapis cezası olduğu görülmektedir. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu ise madde 109/1’de: “Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.”, madde 109/2’de: “Kişi, fiili işlemek için veya işlediği sırada cebir, tehdit veya hile kullanırsa, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.”, madde 109/5’te: “Suçun cinsel amaçla işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarı oranında artırılır.” Şeklinde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla kişiyi hürriyetinden kılma suçunun alt sınırının cinsel amaçla gerçekleşmesi durumunda alt sınırının 2 yıl hapis cezası olduğu görülmektedir (TCK, 2005).

2.1.2. Online Grooming Görülme Sıklığı

Yapılan çalışmalara göre Kanada’da yaşayanların yaklaşık %80’inin evinde internet erişimi olduğu ve Amerikalı çocukların %95’inin internet kullandığı görülmüştür (PewInternet, 2013; Kanada İstatistikleri, 2011). Bu durum, çevrimiçi suçların kurbanı olma riski altında olan büyük bir çocuk nüfusu oluşturmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri’nde yapılan bir anket çalışmasına göre, 2001 yılına kadar yaklaşık beş çocuktan birinin her yıl çevrimiçi cinsel ilişki talebine maruz kaldıkları ortaya konmuştur (Mitchell ve ark., 2001). Ayrıca, çocukların %3’ünün çevrimdışı iletişim talep eden mesajlar aldığını ve %5’inin kendilerini çok korkmuş veya üzgün hissettiren bir talep aldığını bildirmişlerdir. Beş yıl sonra yapılan bir takip çalışmasında, ilk değerlendirmeden bu yana, internet aracılığıyla çocuklarla cinsel ilişkiye girmekten tutuklanan suçluların sayısında %21’lik bir artış olduğu gösterilmiştir (Mitchell ve ark., 2010). Bu oranlar, Haziran 2010 itibariyle Amerika Birleşik Devletleri’nde 700.000’den

fazla kayıtlı çevrimiçi cinsel suçlular ile giderek daha da kötüleşmektedir (Ulusal Kayıp ve İstismara Uğrayan Çocuklar Merkezi, 2010). Çevrimiçi cinsel istismarın en yaygın kurbanları 13-17 yaşlarındaki ergenler olmaktadır (Katz, 2013; Wolak ve ark., 2004).

Yapılan bir araştırmada, mağdurların %74'ünü insanlarla internet üzerinden tanıştıktan sonra yüz yüze tanıştığını, bu kişilerle tanışan ergenlerin %89'unun cinsel istismara maruz kaldığı ve penetrasyon oranının %71'e kadar yüksek olduğu saptanmıştır (Wolak ve ark., 2004). Ancak ergenler internette maruz kaldıkları cinsel istismarı utanç da dâhil olmak üzere çeşitli nedenlerle bildirmeme eğiliminde olup sadece %10'dan azı yasal birimler veya hizmet sağlayıcılar gibi yetkililere bildirmektedir (Finkelhor ve ark., 2000). Ancak ergenlerin hangi davranışların cinsel istismar olarak değerlendirilebileceğini bilmemeleri veya çevrimiçi bir sohbette istismarcıya duygusal olarak yakın hissetmeleri nedeniyle çevrimiçi cinsel mağduriyet oranı tahmin edilememiştir (Wolak ve ark., 2004).

Yapılan başka bir çalışmada mağdurların %71,1'inin penetrasyona maruz kaldığı, %28,9'unun tacize uğradığı, %5,2'sinin seks ticareti için kullanıldığı, %15,7'sinin mahrem yerlerinin tacizci tarafından fotoğraf veya video olarak kaydedildiği, %6'sının görüntülerinin çevrimiçi olarak yayınlandığı, %34,3'ünün istismarcı tarafından tehdit edildiği, %24,4'ünün şiddete maruz kaldığı, %28,9'unun istismarcı tarafından evlilik vaadi almak gibi çeşitli şekillerde aldatıldığı bildirilmiştir. Aynı çalışmada mağdurların %83'ünün ilk 24 saat içinde olayı bildirmediği ve mağdurların %21,5'inin altı aydan uzun süre bu durumu sakladığı görülmüştür. İstismarcıların yaş ortalamasının $21-6\pm6.0$ olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, Türkiye'deki istismarcıların aldatmanın yanı sıra mağdurları tehdit etme ve incitme olasılıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Koçturk ve Yuksel, 2018).

Wachs ve ark. (2016) tarafından yürütülen bir çalışmada, 11 ila 19 yaş arasındaki katılımcıların %8.5'inin çevrimiçi bir istismarcı ile iletişim kurduğu bulunmuştur. Kızların, erkeklere göre çevrimiçi bir istismarcı ile iletişim kurma olasılığının daha yüksek olduğu

görülmektedir (%22.3'e karşı %14). Wolak ve ark. (2004) tarafından yapılan bir araştırmada, faillerin mağdurlarla iletişimlerinin %77'sinin çeşitli şekillerde (örneğin telefon, e-posta ve kısa mesaj) olduğu bildirilmiştir. Briggs ve ark. (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, örneklemelerindeki faillerin %68,6'sının mağdurlara kendi çıplak fotoğraflarını gönderdiği ve %41,2'sinin iletişimleri sırasında en az bir kez mastürbasyon yaptığı bildirilmiştir. Babchishin ve ark. (2010) tarafından yapılan bir çalışmada, çevrimiçi cinsel suçluların çevrimdışı suçlulara kıyasla daha genç erkekler olduğu, genel nüfusa kıyasla işsiz olma eğiliminde oldukları, çevrimdışı suçlulara kıyasla mağdurlarla romantik bir ilişki kurma olasılıklarının daha yüksek olduğu, daha fazla mağdur empatisi sergiledikleri ve daha yüksek düzeyde cinsel sapkınlık sergiledikleri görülmüştür. Bununla birlikte online grooming vakalarının önemli bir kısmında temas içeren cinsel suçlara rastlanılmamıştır. İncelenen tutukluların çoğunun çocuk pornografisi üretimi vakaları olduğu ve faillerin mağdurlardan kendilerine ait cinsel imajları yaratmalarını istedikleri görülmektedir. Online grooming suçlularının çevrimiçi etkileşimlerinde aldatıcı olma olasılıklarının yüksek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca online grooming faillerinin yüzde 15'inin reşit olmadığını iddia ederek mağdurları aldattığı ve %6'sının daha ayrıntılı aldatmalar gerçekleştirdiği görülmüştür (Wolak ve Finkelhor, 2013).

Çoğu araştırma, kızlar arasında daha fazla çevrimiçi cinsel mağduriyet olduğunu göstermektedir. Mağduriyetin en çok 13- 17 yaş arasındaki küçükler arasında yaygın olduğu görülmektedir (Winters ve ark., 2017; Wolak ve Finkelhor, 2013; Wolak ve ark., 2010). Reşit olmayanlarda şefkat ve ilgi ihtiyacı, depresif durumların veya erken dönem travmatik olayların varlığı online grooming yoluyla mağdur edilme olasılığının artmasıyla ilişkili görünmektedir (Mitchell ve ark., 2001; Whittle ve ark., 2015; Wolak ve ark., 2010). Yapılan bir çalışmada mağdurlar ve failler arasındaki ilk temas tarihi ile son temas tarihi arasındaki zaman aralığı 1 gün ile 4 yıl arasında değişmekte olduğu görülmüştür (De Santisteban ve ark., 2018).

Online grooming tutukluların yaklaşık yarısının 25 yaşında veya daha genç oldukları ve tam zamanlı bir işte çalıştıkları gözlenmiştir. Bu faillerin çoğunun bekâr olduğu bununla birlikte çok az sayıda failin, reşit olmayanlara yönelik cinsel suçlardan dolayı önceden tutuklandığı görülmüştür. Faillerin yaklaşık %15'inin çocuk pornografisine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, online grooming suçlularının çocuklarla yaşama, şiddet içeren davranış öyküleri, uyuşturucu veya alkolle ilgili sorunları ve cinsel olmayan suçlardan dolayı daha önce tutuklanmış olma olasılıklarının yüksek olduğu da bulunan bir başka bulgu olmaktadır. Suçluların mağdurlarla çevrimiçi veya çevrimdışı tanışmış olmaları durumlarında mağdurların büyük ölçüde benzerlik gösterdikleri bulunmuştur. Online grooming faillerinin yaklaşık dörtte üçünün, suçlarını kolaylaştırmak için hem internet hem de cep telefonlarını kullanırken, çevrimdışı grooming suçlularının yarısından fazlasının yalnızca cep telefonu kullandığı bulunmuştur. Online grooming etkileşimlerinin bir ay veya daha uzun sürdüğü ve birçok suçlunun cinsel konuşmaların ötesine geçtiği gözlenmiştir (Wolak ve Finkelhor, 2013).

2.1.3. Online Grooming ve Mağduriyet

Çocuk cinsel istismarı, “çocuk ne olduğunun farkında olsun ya da olmasın, yüksek düzeyde şiddet içermesi gerekmeyen, bir çocuğu cinsel faaliyetlere katılmaya zorlamak veya buna ikna etmek” olarak tanımlanabilmektedir (Şenol- Durak ve Durak, 2017). İhmale maruz kalma ve ebeveyn izleme düzeyinin düşük olması, internet üzerinden mağduriyeti etkileyen veya bireyleri çevrimiçi tanıdıktan sonra gerçek hayatta tanışmayı etkileyen faktörler olabilmektedir (Hillberg ve ark., 2011; Roberts ve ark., 2004). Çeşitli araştırmalar, aileleriyle sorun yaşayan veya çatışma yaşayan kızların internette tanıştığı kişilerle yakın ilişkiler kurma olasılığının daha yüksek olduğunu bildirmiştir (Whittle ve ark., 2013). Benzer şekilde, 14- 17 yaş arasındaki ergenleri (n=2238) içeren başka bir anket çalışmasında, parçalanmış ailelerden gelen, yabancı kökenli, algılanan sosyal desteğin daha düşük olduğu ergen kızların online grooming süreçlerine dahil edilip cinsel istismara maruz kalmalarının daha olası olduğu

bildirilmiştir (Andrews ve ark., 2000). Bir başka çalışmada ise erkek ergenlerin %45'inin, kız ergenlerin ise %41'inin internette tanıştığı kişilerle buluştuğu ve bu kızların %4,5'inin ve erkeklerin %7,1'inin cinsel istismara uğradığı, gerçek hayatta tanışanların yaklaşık %1,0'ı cinsel aktivite karşılığında para veya hediye aldıkları gözlenmiştir (Hillberg ve ark., 2011).

Çevrimdışı cinsel istismarın çocuk üzerindeki etkisi kapsamlı bir şekilde incelenmiş olup çocuk cinsel istismarının bir dizi potansiyel sonucu bulunmaktadır (Hillberg ve ark., 2011). Bunlar arasında ilişki güçlükleri (Colman ve Widom, 2004), travma sonrası stres bozukluğu (Andrews ve ark., 2000), duygudurum bozuklukları (Spataro ve ark., 2004) ve kendine zarar verme davranışı (Fergusson ve ark., 2008) yer almaktadır. Bununla birlikte, istismarın her mağdur üzerindeki etkisinin benzersiz olduğu ve birçok mağdurun cinsel istismarın etkisiyle uğraşırken önemli ölçüde dayanıklılık gösterdiği belirtilmektedir. Mağdurun istismar sonrası belirli bir ruh sağlığı problemi yaşayıp yaşamadığı, bir dizi faktör arasındaki karmaşık etkileşimlerin sonucuna göre değişmektedir. Bunlar, mağdurun bireysel olarak istismarı nasıl anlamlandırıldığını, istismarın doğasını, istismar ve diğer yaşam deneyimlerini takiben mağdura verilen tepkileri ve desteği içermektedir (Marriott ve ark., 2013). Araştırmalar, çevrimiçi olarak cinsel tacize uğrayan çocukların %28'inin bunun sonucunda çok veya aşırı derecede üzgün hissettiklerini ve %20'sinin sonrasında çok veya aşırı derecede korktuklarını göstermiştir. Çevrimiçi talep agresif olduğunda, olumsuz etki sırasıyla %34 ve %28'e yükselmiştir. Çevrimiçi taleplerin diğer olumsuz etkileri arasında utanç, sıkıntı, bunun hakkında düşünmeyi bırakamama, stres, gergin veya sinirli olma ve şeylere olan ilgiyi kaybetme sayılabilmektedir (Wolak ve ark., 2006)

Cinsel istismarın çocuklar üzerindeki etkileri incelendiğinde; mağdur çocukların istismar sonrası TSSB (travma sonrası stres bozukluğu), depresyon, benlik saygısında düşme, cinsel davranış bozuklukları, depresyon, intihar girişimi, aşırı öfke ve sinirlilik hali, dissosiyatif bozukluklar (Öztürk, 2020), sınır problemleri, yeme bozuklukları, alkol ve madde kullanımı

gibi yaşantılar deneyimlemektedirler (Şenol- Durak ve Durak, 2017). Online grooming vakalarında mağdurların istismar sonrasında panik ataklar, başkalarına güvenme sorunları ve kaybolmuş hissiyatı deneyimledikleri görülmüştür. Online grooming vakalarında mağdurların en az yarısının, istismar bildirildikten ve özellikle ebeveynleri tarafından önemsendiklerini hissettikten sonra ailelerinden ihtiyaç duydukları sosyal desteği almışlardır. Mağdurların, istismarla ilgili adli sürecin mümkün olduğunca çabuk çözümlenmesine yönelik ihtiyaç duydukları gösterilmiştir. Böylece mağdurların olayın olumsuz etkilerinden bir an önce kurtulmak ve zihinsel olarak bu olaydan uzaklaşmak istedikleri, böylece adli sürecin bitmesiyle kendilerini daha iyi hissettikleri varsayılmaktadır (Whittle ve ark. 2013).

Çevrimdışı olarak da istismara uğrayanların, yalnızca çevrimiçi istismara uğrayanlara göre istismarın daha fazla olumsuz etkisi olduğunu gösteren net bir veriye ulaşılamamıştır (Whittle ve ark., 2013). Bu, ortaya çıkan araştırmaları da desteklemektedir (Leonard, 2010). İstismarın ardından aileden, arkadaşlardan ve okuldan alınan destek mağdurların iyileşmesine yardımcı olurken, özellikle aileden gelen olumsuz tepkiler mağdurlar için iyileşme sırasında daha büyük zorluklar oluşturmaktadır. Örneğin, koruyucu faktörlerin kaybına (örneğin, ciddi ebeveyn hastalığı, boşanma gibi) yol açan tetikleyici bir olayın ardından mağdurlar daha savunmasız hale gelebilmektedirler. Cinsel istismar mağdurunun yanında mağdura yönelik yapılan yorumlar hassas olmalı ve yargılayıcı olmamalıdır. Bu alanda çalışan görevliler tarafından yapılan uygunsuz yorumlar, mağdura daha fazla zarar verme riski taşımaktadır. Böylece mağdurun ifade sürecinde bilgi vermemesine veya ikincil travmaya sebep olabilmektedir (Şenol- Durak ve Durak, 2017). Online grooming mağduru çocuklarla görüşmeler sırasında mağdurlar tarafından açıkça dile getirilen öneri, internet güvenliğinin hem okulda hem de evde küçük yaşlardan itibaren konuşulması gerektiği olmuştur. Online grooming çocuklar arasında hala nispeten bilinmeyen bir olgudur. Bu tür suçların oranlarındaki hızlı artış göz önüne alındığında, çalışma yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılacak çalışmaların

online grooming süreçlerini olabildiğince önlemeye ve istismar gerçekleşikten sonra istismarın mağdur üzerindeki etkilerini azaltmaya hizmet etmesinin önemli olduğu düşünülmektedir (Whittle ve ark., 2013).

Çocukların yalnızca küçük bir yüzdesi nihayetinde fiziksel olarak cinsel saldırıya uğrayacak olsa da hem cinsel istismarın hem de bir suçluyla çevrimiçi ilişki kurmanın sonuçları ciddi olabilmektedir. Bu tür cinsel istismar sadece fiziksel zarar vermekle kalmamakta olup aynı zamanda çocuğun bilişsel, duygusal, akademik ve psikolojik gelişimini de olumsuz etkileyebilmektedir (Dombrowski ve ark., 2003). Bu nedenlerle, diğerlerinin yanı sıra, herhangi bir istismar meydana gelmeden önce faillerin mümkün olduğunca çabuk tespit edilip durdurulmasını sağlamak için faillerin mağdurlarını nasıl hedef alıp takip ettiğini anlamak çok önemli olmaktadır. Bowlby'nin (1988) bildirdiği üzere bağlanma davranışı yoğun duygulara yol açabilmektedir. Mağdurların faillerle kurdukları ilişkide, yoğun duygulanım yaşama ve faille temas kurma isteği duymaları kurulan ilişkinin sürdürülmesinin nedenleri olarak gösterilmektedir. Ayrıca çocukluğunda güvensiz bağlanma stillerine sahip olan mağdurlar da faille olan ilişkilerini sürdürme eğilimi göstermektedir (Şenol-Durak ve Durak, 2017).

Hines ve Finkelhor (2007), tecavüz ve yasal ilişkilerle ilgili literatürün gözden geçirilmesi sonrasında, katılan çocukların çoğunun deneyimi olumlu terimlerle tanımladığını bildirmiştir. Araştırmalarda, failleriyle romantik ve/veya cinsel bir bağ hissettiklerini bildiren mağdurlar bulunmuştur. Bazı araştırmaların gösterdiği gibi, rızaya dayalı cinsel ilişki yaşamak riskli bir davranış olma potansiyeline ve cinsel şantaj, online grooming veya siber zorbalık gibi tehlikeli mağduriyet türlerine maruz kalma eşiğine sahip olmaktadır. Bu bağlamda çocuklar, sınırlı öz düzenleme yetenekleri, akran baskısına karşı yüksek duyarlılıkları, teknolojiye ve artan cinsel merakları nedeniyle savunmasız bir grubu temsil etmektedirler (Gasso ve ark., 2019). Mağdurlar ve suçlular arasındaki dinamikleri daha iyi anlamak, yalnızca grooming sürecinin daha incelikli yönleriyle ilgili bilgilere katkıda bulunmakla kalmamakta, aynı

zamanda Cinsel Suçluların Tedavi Programları içindeki profesyonel uygulamalara ve mağdurla terapötik çalışma ve önleme konusunda veri oluşturmaktadır. Benzer ve geliştirilmiş bir metodolojiyi kullanan daha fazla araştırma, bu araştırma alanına değer katacak ve nihayetinde çocukların gelecekte online grooming ve cinsel istismardan korunmasına katkıda bulunacaktır (Whittle ve ark., 2015).

2.2. Çocukların ve Ergenlerin İnternet Kullanımı

Ergenlikte internet kullanımı son yirmi yılda büyük ölçüde artmıştır (Spada, 2014). Güney Amerika'daki ergenlerin yaklaşık %50'si internet kullanırken, İngiltere, ABD ve Asya ülkelerindeki ergenlerde bu oran %80'lere çıkmaktadır (Cerniglia ve ark., 2017). İnternet kullanımının artmasıyla birlikte, problemlili internet kullanımı (PIU) bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir (Spada, 2014). 31 ülkeden 89.281 katılımcıyı içeren 164 çalışmadan oluşan geniş ölçekli bir meta-analizde küresel problemlili internet kullanımı yaygınlık oranı %6 olarak bildirilmiştir (Cheng ve Li, 2014). Başka bir çalışmada ise, ergenler arasında problemlili internet kullanımı yaygınlık oranının dünya çapında %0,8 (İtalyan lise öğrencileri) ila %26,7 (Hong Kong'daki ergen öğrenciler) arasında değiştiğini bildirilmiştir. Problemlili internet kullanımı yaygınlığı, başka yerlerde bildirilen oranlara kıyasla Asyalı ergenler arasında daha yüksek gözükmeaktadır (Kuss ve ark., 2014). Örneğin Bangladeş'te bu konuyla ilgili yapılmış mevcut tek çalışmada, %2,5'lik bir yaygınlık oranı bildirmiştir (Afrin ve ark., 2017).

Çocuklar, teknolojiyle dolu bir sosyal dünyada yaşayan “dijital yerliler” haline gelmişlerdir. Bununla birlikte, kullanıcılar çevrimiçi ve çevrimdışı olayları pek ayırt etmese de, araştırmalar çevrimiçi dünyanın normal özelliklerimizin dışında beklenmedik şekillerde hareket etmemize neden olabileceğini göstermektedir. Çevrimiçi sosyal etkileşimler, BİT (bilgi iletişim teknolojileri) kullanıcılarının analog ilişkiler tarafından bilinmeyen yeni tehditlerle karşı karşıya kalırken birçok avantajından yararlandığı farklı bir paradigmaya dönüşmektedir (Boland ve Anderson, 2019). İnternetin yeni bir sosyal etkileşim ortamı olarak sorunlu

kullanımının bir sonucu olarak ortaya çıkan internet bağımlılığı veya çevrimiçi mağduriyet gibi benzeri görülmemiş sorunlar olmuştur. Araştırmalar, son yıllarda problemli internet kullanımının psikososyal sağlık ve esenlik üzerindeki etkisini belirlemiş ve kapsamlı bir şekilde incelemiştir (Peris Hernandez ve ark., 2021). Çocukların özellikle internet çağında çevrimiçi cinsel istismara maruz kalma veya çevrimiçi mağduriyet riski altında olduğu görülmektedir (Rial ve ark., 2018). İnternet bağımlılığının çevrimiçi cinsel mağduriyeti yordadığı da ayrıca yapılan çalışmalarda gösterilmiştir. Özellikle cinsel içerikli mesajlaşma, şantaj ve online grooming mağduriyetinin en iyi belirleyicileri internet bağımlılığı olmaktadır (Tamarit ve ark., 2021). İnternet ve sosyal medya, ağ platformları, çevrimiçi profilleri oluşturma ve uzun mesafeli görsel-işitsel iletişim gibi güçlü iletişim teknikleri sağlamıştır. Bunlar ergenlerin yaşamlarının çekirdeği haline gelmiş olup psikolojik ve sosyal gelişimlerinde önemli bir rol oynamıştır (Ramos-Soler ve ark., 2018). İnternet ve sosyal ağlar sadece iletişim ve bilgi alışverişi araçları değil, aynı zamanda ergenlerin internet üzerinden birbirleriyle etkileşime girme biçimleri, dijital çağdan önce benzeri görülmemiş, psikolojik sağlıklarına yönelik birincil riskleri değiştirmiştir (Martinez de Morentin ve ark., 2017). Bu durum özellikle, tipik olarak 12- 16 yaşları arasındaki ergenliğin erken evrelerinden geçen ergenler için geçerli olmaktadır (De la Berrera ve ark., 2019).

15 ila 19 yaş arasındaki ergenlerde internet bağımlılığının yaygınlığının %4.39 olduğu, bu durumun İspanya'da sorunlu çevrimiçi davranışları olan 94.000'den fazla ergene eşdeğer olduğu görülmektedir. Bu davranış, diğer bağımlılık türleri ile psikopatolojik belirtileri paylaşan sosyal medyanın yüksek derecede bağımlılık yapan doğası nedeniyle 16 yaşın altındaki ergenlerde de yaygın olmaktadır (Wartberg ve ark., 2020). Nomofobi, klinik olmayan internette kopuk kalma ve çevrimiçi sosyal etkileşimlere katılmama korkusunu ifade eden “kaçırma korkusu” (FOMO) olarak da ele alınan bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Kuss ve Griffiths, 2017). Bu fenomen duygusal sıkıntı ile ilişkilidir ve internet bağımlılığının başka bir

işareti olduğu için ergenlik döneminde bir risk faktörü olarak tanımlanmıştır (Chang ve ark., 2015). Araştırmalar, ergenlerin, sosyal uyumlarını sağlamak için riskli davranışlarda bulunma olasılıklarının daha yüksek olduğunu ve özellikle savunmasız bir dönemden geçtiğini göstermektedir. Bu tür bir başa çıkma, onları interneti sorunlu şekillerde kullanmaya, internet bağımlılığını kolaylaştırmaya ve daha yüksek cinsel ilişki yaygınlığına yol açabilmektedir (Sesar ve ark., 2019).

İspanya'da yapılan farklı çalışmalara göre, 12- 17 yaş arasındaki ergenlerde çevrimiçi cinsel mağduriyet riski %24 ila %39 arasında değişmektedir (Tamarit ve ark., 2021). Cinsel ilişkiye girmek, internet üzerinden cinsel içerik gönderen ve paylaşan İspanyol ergenlerde çevrimiçi mağduriyet ile de ilişkilendirilmiştir. Böylece cinsel şantaj ve online grooming sürecini de içerebilen siber mağduriyet olasılığının arttığı da gözlemlenmiştir. Bilhassa, internet bağımlılığı belirtileri cinsel şantaj ve online grooming riskini artırırken, sosyal medya kullanımının yalnızca online grooming üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle, kumar ve oyun oynama gibi problemli internet davranışlarında bulunan ergenlerin internet üzerinden erotik ve hatta pornografik mesajlar veya resimler gönderme olasılığının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum da online grooming kurbanı olma riskini arttırmaktadır (Tamarit ve ark., 2021).

Yee ve Bailenson (2007) tarafından yapılan çalışmada tanımlanan "Proteus etkisi", çevrimiçi benlik temsillerimizi değiştirdikçe davranışlarımızın da değiştiğini göstermektedir. Bu nedenle, profil fotoğrafı çekicilik düzeyinin, katılımcıların bir yabancıyla yaklaşma düzeyini etkilediği bildirilmiştir. Yapılan bir çalışmada, bir laboratuvardaki katılımcıların profil fotoğrafı seçimlerinin ergenlerin tercihleri ve internetteki riskli davranışlarla nasıl ilişkili olduğunu incelemiştir. Sonuçlar, çevrimiçi profil fotoğraflarında kışkırtıcı vücut ve giyim tercihleri yapan çocukların çevrimiçi cinsel iletişim deneyimleme olasılığının daha yüksek olduğu gösterilmiştir. Bu durum, yalnızca profil fotoğraflarıyla sınırlı olmamaktadır. Özellikle

kız çocukları için çevrimiçi kendilik sunumlarının (örneğin, bir resim ve anlatı koleksiyonu) internette online grooming davranışlarına karşı savunmasızlıklarını artırabileceği bulunmuştur (Noll ve ark., 2009). “Çevrimiçi disinhibisyon etkisinde” belirtildiği gibi, insanlar çevrimiçi ortamda gerçek dünyada olduğundan farklı davranabilmektedirler. Bu genellikle çocukların endişe verici ve önemli trendlerden biri olan çevrimiçi risk alma davranışına girmesine yol açmaktadır (Suler, 2004). Yapılan bir çalışmada, çocuklar ne kadar çok riskli davranış sergilerse, çevrimiçi kişilerarası mağduriyet yaşama olasılıklarının da o kadar yüksek olduğu görülmüştür. Çocuk internet kullanıcıları arasında, çevrimiçi insanlarla çeşitli şekillerde tanışmanın, yabancılarla seks tartışmasının ve bir arkadaş listesinde birden fazla bilinmeyen kişinin bulunmasının, internette kişilerarası mağduriyet yaşamaları olasılığının önemli ölçüde daha yüksek olmasıyla ilişkili olduğu gösterilmiştir (Ybarra ve ark., 2007).

Başka bir çalışmada, bir ergenin internette yabancılarla iletişim kurmasının en olası nedenlerinin can sıkıntısı, merak ve ketlenme olduğu gösterilmektedir. Bu, belirli bir ruh hali göz önüne alındığında, herhangi bir çocuğun çevrimiçi olarak yabancılarla etkileşime girebileceği anlamına gelmektedir. Ancak çalışmada, bu etkileşimlerin ne kadarının cinsel isteklere yol açtığı araştırılmamıştır. Bununla birlikte pek çok çocuğun çevrimiçi iletişim platformları aracılığıyla konuştuğu ve hiç tanışmadığı kişileri 'yabancı' olarak görmediği ve bunu risk alma davranışı olarak algılamadığı belirtilmektedir (Mishna ve ark., 2009). Çocukların internet kullanımında karşılaştığı risk durumlarıyla ilgili yapılan bir çalışmada en yaygın tek riskin siber zorbalık mağduriyeti (%30,27) olduğu gösterilmiştir. En yaygın iki risk ilişkisinin ise siber zorbalık- online grooming (%12,61) ve siber zorbalık- cinsel içerikli mesajlaşma (%5,79) olduğu görülmüştür (Machimbarrena ve ark., 2018). Online grooming ciddi bir sosyal sorundur ve Ceza Kanununa dahil edildiği İspanya'da olduğu gibi genellikle bir suç olarak kabul edilmektedir (Tamarit ve ark., 2021).

Ülkemizde çocukların internet kullanımıyla ilgili yapılan resmi kayıtlar incelendiğinde, internet kullanımı, 6-15 yaş grubundaki çocuklar için 2013 yılında %50,8 iken 2021 yılında %82,7'ye yükseldiği görülmüştür. İnternet kullanımının cinsiyete göre incelendiğinde ise; 2013 yılında %53,7 olan erkek çocukların internet kullanım oranının 2021 yılında %83,9'a, 2013 yılında %47,8 olan kız çocuklarının internet kullanım oranının ise 2021 yılında %81,5'e çıktığı tespit edilmiştir. İnternet kullanan çocukların %90,1'i hemen her gün, %8,5'i haftada en az bir defa, %1,4'ü ise haftada bir defadan az internet kullandığını ifade etmişleridir. Hemen her gün veya haftada en az bir defa olmak üzere düzenli internet kullandığını beyan eden çocukların oranı 2013 yılında %91,8 iken 2021 yılında bu oran %98,6 olmuştur. Düzenli internet kullanan erkek çocukların oranının 2013 yılında %92,8 iken 2021 yılında %98,9, kız çocukların oranının ise 2013 yılında %90,7 iken 2021 yılında %98,4 olduğu bildirilmiştir. Düzenli internet kullanan çocukların %31,3'ünün interneti sosyal medya için kullandığı ifade edilmiştir. Sosyal medyayı kullanan 6-15 yaş grubundaki çocukların %77,7'sinin hemen her gün, %16,5'inin haftada en az bir defa, %5,8'inin ise haftada bir defadan az sosyal medya kullandığı bulunmuştur. Düzenli internet kullanıp hemen her gün veya haftada en az bir defa olmak üzere düzenli sosyal medya kullandığını beyan eden çocukların oranı %94,2 olmaktadır. Bu oran, 6-10 yaş grubundaki çocuklarda %84,6 iken 11-15 yaş grubundaki çocuklarda %95,9 çıkmıştır. Düzenli sosyal medya kullanan çocuklar, sosyal medyayı hafta içi günde ortalama 2 saat 54 dakika, hafta sonu ise günde ortalama 2 saat 44 dakika kullanmaktadır. Cep telefonu/akıllı telefon kullandığını belirten 6-15 yaş grubundaki çocukların oranı, 2021 yılında %64,4 olmuştur. Cep telefonu/akıllı telefon kullanma oranı, erkek çocukları için %65,7, kız çocukları için %63,0 olduğu görülmüştür. Cep telefonu/akıllı telefon kullanma oranı yaş gruplarına göre incelendiğinde ise bu oranın 6-10 yaş grubundaki çocuklarda %53,9 olduğu, 11-15 yaş grubundaki çocuklarda ise %75,0'a yükseldiği tespit edilmiştir (TÜİK, 2021).

2.3. Online Grooming Modelleri

Online grooming süreciyle ilgili geliştirilen modeller arasından ön plana çıkanlar O'Connell (2003), Lorenzo-Dus ve ark., (2016) ve De Santisteban ve ark., (2018) tarafından geliştirilenlerdir. Online grooming davranışı sergileyen yetişkinlerin davranışlarını tanımlayan ve en yaygın olarak rapor edilen ilk çalışmalardan olan O'Connell'in (2003) modelidir. Bu model (1) arkadaşlık kurma, (2) ilişki kurma, (3) risk değerlendirmesi, (4) münhasırlık ve (5) cinsel aşama olarak kategorize edilen beşli evre modelidir.

Arkadaşlık kurma aşaması, failin çocuğu tanımasını süreci olmaktadır. Bu aşamada harcanan süre failden faile değişmektedir. Bu aşamada fail, mağdurla temasa geçerek onu tanımaya çalışmaktadır. Çocuğun kendi fotoğrafının olup olmadığını sorabilmekte ve eğer cevap evet ise resmin kendisine gönderilmesini isteyebilmektedir. Resim taleplerinin, en azından kısmen, failin, konuştuğu çocuğun aslında bir çocuk ve ikinci olarak da onun özel tercihlerine uyan bir çocuk olduğundan emin olma arzusuyla ilgili düşünülmektedir. Ayrıca, yakın çevrelerinde yaşayan çocukları hedeflemeyi seçenler için bir resmin sağlanması, çocuğu gerçek dünyada tanımlamanın bir yolu olmaktadır. Tipik olarak, konuşmanın bu noktasındaki resim talepleri, cinsel içerikli resimlere atıfta bulunmaksızın çocuğun resimleriyle sınırlı kalmaktadır. İlişki kurma aşaması, arkadaşlık kurma aşamasının bir uzantısıdır. Bu aşamada yetişkin, çocukla örneğin okul ve/veya ev hayatı hakkında tartışabilmektedir. Tüm yetişkinler bu aşamaya girmemektedir. Ancak genellikle bir çocukla teması sürdürecekteler, çocuğun en iyi arkadaşı olduğu yanılsaması yaratmaya çalışmışlardır. Risk Değerlendirme aşaması, failin çocuğa, örneğin çocuğun kullandığı bilgisayarın yeri ve bilgisayarı kullanan diğer kişilerin sayısı hakkında sorular soracağı kısmı ifade etmektedir. Bu tür bilgileri toplayarak, failin eylemlerinin çocuğun ebeveyni/ebeveynleri, vasisi veya büyük kardeşleri tarafından tespit edilme olasılığını değerlendirmeye çalışıldığı düşünülmektedir. Fail,

mağdurun cinsel aktiviteye girme olasılığının olup olmayacağını değerlendirmek için bu aşamada cinsel konular sunmaya başlayabilmektedir.

Münhasırlık aşaması tipik olarak, konuşmanın temposunun değiştiği, böylece 'en iyi arkadaşlar' veya 'neler yaşadığınızı anlıyorum ve böylece benimle her şey hakkında konuşabilirsiniz' fikirlerinin sunulduğu risk değerlendirme aşamasından sonra gelen aşamadır. Güven fikri genellikle bu noktada yetişkinin çocuğun kendisine ne kadar güvendiğini sorgulamasıyla ortaya çıkmaktadır. Çocuklar, bu taktiğe, yetişkine dolaylı olarak güvendiklerini ifade ederek yanıt vermektedirler. Bu durum genellikle faile, daha samimi ve cinsel nitelikteki konulara odaklanan konuşmanın bir sonraki aşamasını tanıtmak için bir araç sağlamaktadır. Son aşama olan cinsel aşamada, failin mağdura 'hiç öpüldün mü?' veya 'hiç kendine dokunuyor musunuz?' gibi sorular sorduğu görülmektedir. Bu aşamanın başlatılması yeterince zararsız görülebilmektedir. Bunun sebebi tipik olarak yetişkin konuşmayı, derin bir ortak güven duygusu kurulmuş gibi görünecek şekilde konumlandırmıştır. Mağduru, ilişkisinin doğasını başkalarıyla paylaşmamaya teşvik edip mağdurun suçluluk hissetmesini sağlamak gibi çeşitli tekniklerle mağdurun sessizliğini sağlamaktadır.

Cinsel aşamaya nazıkçe girilerek cinsel ilişki aşamasına geçilmektedir. Yetişkin tarafından yönetilen ilişkisel çerçeve, çocuğun yetişkini bir akıl hocası veya gelecekteki olası bir sevgili olarak algılamasına sebep olabilmektedir. Yetişkin tarafından bir çocuğun sınırları zorlanabilmektedir. Genellikle hafif bir baskı uygulanmakta ve karşılıklılık duygusu bozulmadan korunmaya çalışılmaktadır. Yetişkin bilgi almak için çok fazla çabalarsa, tipik olarak derin bir pişmanlık duyduğu ifade edilmekte ve bu, çocuk tarafından daha da derin bir karşılıklılık duygusu oluşturmaya meyilli olan affetme ifadelerini harekete geçirmektedir. İlişki kurma aşamasında yetişkin, çocukla ilişkisinin mantığını ana hatlarıyla belirtirken aynı zamanda niyetlerini de ima edebilmektedir. Amaçlanan faaliyetlerin gerekçesi, örneğin 'sevgi dolu, kalıcı bir ilişki/arkadaşlık kurmayı içerebilmektedir. Bu gerekçe, örneğin 'belki bir gün

buluşabiliriz ve sana seni ne kadar sevdiğimi gösterebilirim' veya 'belki kendine dokunurken fotoğraflarını çekebilirsin' gibi gelecekteki faaliyetlerin bir taslağını içerebileceği gibi bu durumları hiç içermeye de bilmektedir. Cinsel konuşmanın doğası, hafif telkinlerden, oral seksin açık tanımlarına kadar değişiklik göstermektedir. Odak noktasına çocuk yerleştirilebilmektedir. Yetişkin çocuktan kendisine dokunmasını ve nasıl hissettiğini açıklamasını isteyebilir. Bu yaklaşımın genel mantığı, yetişkinin bir şekilde çocuğa kendi cinselliğini daha iyi anlaması için rehberlik edecek bir akıl hocası olarak algılanmasıdır. Bu durum, bazen böyle faaliyetlere katılarak çocuğun büyüüp harika bir sevgili olacağı vaadiyle biraz daha ileri götürülebilmektedir. Etkileşim kendi kendine nasıl mastürbasyon yapılacağı ile ilgili olabilmektedir. Eğer yetişkin çocuktan farklı bir cinsiyetteyse, çocuğun yetişkini orgazma getirebilmesi için birlikte olmaları durumunda kullanabileceği teknikleri açıklayabilmektedir. Konuşmanın cinsel aşaması, çocuk pornografisi materyallerinin yaratılması, değiş tokuş edilmesi ve dağıtılması talepleri ile karakterize edilebilmektedir. Tipik olarak bu, çocuğa cinsel ilgi duyan yetişkin veya ergenin, çocuğun cinsel faaliyetlerde bulunmasına yönelik taleplerini rasyonelleştirmek ve aynı zamanda çocuğun ketlenmelerini azaltmak için çocuk pornografik görüntüleri bir çocuğa iletmesini içerebilmektedir. Son aşamada, fail mağdura ulaşmak için buluşma planlamayı tartışmaya başlayabilmektedir. O'Connell'in çalışmasında online grooming faillerine özgü yedi manipülasyon tekniği görülmüştür. Bunlar, dalkavukluk, hedefin ebeveynlerinin zaman çizelgesini araştırmak, hedefin gizli bir polis memuru olup olmadığını sormak, çocuğun ilişkiyi uygunsuz olarak gördükten sonra tepkisini değerlendirmek, sevgi ve güveni açığa vurmak, çocuğun geçmiş cinsel deneyimlerini sormak ve hedefe ulaşma olasılığını değerlendirmek olarak açıklanmıştır.

İlerleyen yıllarda yapılan çalışmalarda O'Connell (2003) tarafından geliştirilen 5'li evre modeli incelenmiş ve modelin öğelerinin doğrusal olmama ve evrenselliğini yansıtan tutarsızlıkları ortaya çıkarılmıştır (Williams ve ark., 2013). Black ve ark. (2015), O'Connell

(2003) tarafından önerilen farklı aşamalarda kullanılan dilin türünü analiz etmek ve online grooming sürecinde kullanılan belirli ikna tekniklerinin sıklığını incelemek için, online grooming sebebiyle hüküm giymiş suçluların transkriptleri üzerinde bilgisayarlı bir içerik analizi gerçekleştirmiştir. Faillerin kullandığı yöntemler arasında kurbanın konumunu değerlendirmek ve buluşma planları yapmaya çalışmak, iltifatlar kullanmak ve kurbanın ebeveyninin çalışma programını değerlendirmek en sık kullanılan teknikler arasında yer almaktadır.

Williams ve ark. (2013) Online Grooming davranışının, evreler arasında doğrusal olmayan sırayla ortaya çıkan, “ilişki kurma”, “cinsel içerik” ve “değerlendirme” yoluyla nasıl başlatıldığına dair bir model önermektedir. Önerilen bu modelde algılanan eğlenceli ve arkadaşça bir ortamda olumlu ve duygusal bir bağ yaratmanın önemi gösterilmektedir. Çalışılan bu modellerin geçerli olduğu varsayılmış olmakla birlikte bazı sınırlılıklar teorik temelleri kısıtlamaktadır. Örneğin, O'Connell'in (2003) modeli 50 saatlik konuşmalara dayanmaktadır; araştırmacının etkileşimde bulunduğu bireylerin sayısı, yaşları, sohbet diyaloglarının uzunluğu ve ayrıca online grooming sürecinin nasıl sona erdiğine ilişkin ayrıntıların belirtilmemesi modelin genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Williams ve ark. (2013) tarafından geliştirilen model ise verilerin sınırlı sayıda sohbet diyalogu dökümüne (8) dayanmış olup yalnızca etkileşimin ilk saati incelenmiştir. Temaların etkileşim boyunca nasıl geliştiğini keşfetmek için bireyin davranışı hazırlık aşamasının ötesinde incelenememiştir. O'Connell'in (2003) doğrusal online grooming aşamalarının aksine, Williams ve ark. (2013), suçluların belirli bir sırayla aşamalardan geçmediğini öne sürmektedir. Bununla birlikte farklı araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar incelendiğinde evreler arasında lineer olmayan bir sıralamanın olduğu davranış örüntüleri de gözlenmiştir (Black ve ark., 2015). O'Connell (2003) de bazı bireylerin bir aşamada daha fazla zaman geçireceğini veya aşamaları tamamen atladığını kabul etmektedir.

Çevrimiçi cinsel istismarın en son modellerinden biri olan, Lorenzo-Dus ve ark. (2016), tarafından önerilen Online Grooming Söylem Modelidir. Bu model, suçu işleyen bireyin bakış açısına dayalı olarak yetişkinlere yönelik çevrimiçi cinsel sohbetlerin söylem temelli bir analizini yürüten ilk modeldir ve bireylerin söylemlerine benzersiz bir şekilde odaklanmaktadır (Lorenzo-Dus ve ark., 2016). Bu modelde üç iletişimsel aşama tanımlanmıştır: Erişim (Access), Tuzak (entrapment) ve Yaklaşım (approach) aşamaları. Erişim aşaması, ilk çevrimiçi teması, bununla ilgili işaretleri ve online grooming davranışının başlangıcını belirtmektedir. Tuzak aşaması, grooming faaliyetinin çoğunun gerçekleştiği ve kurbanları cinsel olarak sömürülecek durumlara çekmeyi amaçlamaktadır. Bu aşama birbiriyle bağlantılı dört süreçten oluşmaktadır: Cinsel Doyum (sexual gratification), İzolasyon (isolation), Uyum Testi (compliance testing) ve Aldatıcı Güven Geliştirme (deceptive trust development). Cinsel doyum, romantik ve/veya cinsel dil kullanımı, fotoğraf alışverişi ve/veya bir web kamerası aracılığıyla cinsel eylem talebi yoluyla elde edilmektedir. İzolasyon, yetişkinin mağdurları zihinsel ve fiziksel bağımlılığa teşvik ettiği, mağdurları çevresindeki destek ağlarından izole ettiği ve gizlilik oluşturduğu bir süreci ifade etmektedir. Uyum testinde yetişkin, kurbanların cinsel faaliyetlere ne ölçüde uymaya istekli olduğunu sınamaktadır. Aldatıcı Güven Gelişimi, aldatıcı olduğu varsayılan mağdur ile samimi ve kişisel bir ilişkinin geliştirildiği bir süreç olmaktadır. Modeldeki üç iletişim aşamasından sonuncusu olan yaklaşım aşamasında ise, yetişkinlerin cinsel temas için mağdurlarla çevrimdışı buluşma girişimini ifade etmektedir. Online grooming söylem modelinin merkezi bir özelliği, cinsel tatminin aldatıcı, duygusal bir bağ geliştirerek elde edilmesi olmaktadır (Lorenzo-Dus ve ark., 2016). Bu model, aşamaların sayısı ve tanımı açısından farklılıklara rağmen, bu model O'Connell'in geliştirdiği modelle birçok özelliği paylaşmaktadır. Aynısı, daha fazla aşamanın tanımlandığı De Santisteban ve ark. (2018) tarafından geliştirilen model için de geçerli olmakla birlikte sürecin dinamikleri büyük ölçüde aynı kalmaktadır.

Lorenzo-Dus ve ark. (2016) önerdiği Online Grooming Söylem Modelinde tanımlanan Aldatıcı Güven Geliştirme üzerine yapılan güncel çalışmalar çelişkili bulgular ortaya koymuştur. Kimlik aldatma sıklıkları (isim, yaş, statü) %5-%33 gibi düşük bir aralıkta değişmekle birlikte yetişkinlerin kimlikleri hakkında aldatma davranışı gösterirken gerçek yaşlarından ortalama 7,16 yıl eksik beyan etmektedirler (Broome ve ark., 2018). Chiang ve Grant (2018) tarafından yapılan bir çalışmada, bir yetişkinin 20 mağdurla etkileşiminin vaka incelemesi analizi yapılmıştır. Bireylerin aldatma davranışı göstermelerinin onların motivasyonlarına bağlı olduğunu göstermişlerdir. Ayrıca, duygusal bir bağın gelişmesinin, yetişkinden açık talepler veya aldatma davranışı olsun veya olmasın mağdurların cinsel ilişkiye girmesine yol açtığı bulunmuştur. İletişimsel özelliklerin ve niyetin, reşit olmayanları çevrimiçi olarak kötüye kullanma niyetinde olan tüm yetişkinlere genel olarak uygulanabileceğini varsaymak yanıltıcı olabilmektedir. Böylece online grooming çerçevesinde temel davranış özelliklerinin gözden kaçırılmasına sebep olabilmektedir (Gamez-Guadix ve ark., 2018).

De Santisteban ve ark. (2018) geliştirdiği modelde; aşamalar, stratejiler, cinsel çıktılar ve meşrulaştırma süreçleri bulunmaktadır. Modeldeki aşamalar incelendiğinde (1) internetin kolaylaştırıcı bir ortam olarak algılanması, (2) erişim sağlama, (3) ilk ikna, (4) kurbanlar ve çevre şeklinde kategorizasyon yapıldığı görülmektedir. İnternetin kolaylaştırıcı olarak algılanması, saldırganların interneti uzmanlık kazanırken ve aktif olarak kullanırken kendilerini açıkça ve daha az zorlukla ifade edebilecekleri bir yer olarak nasıl algıladıklarını ifade etmektedir. Erişim sağlama, faillerin reşit olmayanlara erişim sağlama olasılıklarını çoğaltmak için aynı anda birden fazla mağdurla iletişim kurmaya çalıştıklarını ifade etmektedir. İlk ikna sürecinde fail mağdur çocukların ilgilerini çekmek ve sürdürmek için çalışmaktadır. Kurbanlar ve çevre aşamasında failer çocukların günlük yaşamları, planları ve ailesi ile sosyal çevresi hakkında bilgi edinmektedir. Modelin stratejiler kısmında aldatma, rüşvet, katılım ve saldırganlık olarak 4 strateji kategorize edilmiştir. Cinsel çıktılar kısmında; izole seks

karşılaşmaları (cinsel istismarcı ile mağdur arasındaki bir veya daha fazla spesifik cinsel karşılaşmalar), sürekli cinsel temas (zamanla ve daha fazla duygusal katılımıla sürdürülen ilişkisel temas), çoğul kurban (aynı anda birden fazla çocukla temas) şeklinde sınıflandırma yapıldığı görülmektedir. Son olarak meşrulaştırma kısmında ise failin bilişsel çarpıtmaları ve gerekçelendirmeleri görülmektedir. Burada mağduru suçlama (tüm suçun mağdurda olduğunu ifade etme), cinselleştirilmiş mağdur (mağdura cinsellik atfedip bu durumu hak ettiğini ifade etme), arzu edilirlilik (mağdurun bu durumu istediğini ifade etme) ve eşitleme (çocuğu yetişkin bir birey olarak görme) bilişsel çarpıtmaları görülmektedir.

Grooming süreciyle ilgili yapılan çalışmaların çoğunluğu niteliksel araştırma yöntemleri ile yapılmıştır. Bununla birlikte grooming sürecini değerlendirmek için onaylanmış tek boyutlu ölçekler de kullanılabilmektedir (Schoeps ve ark., 2020). Bu ölçekler, farklı grooming stratejilerini yakalamasalar da genel bir boyutu kısaca değerlendirmek için faydalı olabilmektedir.

3. Gereç ve Yöntem

3.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada cinsel istismar faillerinin çevrimiçi iletişim platformlarını kullanarak mağdurlara ulaşma stratejileri, faillerin mağdurlarla kurdukları iletişimde kullandıkları söylemler ve failler ile mağdurların demografik özellikleri incelenecektir. Literatür incelendiğinde bu konu üzerine yapılan çalışmalarının çoğunluğunun nitel araştırma yöntemleri kullandıkları ve söylemler üzerine çalıştıkları görülmektedir (Santisteban ve ark., 2018; Whittle ve ark., 2013; Black ve ark., 2015). Bu çalışmada karma araştırma deseni kullanılmıştır. İfadeler ve mesajlar çalışılırken nitel araştırma yöntemi kullanılırken demografik bilgiler ve basit istatistiki analizler nicel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Nitel araştırma deseni araştırmanın yaklaşımını belirleyen ve çeşitli aşamalarının bu yaklaşım çerçevesinde tutarlı olmasına rehberlik eden bir strateji olarak tanımlanabilmektedir. Kavram olarak “araştırma deseni” sistematik, sınırları ve aşamaları açık-seçik bir biçimde belirlenmiş bir süreci (nicel araştırma desenlerinde olduğu gibi) çağrıştırmaktadır. Nicel araştırmalarda araştırma problemlerinden araştırmacının toplayacağı veriler, kullanacağı veri toplama yöntemleri, veri analizi ve raporlaştırma aşamalarına kadar tüm aşamalarda araştırmacıya belirgin bir yön göstermektedir. Fakat nitel araştırmalarda olay, olgu ya da duruma göre değişebilen bir araştırma süreci söz konusudur. Bu nedenle bazı nitel araştırmacılar “araştırma deseni” yerine “araştırma geleneği”, “araştırma yaklaşımı” ya da “araştırma stratejisi” kavramlarını kullanma eğilimindedirler. Nitel araştırma desenleri araştırmacıya esnek bir yaklaşım sağlar ve belirli bir odak çerçevesinde araştırmanın çeşitli aşamalarının birbiriyle tutarlı olmasına katkıda bulunur (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Yapılması planlanan bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinde “Durum Çalışması” olarak adlandırılan yönteme göre yürütülecektir. Durumlar çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bir birey, bir kurum, bir grup veya bir ortam çalışılacak durumlara örnek

verilebilmektedir. Bu tür çalışmalarda çalışmaya konu olan bireyin kendisi analiz birimini oluşturmaktadır. Tek bir birey üzerinde yapılan bu çalışmalara birkaç benzer bireyin de dâhil edilmesiyle çoklu durum çalışması haline de dönüşebilmektedir. Durum çalışmaları nicel veya nitel yaklaşımla yapılabilmektedir. Her iki yaklaşımda da amaç belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymak olmaktadır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğinin araştırılmasını içermektedir. Bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla, ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılmaktadır. Ayrıca bir durumda meydana gelen değişimleri ve süreçleri anlamak uzun bir süreç içerisinde çalışılabilmektedir. Durum çalışmalarında genellikle birden fazla veri toplama yöntemi kullanılabilmektedir. Böylece daha zengin ve birbirini teyit edebilecek veri çeşitliliğine ulaşılmaya çalışılmaktadır. Durum çalışması nitel araştırmalarda çok yaygın olarak kullanılan bir yaklaşım olmaktadır. Bu yaklaşımın çok farklı biçimleri (tek durum, çoklu durum vb.) bulunmaktadır. Durum çalışması şu şekilde tanımlanabilmektedir, “Güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan; olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı; birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan görgül bir araştırma yöntemi” olarak tanımlanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Durum çalışması desenlerinde yer alan “bütüncül tek durum deseni” çalışmanın desenini oluşturmaktadır. Bütüncül tek durum deseninde tek bir durum (bir birey, bir kurum, bir program, bir okul vb.) incelenmektedir. Bu desende genel standartlara uymayan aşırı, aykırı veya kendine özgü durumlar çalışılabilmektedir. Bu özellikleri gösteren durumların tek başına çalışılabilmesi doğal karşılanmaktadır. Ayrıca daha önce hiç kimsenin çalışmadığı veya ulaşamadığı durumlar da bu desende çalışılabilmektedir. Böyle durumların çalışılması daha sonraki araştırmacılar için daha önce bilinmeyen belirli bir konunun gün yüzüne çıkması ve daha sonra yapılacak araştırmalara da temel oluşturması ya da yol göstermesi açısından önemli

görülmektedir. Bu bilgiler değerlendirildiğinde yapılan bu çalışmada “online grooming” gibi özel ve kendine özgü bir durum çalışıldığı için bu desen kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada çalışmanın konusu ve deseninin gerektirmesi sebebiyle amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme içerisinde ise aşırı veya aykırı durum örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemleri nitel araştırma geleneği içinde ortaya çıkmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Nitel araştırmalarda çalışmanın evreni belirlenirken çoğunlukla amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılmaktadır. Bu anlamda amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda olgu ve olayların keşfedilmesine ve açıklanmasına fayda sağlamaktadır. Aşırı veya aykırı durum örnekleme, maksimum çeşitlilik örnekleme, benzeşik örnekleme, tipik durum örnekleme, kritik durum örnekleme, kartopu veya zincir örnekleme, ölçüt örnekleme, doğrulayıcı veya yanlışlayıcı örnekleme ve kolay ulaşılabilir durum örnekleme gibi yöntemler amaçlı örnekleme içerisinde sınıflandırılabilir. Bu çalışmada kullanılan aşırı veya aykırı durum örnekleme; derin bir incelemeye tabi tutulabilecek sınırlı sayıda ancak aynı ölçüde bir bilgi bakımından zengin durumların çalışıldığı araştırmalarda kullanılmaktadır. Temelde, aşırı veya aykırı durumların normal durumlara göre daha zengin veri ortaya koyabilmektedir. Bununla birlikte araştırma problemini derinlemesine ve çok boyutlu bir biçimde anlamayı sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Nitel araştırma yöntemi kullanılan araştırmaların çoğunda olduğu gibi durum çalışmasında da katılımcı sayısı veya örneklem büyüklüğü görece olarak küçük olmaktadır. Bunun sebebinin durum çalışmalarının ayrıntılı ve derinlemesine bir araştırma yöntemi olmasından kaynaklandığı bildirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu bağlamda, Bursa Ağır Ceza Mahkemeleri, Bursa Asliye Ceza Mahkemeleri ve Bursa Çocuk Mahkemelerinde

2010-2021 yılları arasında yargılaması yapılmış ve tamamlanmış olan 52 dosya çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Çevrimiçi iletişim platformlarının yaygınlaştığı dönemleri kapsamak için bu yıllar arasındaki dosyaların incelenmesi düşünülmüştür. Bu dosyalar belirlenirken kullanılan ölçütler şu şekildedir: 1-) Dava konusunun cinsel suçları içermesi (Cinsel taciz, çocuğun nitelikli cinsel istismarı, çocukların kullanıldığı müstehcen yayınları ülkeye sokmak, çoğaltmak, satmak, nakletmek, ihraç etmek vs. gibi yasalarımız kapsamına giren her türlü cinsel suçlar). 2-) Failin ve Mağdurun çevrimiçi iletişim platformları vasıtasıyla iletişimi başlatmaları. 3-) Mağdurun 18 yaşından küçük olması. 4-) Failin 15 yaşından büyük olması. Bu ölçütler şu şekilde belirlenmiştir: Çalışmanın konusu çocukları kapsamaktadır. Yasalarımıza göre 18 yaşının altındaki her birey çocuk olarak nitelendirilmektedir. Bu sebeple mağdurların 18 yaş altı olması inceleyeceğimiz dosyaların belirlenmesindeki ilk ölçüt olmuştur. Failerin 15 yaş ve üzeri olması dikkate alınırken ise çocuk mahkemeleri dosyalarını da incelemeye tabi tutabilmek amacı gözetilmiştir. Çocuk mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların yargılamaları yapılmaktadır. Bu mahkemedeki dosyalar göz önünde bulundurulduğunda 15 yaş ve üzeri çocukların da “Online Grooming” kavramı kapsamında çalışılabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma kapsamında mahkeme dosyalarını inceleyebilmek için etik kurul onayı ve Adalet Bakanlığı’ndan dosya inceleme izni alınmış olup ayrıca mahkeme başkanlarından ve hâkimlerinden izin alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak yapılmıştır. Çalışmanın konusu itibarıyla yalnız karara bağlanmış mahkeme dosyaları incelenmiştir. Bu sebeple elde edilecek verilerin tamamı dosya içerisindeki evraklardan temin edilmiştir. Bu evraklardan sosyal medya mesajları, mağdur ve sanık ifadeleri titizlikle çalışılmıştır. Bununla birlikte mağdurun ve sanığın demografik bilgileri de sorularını araştırmacının belirlediği demografik bilgi formu üzerinden elde edilmiştir. Çalışmanın yöntemi dolayısıyla tüm veri

kaynağı dosyalar içerisindeki evraklardan oluşmaktadır. Nitel yöntemi içeren bir çalışma olması sebebiyle demografik bilgi formu dışında herhangi bir veri toplama aracı bulunmamaktadır. Ayrıca herhangi bir birey ile görüşme gerçekleştirilmeyecektir. Durum çalışmaları için en uygun sorular “nasıl”, “niçin” ve “ne” soruları olmaktadır. Bu kapsamda araştırmacı tarafından konunun derinlemesine çalışılabilmesi için oluşturulmuş 3 soruya cevap aranmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan 15 sorudan oluşmaktadır. Bu form cinsel istismar mağdurlarının ve faillerinin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni hal, meslek vb gibi temel demografik özellikleri tespit etmek amacıyla oluşturulmuştur. Hazırlanan bu formdaki sorular dosya içerisindeki evraklar üzerinden cevaplandırılmıştır.

3.4. Verilerin Analiz Yöntemi

Durum çalışmalarında toplanan veriler betimsel ya da içerik analizi yoluyla analiz edilebilmektedir. Araştırma yönteminin doğasından kaynaklanan gerekçelerle durum çalışması bulguları genellikle geniş açıklama ve betimlemelerle dolu olmaktadır. İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulmaktadır. Böylece betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilmektedir. İçerik analizi yöntemiyle toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir. Bu sayede içerik analizi yoluyla verileri tanımlamaya ve verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışılmaktadır. İçerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları anlaşılabilir bir biçimde düzenleyerek yorumlamak

olmaktadır. İçerik analizi yöntemiyle incelenen dokümanda yer alan ifadeler ilk olarak kodlama sürecine tabi tutulmaktadır. Kodlama; veriler arasında yer alan anlamlı bölümlere (bir sözcük, cümle, paragraf vb.) isim verilmesi sürecini ifade etmektedir. Kodlama süreci elde edilen verileri bölümlere ayırmayı, incelemeyi, karşılaştırmayı, kavramlaştırmayı ve ilişkilendirmeyi gerektirmektedir. Kodlama süreciyle kavramlara ulaşılmaktadır. Kavramlar içerik analizinde temel analiz birimi olmaktadır. Oluşturulan kavramlar ise daha sonra belirli bir tema altında sınıflandırılmaktadır. Kavramların incelenmesi sonucunda kavramların birbirleriyle olan ilişkileri ortaya çıkarılmaktadır. Böylece bu ilişkiler daha st düzey bir tema ile açıklanmaktadır. Oluşturulan bu temalar veya kategoriler içerik analizinde elde edilen kavramlardan daha soyut ve genel olmaktadır. Özetlenecek olursa, içerik analizi yoluyla incelenen dokümanlar dört aşımada analiz edilmektedir: 1- verilerin kodlanması, 2- kullanılan temaların bulunması, 3- kodların ve temaların düzenlenmesi, 4- bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Demografik bilgi formundan elde edilen veriler temel betimsel araştırma yöntemleri ile analiz edilmiştir. Bu analiz yöntemi için SPSS programı kullanılmıştır. Faillerin ve mağdurların yaşı ortalamaları ve diğerk değışkenlerdeki yüzde sıklık dağılımları basit istatistiki analizler ile ortaya çıkarılmıştır.

4. Bulgular

Dosya içerisindeki evrakların incelenmesinden elde edilen veriler doğrultusunda öncelikle mağdurlara ve faillere ait sosyo-demografik özelliklere ilişkin betimsel analizler yapılmıştır. Daha sonra mağdurların ve faillerin ifadeleri, tanık ifadeleri ve sosyal medya mesajları niteliksel analiz yöntemlerinden biri olan içerik analizi ile analiz edilmiştir. Analiz kapsamında oluşturulan kodlar ve temalar tablo halinde ve metin içerisinde sunulmuştur.

4.1. Betimleyici Analizler

4.1.1. Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Analizler

Çalışma kapsamında dosya içerisindeki evraklardan mağdurların ve faillerin; yaşları, uyrukları, cinsiyetleri, medeni halleri, eğitim durumları, meslekleri, suç geçmişleri ve yakınlık durumları hakkında bilgiler hazırlanan demografik bilgi formuna kaydedilmiştir. Bu bilgilerden elde edilen sonuçlar aşağıdaki tablolarda ve metin içerisinde detaylı bir şekilde verilmiştir.

Tablo I. Mağdurların ve Faillerin Cinsiyet Özellikleri

Cinsiyet	N	Sıklık (%)
<i>Mağdur</i>		
Kız	51	98,1
Erkek	1	1,9
Toplam	52	100
<i>Fail</i>		
Kadın	0	0
Erkek	52	100
Toplam	52	100

Tablo II. Mağdurların ve Faillerin Uyrukları

Uyruk	N	Sıklık (%)
<i>Mağdur</i>		
Türk vatandaşı	52	100
Diğer	0	0
Toplam	52	100
<i>Fail</i>		
Türk vatandaşı	50	96,2
Diğer	2	3,8
Toplam	52	100

Faillerin uyruk bilgilerinden diğer kategorisinde yer alanlardan %1,9'u (1) Suriyeli iken %1,9 'u (1) Özbek'tir.

Tablo III. Mağdurların ve Faillerin Yaş Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma
Mağdur	52	14,11	1,79
Fail	47	23,63	9,49

Mağdurların ve faillerin yaş özellikleri incelendiğinde en küçük mağdurun yaşı 10 iken en küçük failin yaşının 15 olduğu görülmüştür. Failler içerisinde en büyük olan bireyin ise 61 yaşında olduğu görülmüştür. Sıklık olarak incelendiğinde mağdurların %25'inin (N=13) 15 yaşındaki bireylerden oluştuğu, %21,2 'sinin (N=11) 14 yaşında ve %17,3'ünün (N=9) 13 yaşında olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla en çok mağduriyet yaşayan yaş grubunun %63,5'lik bir oranla 13-14 ve 15 yaşındaki çocuklar olduğu görülmüştür. Faillerin yaş özellikleri detaylıca incelendiğinde ise %17,3 (N=9) oranında 15 yaşındaki bireylerden oluştuğu görülmektedir.

Faillerin yaşlarının aralık olarak incelendiği durumda ise %40,4'ünün (N=21) [15-20] yaş arasında olduğu, %36,4'ünün (N=19) [21-30] yaş arasında olduğu, %5,7'sinin (N=3) [31-40] yaş arasında olduğu ve %7,6'sının (N=4) ise [41- 61] yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo IV. Mağdurların ve Faillerin Medeni Hal Özellikleri

Medeni Hal	N	Sıklık (%)
<i>Mağdur</i>		
Bekar	52	100
Toplam	52	100
<i>Fail</i>		
Bekar	35	67,3
Evli	9	17,3
Nişanlı	1	1,9
Boşanmış	3	5,8
Toplam	48	92,3

Mağdurların ve faillerin medeni halleri incelendiğinde 4 failin dosya içerisindeki evraklarda medeni hali hakkında bilginin yer almadığı bulunmuştur. 52 fail üzerinden oranlar hesaplandığında faillerin %17,3'ünün devam eden evlilikleri olduğu bulunmuştur. Nişanlı ve boşanmış olan grup dâhil edildiğinde faillerin %25'inin evlilik kurumuyla ilişkili olduğu bulgulanmıştır.

Tablo V. Mağdurların ve Faillerin Eğitim Durumları

Eğitim Durumu	N	Sıklık (%)
<i>Mağdur</i>		
İlkokul	25	48,1
Ortaokul	26	50
Toplam	51	98,1
<i>Fail</i>		
İlkokul	8	15,4
Ortaokul	26	50
Lise	6	11,5
Lisans	1	1,9
Toplam	41	78,8

İncelenen dosyaların içerisindeki evraklarda bazen eksik bilgiler olabilmektedir. Bu sebeple hem mağdurların hem faillerin demografik özelliklerine ilişkin bazı bilgiler dosya içerisinde mevcut olmaması sebebiyle elde edilememiştir. Mağdurların ve faillerin eğitim durumları detaylı bir şekilde incelendiğinde faillerin %65,4'ünün (N=34) ortaokul ve ilkokul mezunu olduğu ve bununla birlikte 1 failin lisans mezunu olduğu bulunmuştur.

Tablo VI. Mağdurların ve Faillerin Meslekleri

Meslek	N	Sıklık (%)
<i>Mağdur</i>		
Öğrenci	48	92,3
İşsiz	1	1,9
Çalışan	1	1,9
Toplam	50	96,2
<i>Fail</i>		
Öğrenci	13	25
İşsiz	9	17,3
Çalışan	24	46,2
Toplam	46	88,5

Mağdurların tamamına yakınının eğitim öğretim sürecine devam ettikleri, bununla birlikte faillerin çoğunun çalışan olduğu görülmüştür.

Mağdurların ve faillerin suç ve cezaevi geçmişleri incelendiğinde mağdurlardan suç geçmişi ve cezaevine girme tecrübesi olan herhangi bir birey bulunmazken faillerin %23,1 'inin (N=12) daha önce suç işlemleri sebebiyle ceza yargılaması geçirip sabıka veya sicil kaydının bulunduğu, %3,8'inin (N=2) ise geçmişte cezaevine girdiği bulunmuştur. Son olarak mağdurlar ile faillerin yakınlık durumları incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre vakaların %82,7'sinde (N=43) faillerin mağdurlar için yabancı bir kişi olduğu ve daha önce tanışmadıkları, %7,7'sinde (N=4) komşu, %3,8'inde (N=2) akraba ve %3,8'inde (N=2) arkadaş olduğu bulunmuştur.

4.2. İçerik Analizi

Mağdurlar ile faillerin online grooming sürecinde hangi çevrimiçi iletişim platformlarını kullandıkları detaylı olarak incelenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen veriler Tablo VII’de gösterilmiştir.

Tablo VII. Fail ile Mağdurun İletişim Kurduğu Çevrimiçi İletişim Platformları

Çevrimiçi iletişim platformu	N	Sıklık (%)
İnstagram	27	51,9
Facebook	10	19,3
Whatsapp	8	15,4
Diğer (Arkadaş Bulma, Çevrimiçi Oyun, Tiktok, Connected2.me)	7	13,4
Toplam	52	100

Mağdurlar ile çevrimiçi iletişim platformlarını kullanarak iletişime geçen faillerin %51,9’unun instagram isimli sosyal medya platformunu kullandığı bulunmuştur. İnstagramı takip eden mecra facebook iken üçüncü en fazla tercih edilen iletişim platformu whatsapp olmuştur. Whatsapp aracılığıyla mağdurlara ulaşan faillerin yer aldığı vakalar incelendiğinde faillerin bir şekilde mağdurların telefon numaralarını buldukları ve whatsapp platformundan mağdurlara mesaj atarak iletişim başlattıkları bulunmuştur. Failler tarafından online grooming sürecinde kullanım yaygınlığı fazla olan platformlara göre nispeten az tercih diğer kategorisinde arkadaş bulma platformları, çevrimiçi oyunlar, tiktok uygulaması ve connected2.me olduğu görülmektedir. İletişim başlatılan platform olarak arkadaş bulma sitesi kullanan vakalardan “KISE” uygulamasının kullanılması örnek olarak verilebilmektedir. Çevrimiçi oyun platformu olarak ise “PUBG” oyununun kullanıldığı bulunmuştur.

Mağdurların ve faillerin sosyal medya mesajlaşmaları, verdikleri ifadeler ve tanık ifadeleri içerik analizine tabi tutulmuştur. Yapılan analiz sonucunda kodlar ve temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan kod ve temalar detaylı bir şekilde Tablo VIII’de gösterilmiştir.

Tablo VIII. Sosyal Medya Mesajlarının ve İfadelerin İçerik Analizi

Temalar	Kodlar	Kodlanma Sayısı (N)	Yüzde (%)
Bilgi Edinme	a. Sahte kimlik oluşturma	14	5,1
	b. Tanışma	38	13,8
	c. Mağdurun ailesi hakkında	3	1,1
	ç. Mağdurun rutini hakkında	2	0,7
İlişki Kurma	d. Arkadaş olma	15	5,5
	e. Sevgili olma	14	5,1
Tatlı Konuşma	f. İltifat	7	2,5
	g. Dalkavukluk	12	4,4
Cinselleştirme	ğ. Müstehcen fotoğraf isteme	30	10,9
	h. Müstehcen video isteme	5	1,8
	ı. Müstehcen fotoğraf gönderme	11	4
	i. Müstehcen video gönderme	5	1,8
	j. Fantezi konuşmaları	13	4,7
	k. Müstehcen görüntülü görüşme	4	1,5
	l. Israr	23	8,4
	m. Tekrar	11	4
	n. Geçmiş deneyimleri sorma	5	1,8
Münhasırlık	o. Güven verme	4	1,5

	ö. Hediye	1	0,4
	p. Suçluluk	4	1,5
	r. Gizlilik	4	1,5
	s. Çaresizlik	2	0,7
Saldırganlık	ş. Mağdura tehdit	6	2,2
	t. Mağdurun ailesine tehdit	2	0,7
	u. Mağdurun arkadaşlarına tehdit	1	0,4
	ü. Mağdura tecavüz etme tehdidi	2	0,7
	v. Şantaj	36	13,1
	y. Hakaret	1	0,4
Toplam Kod Sayısı		275	100

Tablo VIII’de oluşturulan kodlar online grooming sürecinde faillerin mağdurları kandırmak için kullandığı stratejileri de ifade etmektedir. Toplamda 6 tema ve 28 kod oluşturulmuştur. Bu stratejiler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Failler ile mağdurların sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirdiği konuşmalarda faillerin sahte kimlik oluşturabildikleri bulunmuştur. Oluşturulan kodlar kendi içerisinde değerlendirildiğinde %5,1 oranında sahte kimlik oluşturulduğu görülmektedir. Vaka sayıları düşünüldüğünde faillerin %26,9’unun (N=14) kimliği hakkında mağduru yanılttığı görülmektedir. Sahte kimlik kullanan faillerin hangi kişisel özellikleri konusunda aldatmada bulunduğu incelendiğinde; yaş, cinsiyet, isim, profil fotoğrafı, ünlü kişinin taklit edilmesi, meslek gibi hususlarda faillerin mağdurlara yalan söyledikleri bulunmuştur. 52 vaka içerisinde sahte kimlik oluşturma konusunda özellikle 2 vaka diğerlerine göre farklılık göstermektedir. Vaka 14’te fail mağdura kendisini tanıtırken uyuşturucu ve silah kaçakçısı olduğunu, Vaka 39’da ise failin mağdura mankenlik ajansının olduğunu ve küçük kızları manken yaptığını beyan ettikleri görülmüştür.

En fazla sayıda kodlanan “tanışma”, vakaların %73’ünde bulunmuştur. Faillerin mağdurlara sosyal medya üzerinden mesaj attıktan sonra mağdurlarla tanışmaya başladıkları görülmektedir. Tanışma mesajları incelendiğinde fail 11: “*Nerelisin*”, “*yaş kaç*”; fail 17: “*seni tanımak istiyorum*”; fail 22: “*ne haber nasılsın*”; fail 35: “*Nerede oturuyorsun*”; fail 46: “*selam nasılsın*”; fail 48: “*se le me naber kuzum*” gibi mesajlar örnek olarak gösterilebilmektedir. Mağdurun ailesi hakkında bilgi alan faillerin söylemleri incelendiğinde fail 17’nin: “*baban nerde aşkım*”, “*annenle mi yaşıyorsun*”, “*kardeşin var mı*”, “*minik aşkımın ailesini çok merak ettim şimdi*”, “*kainatın en güzel aşkını bana veren kadını merak ettim annenin resmi yok mu*” şeklinde mesajlar gönderdiği görülmektedir. Vaka 37’de failin mağdura günlük rutinleri hakkında sorular sorarak mağdurun ne zaman evde yalnız olduğu, okuldan kaçta geldiği, annesinin hangi saatlerde işte olduğu konularında bilgi almıştır.

Mağdurların faille olan ilişkilerini tanımladıkları söylemler incelendiğinde 15 arkadaş olma, 14 sevgili olma kodu oluşturulmuştur. Fail ile tanıştıktan sonra arkadaş olduğunu nitelendiren mağdurların büyük bir çoğunluğunun ilerleyen süreçte ilişkilerini “sevgili olma” söylemiyle tanımladıkları bulunmuştur. Failleriyle sevgili olduğunu ifade eden mağdurların yer aldığı vakalar detaylıca incelendiğinde, mağdurların %80’inin (N=12) fail ile fiziki dünyada buluştukları ve sevgili olup fail ile buluşan mağdurların %50’sinin (N=6) rızası dâhilinde cinsel eylemlerde bulundukları görülmüştür. Faillerin mağdurlara iltifat ettikleri ayrıca görülen bir durumdur. İltifat kullanmaya örnek olarak fail 32’nin mağdura: “*canım selam güzel kız, çok güzelsin*”, “*çok seksisin bebeğim*” şeklinde mesajlar gönderdiği bulunmuştur. Failler tarafından yapılan iltifatların görece daha çok mağdurun fiziksel görünüşü ile ilgili olmaktadır. Örneğin fail 15’in: “*seni gördüm ve çok çekici geldin bana*”; fail 49’un: “*çok güzelsin*”, “*aklımı başımdan alıyorsun*”, “*seksisin*” ifadelerini içeren söylemlerde bulundukları görülmüştür. Faillerin iltifat stratejisine benzer olarak kullandığı bir başka strateji de dalkavukluktur. Bu stratejiyi kullanan faillerin mağdurlara hayranlık duyduklarını ifade ettikleri ve onlara sevgi

sözcükleri kullandıkları bulunmuştur. Fail 24'ün: *“sen benim eşimden de daha güzelsin”*; fail 31'in: *“sana nasıl bu kadar açıldığımıza şaşırdım”*, *“ama iyi oldu sana karşı hissettiğim şeyleri yazdım”*, *“senden çok hoşlanıyorum”*, *“seni istiyorum”*, *“seninle evlenmek istiyorum”*, *“sana aşık oluyorum”*, *“sana bu teklifi sundum çünkü mecburdum çok ilgimi çekiyorsun”*; fail 32'nin: *“senden hoşlanıyorum benim olur musun”*; fail 17'nin: *“görme şansım var mı minik kadını”*, *“karım olur musun”*, *“sana aşığım”*; fail 21'in: *“ben senin kocam”*; fail 18'in: *“kendimden küçüklerden hoşlanıyorum ve sevgili olmak istiyorum”*; fail 26'nın: *“senden çocuğum olsun”* şeklinde söylemlerde bulundukları görülmektedir.

Cinselleştirme teması failin cinsel istismar eylemi/eylemleri gerçekleştirdiği aşamaları tanımlamaktadır. Bu temada oluşturulan kodlardan olan müstehcen fotoğraf isteme davranışı şantaj stratejisinden sonra en çok kullanılan strateji olmaktadır. Faillerin %57,6'sının mağdurlardan kendilerine ait müstehcen fotoğraf talep ettikleri bulunmuştur. Bu talepler direkt müstehcen fotoğraf istemek şeklinde olabileceği gibi aşamalı olarak müstehcenleşen fotoğraflar isteme biçiminde de olabilmektedir. Müstehcen fotoğraf isteme söylemleri incelendiğinde; fail 8'in: *“nude foto at”*, *“sütyenle at”*, *“T short un üzerinden memeni avuçla öyle at olur mu?”*; fail 15'in: *“g*tünün resmini at”*, *“banyoya geç daha rahat atarsın”*, *“şuanlık foto at yüzünden bitane”*, *“göğsünü çek hafif tişörtünü indir”*; fail 21'in: *“cinsel organının resmini at çıplak”*; fail 44'ün: *“biz evleneceğiz bana fotoğraf gönder”*; fail 48'in: *“güvenimi kazanabileceğin bir foto atarsan susarım”* içerikli söylemler kullandıkları ve fail 35'in mağdurun ayaklarının fotoğrafını istediği ve bu fotoğrafı kullanarak mağdurdan müstehcen fotoğraf talep ettiği bulunmuştur. Müstehcen fotoğraf isteme stratejisinden oldukça az oranda müstehcen video isteme stratejisi kullanılmaktadır. Bu strateji incelendiğinde; fail 15'in: *“video gönder a*ını okşa”*, *“elinle okşycaksın, elliyeceksin”*; fail 22'nin: *“çıplak videonu at”*; fail 28'in: *“çıplak video at yoksa fotoğrafları ailene gösteririm”* içerikli söylemlerde bulunmuşlardır.

Faillerin %21,1'inin (N= 11) mağdurlara çıplak fotoğraf gönderdiği bulunmuştur. Özellikle bu fotoğrafların faillerin cinsel organlarının fotoğrafları olduğu görülmüştür. Bu durumla ilgili olarak fail 8'in: "*benimkinin fotosunu atayım mı?*" içerikli mesaj göndermesi örnek olarak gösterilebilmektedir. Bununla birlikte bazı faillerin ise mağdurun müstehcen fotoğrafını çeşitli şekillerde elde edip mağdura bu fotoğrafı gönderdikleri bulunmuştur. Video gönderen faillerin gönderdiği videoların içeriklerinin neler olduğu araştırıldığında bazı faillerin kendilerinin mastürbasyon yaptıkları anı video kaydına alıp bu videoyu mağdura gönderdikleri, bazılarının ise mağdura internette çeşitli sitelerden bulunmuş pornografik videolar gönderdikleri görülmüştür. Faillerin önemli ölçüde kullandığı bir diğer strateji de cinsel içerikli fantezi konuşmaları olmaktadır. Dört failden birinin mağdurla olan konuşmalarının bir bölümünde cinsel içerikli fantezi mesajları gönderdikleri görülmektedir. Bu mesajlar incelendiğinde; fail 8'in: "*aşkıma sana özel sorular sorucam*", "*şeyin kıllı mı?*", "*seni nereden öpebilirim*", "*kalçan nasıl*"; fail 21'in: "*porno izle, mastürbasyon yap*"; fail 27'nin: "*keşke yanında olsaydım öpüştürdük*", "*ayaklarını yalardım*", "*ayak fetişin var mı*", "*ilişkiye girer misin*"; fail 31'in: "*birlikte çok güzel zevk dolu dakikalar hatta saatler geçiririz*", "*her insanın bişeylere zaafı vardır benim sendeki zaafım ayakların çok hoşuma gidiyor ilginç gelebilir ama ben fetiş bir erkeğim*", "*ayaklarını yalayarak senin mutluluk hormonlarını yükseltebilirim*"; fail 35'in: "*seks sever misin*"; mağdur 38'in faile yönelik: "*hadi sexting yapalım*", "*seninle ilişkiye girmek istiyorum nerde buluşalım*" içerikli mesajlar gönderdikleri bulunmuştur. 52 mağdur arasından yalnızca mağdur 38'in faillere mesaj atarak cinsel ilişkiye girmek istediğini ifade ettiği, faillerle cinsel fantezi konuşmaları yaptığı ve birden fazla faille cinsel ilişki yaşadığı, sexting kavramını bildiği bulunmuştur. Mağdur 38'in yaşantısıyla ilgili elde edilen bilgiler incelendiğinde; mağdur 38'in uygunsuz ve dürtüsel cinsel ilişkiler yaşadığı, alkol ve madde kullandığı, kendisine zarar verici davranışlarda bulunduğu, evden kaçma davranışları bulunduğu, faillere yaşını büyük söylediği, hiçbir failden şikâyetçi olmadığı bulunmuştur. Az

sayıda fail mağdurlarla görüntülü görüşmek istediklerini ifade etmişlerdir. Mağdurlarla görüntülü görüşen faillerin mağdurlardan cinsel bölgelerini göstermelerini talep ettikleri bulunmuştur.

Cinselleştirme temasıyla ilgili olarak faillerin yoğun bir şekilde ısrar ve tekrar stratejilerini kullandıkları bulunmuştur. Bu iki stratejinin özellikle müstehcen görüntü talep etme ve mağdurla buluşma planlama aşamasında kullanıldığı görülmektedir. Bu iki strateji incelendiğinde; fail 8'in: *"yoksa ben bu konuyu bırakmıcam"*; fail 11'in: *"benim ol"*, *"benim ol"*; fail 21'in: *"dışarıya çık 2dk"*, *"telefonu aç"*, *"benim olmanı istiyom"*; fail 45'in: *"1 defa, hoşuna gitmezse bırakacağız"*, *"1 defa yapalım istemezsen bırakalım dedim olmaz dedin"*, *"iyi olman için"*, *"mutlu olman için"*, *"hayatındaki olan b*ktan kurtulman için karar ver"*, *"rahat ol"* içerikli mesajlar gönderdikleri ve fail 52'nin yaklaşık 2 ay boyunca mağdurdan müstehcen fotoğraf ve video göndermesi konusunda ısrar ve tekrar stratejisi uyguladığı bulunmuştur. Bununla birlikte az sayıda failin mağdurun geçmiş cinsel deneyimlerinin olup olmadığıyla ilgili sorular sormuşlardır. Bu husustaki mesajlar incelendiğinde fail 8'in: *"bugüne kadar birine hiç nüde attın mı?"*, *"hiç şey izledin mi"*; fail 35'in: *"hiç ilişkiye girdin mi"* içerikli mesajlar gönderdiği; mağdur 48'in faile geçmişte tecavüze uğradığını söylediği bulunmuştur.

Münhasırlık temasındaki ilk kod olan güven verme incelendiğinde bazı faillerin mağdurların güvenini kazanmaya yönelik söylemlerde bulundukları görülmektedir. Fail 31'in: *"benim içimde asla adilik olmaz"*, fail 45'in: *"ben sana güvenmem için elimden geleni yaptım"*, *"senin iyi olman için mutlu olman için"*, fail 48'in *"bana güvenebileceğini biliyorsun"*, *"attığın fotoğraflara bakmadım amacım fotoğraflara bakmak değildi bana güvenmendi"*, *"seni yarı yolda bırakmam güvenini sarsacak birşey yapmam"*, mağdur 5'in ifadesinde fail hakkında: *"iyi davrandığı için konuştum"*; mağdur 23'ün: *"bana güven verdi, inandım"* şeklinde söylemlerde bulundukları görülmüştür. Online grooming stratejilerinden olan bir başka strateji de hediye olmaktadır. 52 fail arasından yalnızca bir failin bu stratejiye başvurduğu bulunmuştur.

Fail 22'nin: *"eğer gelseydin benim yanımda sinemada oturacaktın"* şeklinde söylemde bulunduğu ve mağduru sinemaya davet ettiği bulunmuştur. Mağdurda suçluluk ve çaresizlik duygusu oluşturma stratejileri de failer tarafından kullanılmaktadır. Fail 21'in *"sen beni sevsen..."*, *"senin için benim hiç önemim yok"*; fail 30'un: *"küçük hanım ben seni çok iyi biri diye biliyorum kalpsiz bu kalp ananın porsonel takımı değil öyle kafana göre kıramazsın"*; fail 45'in: *"bana başka yol bırakmadın"*; fail 48'in: *"bana masum rolü yapma"*; fail 23'ün *"benim çevrem geniş ben polisten kurtulurum ya benim olacaksın benden kurtulamazsın"*; fail 28'in: *"istersen şikayet et bana bişey olmayacak"* içerikli mesajlar gönderdikleri bulunmuştur. Bu temada mağdurla arasındaki iletişimin ve ilişkinin gizliliğini vurgulayan ve mağdurdan bunları gizli tutmasını isteyen failer olduğu da bulunmuştur. Fail 23'ün: *"bunları kimseye anlatma yoksa bela olurum sana"*; fail 26'nın: *"kimseye söyleme bunları yoksa fotoğraflarını her yerde paylaşırım"*; fail 31'in: *"bu mesajın aramızda kalacağını umuyorum"*, *"başkalarının bilmesi kimseye bişey kazandırmaz"*, *"tek isteğim bu mesajları kimse bilmesin"*, *"şimdi sana hislerimi yazacağım umarım aramızda bir sır olarak kalır"* şeklinde söylemlerde bulundukları görülmüştür.

Faillerin mağdurlarla kurdukları iletişimde saldırganlık teması olduğu bulunmuştur. Birçok failin istismar sürecinde saldırganlık kullandığı görülmektedir. Saldırganlık teması içerisinde 6 kod oluşturulmuştur. İlk olarak faillerin mağdurlara yönelik tehdit söylemlerinin içerikleri incelenmiştir. Tehdidin türüne göre farklı kodlar oluşturulmuştur. Mağdurun kendisine yönelik tehditler incelendiğinde; kendisini silah ve uyuşturucu kaçakçısı olarak tanıtan fail 14'ün: *"telefon sinyalinden seni, bulur roket atar gönderirim ölürsün"*; fail 19'un: *"boğazını keserim"* şeklinde söylemlerde bulundukları örnek olarak gösterilebilmektedir. Faillerin mağdurların ailesine yönelik tehdit içerik söylemleri incelendiğinde fail 14'ün mağdura babasının sabah işe giderken kaydettiği fotoğrafını gönderip: *"istersen çıplak resim gönderme babana zarar veririm"*; fail 23'ün: *"ailene zarar veririm"* ifadelerini içeren mesajlar

gönderdiği örnek olarak verilebilmektedir. Mağdurun arkadaşlarına zarar verme yönündeki söylemler incelendiğinde fail 14'ün: *“bütün arkadaşlarını biliyorum yakar keserim konuşmak zorundasın”* söylemleri görülmektedir. Tecavüz tehdidine yönelik söylemler incelendiğinde fail 52'nin mağduru kaçırap zorla tecavüz edeceğine yönelik ifadelerde bulunduğu görülmektedir.

Online grooming sürecinde en çok kullanılan strateji şantaj olarak karşımıza çıkmaktadır. 36 kez kodlanan bu strateji, çalışmanın sonuçlarına göre online grooming sürecinin en temel stratejisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Faillerin %69,2'sinin şantaj stratejisini kullanarak çocukları mağdur ettikleri bulgulanmıştır. Bu strateji ile ilgili söylemler incelendiğinde fail 6'nın: *“dediklerimi yapmazsan elimde fotoğrafların var okulda adını çıkartırım”*, fail 13'ün: *“şuan numaranı tüm Türkiye'ye paylaşacak kadar kapasitem var ara beni”*, fail 16'nın: *“buluşmazsan fotoğraflarını ve videolarını internete koyarım”*, fail 45'in: *“benimle birlikte olacaksın yoksa fotoğraflarını gruplara atarım”* şeklinde söylemlerde bulundukları şantaj stratejisine örnek olarak verilebilmektedir. Bu stratejinin süreç içerisinde gelişimi incelendiğinde; faillerin ekseriyetle mağdurun kendisine ait müstehcen fotoğraf/video istemek gibi mağdurun yaşamına dair özel bilgileri de içerebilen çeşitli taleplerde bulundukları görülmektedir. Bu duruma örnek olarak fail 2'nin: *“anlık atsana bi”*, *“benimle sevişmezsen sizi rezil edicem açıklarınızı ailenize söylicem”* içerikli söylemleri görülmektedir. Failin bu taleplerinin mağdur tarafından karşılanmaması durumunda fail yukarıda bahsi geçen söylemlerde bulunarak çocuğu cinsel yönden istismar etmeye çalışmaktadır. Saldırganlık temasında son kod olan hakaret kodunda ise failin mağdura yönelik küfür ve hakaret söylemlerinin olduğu bulunmuştur.

Online grooming stratejilerini içeren bununla birlikte genel fail davranışlardan nispeten farklı olan vakalar olduğu bulunmuştur. Bu vakalar incelendiğinde; vaka 12'de failin mağdurla sosyal medya aracılığıyla tanıştığı, ilerleyen süreçte mağdurdan müstehcen fotoğraf talep ettiği,

mağdurun faile müstehcen fotoğrafını gönderdiği, fotoğrafı elde eden failin şantaj stratejisi ile mağdurdan ayakkabılarını istediği, failin mağdurla buluşma ayarlayıp mağdurdan ayakkabılarını alıp herhangi bir cinsel eylem gerçekleştirmeden mağdurdan ayrıldığı bulunmuştur. Vaka 14’te failin mağduru fiziksel olarak ısrarlı bir şekilde takip ettiği, mağdurun karşısına ansızın çıkıp tabanca ile mağduru tehdit ettiği, mağdurun aile bireylerini fiziksel olarak takip edip görüntülerini kaydettiği, mağdurda yoğun bir korku ve kaygı yarattığı bulunmuştur. Vaka 22’de failin mağdurla arasında geçen diyaloglar hakkında amacının sadece muhabbet etmek olduğunu, ilişki kurmak olmadığını ifade ettiği bulunmuştur. Vaka 25’te mağdurun faile âşık olduğu, faille aynı evde yaşamaya başladıkları, yaklaşık 1,5 ay birlikte yaşadıkları, failin mağdurun ailesiyle tanıştığı ve evlenme planları yaptıkları bulunmuştur. Vaka 37’de failin mağdurun ev adresini öğrenip zorla mağdurun evine girip tecavüz ettiği bilgileri edinilmiştir. Bununla birlikte bir failin eylemleri hakkında: *“amacım onlara ders vermektir”* şeklinde söylemlerde bulunduğu ve bilişsel çarpıtma yaptığı görülmüştür. Vaka 23’te failin başka bir şehirde yaşadığı, birden fazla kez şehirlerarası otobüs ile mağdurun bulunduğu şehre gelip mağdurla buluştuğu, günü birlik ev kiralayıp mağduru aldatma yoluyla eve götürüp cinsel istismarda bulunduğu bulgulanmıştır. Vaka 49’un karar duruşmasında araştırmacı tarafından gözlem yapılmıştır. Yapılan gözlemde 41 yaşında evli ve 3 çocuk babası olan fail’49’un son savunmasında: *“hatalıyım affedin eşimin ve ailemin haberi yok, yuvam yıkılır çocuklarım perişan olur bir daha yapmacığım pişmanım, neden mağdura o şekilde mesajlar yazdığımı bilmiyorum”* şeklinde söylemlerde bulunduğu görülmüştür. Mağdur 46’nın failin sahte kimlik üretmesi ile ilgili olarak: *“bana 18 yaşında olduğunu söylemişti fakat ben daha büyük olduğunu düşündüm”* dediği tespit edilmiştir. Şantaj stratejisi ile ilgili nispeten farklı olan bir vakada fail 39’un mağdura fiziksel dünyada tecavüzde bulunduktan sonra: *“bana 13-14 yaşlarında bakire kız bul yoksa hep seni yaparım, bunları ailene anlatırım”* dediği bulunmuştur. Vaka 39 ile ilgili olarak mağdurun kendi yaşıtı bir arkadaşının fail 39’a mağdurun

bilgilerini verdiği bulunmuştur. Fail 39'un mağdur 39'un arkadaşına da benzer söylemlerde bulunduğu görülmüştür. Dolayısıyla fail 39'un defaatle 13-14 yaş civarı çocuklara ulaşip cinsel istismarda bulunmaya çabaladığı bulunmuştur.

Faillerin söylemleri ve eylemleri genel olarak incelendiğinde cinsel amaçların temas odaklı ve fantezi odaklı olarak iki kategoriye ayrılıp online grooming süreci ile ilgili farklı detaylar gün yüzüne çıkarılmıştır. Bu kategorilerle ilgili ayrıntılı bilgi Tablo IX'de sunulmuştur.

Tablo IX. Faillerin cinsellik odakları

Cinsel Odak	N	Sıklık (%)
<i>Fail</i>		
Temas Odaklı	39	79,6
Fantezi Odaklı	10	20,4
Toplam	49	100

Yapılan içerik analizine göre faillerin %79,6'sının temas odaklı olduğu ve mağdurlarla buluşmak istedikleri ve bu yönde mağdurlara baskı yapıp ısrar ettikleri bulunmuştur. Briggs ve ark. (2011) tarafından yapılan çalışmada temas ve fantezi odaklı faillerin yaşları ve temas süreleri incelenmiştir. Çalışmalarının sonucuna göre fantezi odaklıların temas odaklılara göre yaşça büyük oldukları ve temas odaklıların fantezi odaklılara göre mağdurla temas sürelerinin daha kısa olduğu bulunmuştur. Bu sebeple çalışmamızda da temas ve fantezi odaklıların yaşları ve temas süreleri analiz edilmiştir. Temas odaklı faillerin yaş ortalamalarının 23,3 olduğu, fantezi odaklıların yaş ortalamalarının ise 23,6 olduğu bulunmuştur. Bu kategorilerdeki faillerin medeni halleri değerlendirildiğinde fantezi odaklı failler arasında hiç evli birey yokken temas odaklıların %20,5'inin evli olduğu bulunmuştur. Temas odaklıların mağdurlarla temas sürelerinin ortalamasının 92,6 gün olduğu, standart sapmanın 91,1 olduğu; fantezi odaklıların ortalamasının 60,2 gün olduğu, standart sapmanın 106,8 olduğu bulunmuştur. Fantezi

odaklılarda en kısa süreli ilişkinin 1 gün olduğu, en uzun süreli ilişkinin ise 300 gün sürdüğü bulunmuştur. Temas odaklılarda ise en kısa süreli ilişkinin 1 gün olduğu, en uzun süreli ilişkinin 360 gün sürdüğü bulunmuştur.

Faillerin mağdurdan müstehcen görüntü talep ettiği vakalarda mağdurların bu talep neticesinde müstehcen görüntü gönderip göndermeme durumları incelenmiştir. Mağdurların %40,3'ünün (N= 21) faillere kendi müstehcen görüntülerini gönderdikleri bulunmuştur. Tatlı konuşma temasını kullanan faillerin yaş ortalamaları incelendiğinde (N=11, Ort= 27,7, S=8,7) tüm faillerin yaş ortalamasına göre daha büyük oldukları bulunmuştur. Tehdit söylemlerinde bulunan faillerin yaş ortalamaları incelendiğinde ise (N=7, Ort= 19,7, S=4,5) tüm faillerin yaş ortalamasına göre daha küçük yaşta oldukları bulunmuştur.

Failler ile mağdurların sosyal medya aracılığıyla iletişim başlatıp gerçek dünyada buluşma oranları incelendiğinde vakaların %48'inde (N=25) failer ile mağdurların yüz yüze buluştukları bulunmuştur. Faili ile buluşan mağdurların %24'ünün (N=6) kendi rızası ile buluşmaya geldiği bulgulanmıştır. Mağdur ile buluşan faillerin %56'sı (N=14) mağdura penetrasyonu içeren cinsel istismarda bulunmuştur. Faillerin fiziksel dünyada cinsel istismarda bulunduğu sırada mağdura yönelik gerçekleştirdiği davranışlar incelendiğinde; hakaret (N=2), fotoğraf çekme (N=2), video kaydına alma (N=5), şantaj (N=1), cinsel fantezi söylemleri (N=1), silahla tehdit (N=2), uyuşturucu kullanma (N=3), alkol kullanma (N=1), mağdura uyuşturucu teklif etme (N=3), mağdura alkol teklif etme (N=1), mağdura çaresizlik ve kaçınılmazlık hissettirme (N=1), fiziksel şiddet uygulama (N=3) ve mağduru suçlama (N=1) davranışları bulunmuştur.

Online grooming sürecinin zaman bakımından uzunluğu da detaylı bir şekilde incelenmiştir. En kısa süreli online grooming sürecinin 1 gün, en uzun süreli olanının ise 1 yıl sürdüğü bulunmuştur. Vakaların %21,2'sinde (N=11) sürecin bir gün sürdüğü ve süre bakımından en fazla vakanın bu kategoride olduğu bulunmuştur. Cinselleştirme temasına geçiş

sürecinin detaylı incelemesi yapıldığında vakaların %38,4'ünün (N=20) doğrudan cinselleştirme aşamasına geçtikleri, diğer vakaların kademeli olarak cinselleştirme aşamasına geçiş yaptıkları bulunmuştur. Online grooming sürecinin nasıl sonlandığı ve istismarın nasıl açığa çıktığı incelendiğinde net bir veri elde edilememekle birlikte; 6 failin mağdurun müstehcen görüntülerini ifşa ettiği (%11,5), yaşanan olayları 7 mağdurun babasına söylediği (%13,4), 2 mağdurun (%3,8) öğretmenlerine söyledikleri, 1 mağdurun (%1,9) olayı terapi seansında dile getirdiği, 7 vakada (%13,4) mesajlaşmaları veya istismarı annenin fark ettiği, 1 mağdurun (%1,9) intihar girişiminde bulunduğu, 4 mağdurun (%7,6) annesine anlattığı, 2 mağdurun (%3,8) polise şikayette bulunduğu, 2 mağdurun (%3,8) kardeşine anlattığı, 1 mağdurun (%1,9) arkadaşına söylediği bulgulanmıştır. Anneye, babaya ve kardeşe söyleme durumları bir arada değerlendirildiğinde 13 mağdurun (%25) olayı ailesine anlattığı bulunmuştur. Bununla birlikte yalnızca ilk derece mahkemesinin failer hakkındaki kararları incelendiğinde tüm dosyalardan veri elde edilememekle birlikte 27 faile (%51,9) hapis cezası verildiği, en fazla verilen hapis cezasının 22 yıl en az verilen hapis cezasının ise 2 ay olduğu, çeşitli sebeplerle 8 vakada (%15,3) faillere mahkûmiyet kararı verilmediği, mahkûmiyet kararı verilmeyen dosyalarda olay tarihinde 15-18 yaş aralığında olup failin eylemlerine rıza gösteren ve failden şikayetçi olmayan mağdurların yer aldığı vakalarda mağdurun şikayetinin olmaması sebebiyle düşme kararı verilebildiği, 1 vakada (%1,9) mağdura mesaj atan failin tespit edilemediği, 1 faile de (%1,9) para cezası verildiği bulunmuştur

5. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada çevrimiçi iletişim platformları aracılığıyla çocuklara ulaşip onlara cinsel istismarda bulunan faillerin süreç içerisinde kullandığı stratejiler, mesajlarının içerik analizleri ve mağdurlar ile faillerin demografik özellikleri incelenmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda konusu online grooming kapsamına giren ceza yargılamasından geçmiş 52 dosya incelenmiştir. İlk olarak mağdurlar ile faillerin demografik özellikleri incelenmiştir. Faillerin tamamının erkek olduğu görülmüştür. Mağdurların ise biri dışında tümünün kız çocuğu olduğu tespit edilmiştir. Bu veri, çocuk cinsel istismarcılarının özellikle de online grooming faillerinin hemen hemen tamamının erkek bireylerden oluştuğu, mağdurların ise kız çocuklarından oluştuğu bilgileriyle uyumludur (Quayle ve ark., 2014; Wachs ve ark., 2016). Fail ve mağdurların uyrukları açısından değerlendirme yapıldığında mağdurların tamamının Türk olduğu, faillerden ikisinin göçmen olduğu bulunmuştur. İstatistiksel olarak az bir oranda da olsa göçmen bireylerin de online grooming davranışlarında bulunarak çocuklara cinsel istismarda bulunabildikleri görülmektedir. Fail ve mağdurların yaşları detaylı şekilde incelendiğinde mağdurların yaş ortalamalarının 14,11 olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde online grooming mağduriyetinin en çok 13- 17 yaş arasındaki küçükler arasında yaygın olduğu görülmektedir (Winters ve ark., 2017; Wolak ve Finkelhor, 2013; Wolak ve ark., 2010). Bu yönüyle mağdurların yaşlarının literatürdeki bilgilerle uyumlu olduğu görülmüştür. Faillerin yaş ortalamalarının ise 23,63 olduğu bulunan bir başka sonuçtur. Faillerin her yaş grubundan olabildiği bulgulanmıştır. Dolayısıyla yalnızca belli bir yaş grubundaki kişilerin online grooming stratejileriyle çocuklara cinsel istismarda bulunabileceğini düşünmek diğer yaş grubundaki faillerin göz ardı edilmesine sebep olabilecektir. Yapılan bu çalışmada yaşça en büyük failin 61 yaşında olduğu bulunmuştur. Her ne kadar teknolojinin ve çevrimiçi iletişim platformlarının yakın zamanda geliştiği bilinse de bu sürece uyum sağlayıp çocukları cinsel yönden istismar etmede bir araç olarak kullanan yaşça büyük olan bireyler bulunmaktadır.

Faillerin yaşlarıyla ilgili bu bilgilerin literatürdeki bilgilerle uyumlu olduğu bulunmuştur (Wolak ve Finkelhor, 2013).

Bununla birlikte faillerin %17,3'ünün halen devam eden evliliğinin olduğu görülmüştür. Nişanlı ve boşanmış olan grup dahil edildiğinde ise her dört failden birinin evlilik kurumuyla ilişkili olduğu görülmüştür. Bu durum literatürdeki çalışmalarla uyumludur (Quayle ve ark., 2014). Eğitim durumları ve meslekler incelendiğinde faillerin büyük bir kısmının eğitim seviyesinin düşük olduğu ve çalışan oldukları görülmüştür. Bu özellikler düşünüldüğünde online grooming faillerinin toplumun alt kesiminden insanlar olduğu izlenimi edinilmiştir. Babchishin ve ark. (2010) tarafından yapılan bir çalışmada, çevrimiçi cinsel suçluların genel nüfusa kıyasla işsiz olma eğiliminde oldukları bildirilmektedir. Bu çalışmada ise az sayıda failin işsiz olduğu, faillerin büyük bir kısmının çalışan olduğu görülmektedir. Bu yönüyle faillerin çalışma durumlarının literatürdeki bilgilerle uyumlu olmadığı bulunmuştur. Online grooming faillerinin yaklaşık dörtte birinin suç geçmişinin olduğu bir başka veri olmuştur. Bu veri literatürle uyumlu olmaktadır (Wolak ve Finkelhor, 2013). Failler ile mağdurların %82,7'sinin günlük hayatta hiç tanışmayan yabancı bireyler oldukları bulunmuştur. Bu bulgu da literatür ile uyumlu olmaktadır (O'Connell, 2003). Bununla birlikte cinsel istismar ile ilgili bilinen yaygın görüşe göre fiziki dünyada gerçekleşen çocuk cinsel istismarı faillerinin tamamına yakını mağdurun tanıdığı ve çevresinde bulunan bireylerden oluşmaktadır. Bu faillerin mağdurla hali hazırda devam eden ilişkilerinin olduğu bilinmektedir. Fakat online grooming söz konusu olduğunda çocuk cinsel istismarı faillerinin tamamına yakınının mağdurla herhangi bir ilişkisinin olmadığı ve mağdura yabancı bireyler oldukları bulunmuştur.

Çalışmanın konusu kapsamında araştırmacı tarafından üç soruya cevap aranmıştır. İlk olarak faillerin mağdurlara ulaşırken kullandıkları çevrimiçi platformların neler olduğu incelenmiştir. Vakaların %51,9'unda faillerin mağdurlara instagram isimli sosyal paylaşım sitesinden ulaştıkları ve cinsel istismarda bulundukları görülmüştür. İkinci en fazla ulaşılan

platformun ise %19,3 oranında facebook olduğu bulunmuştur. Bu bulgu literatürdeki çalışmalarla uyumlu olmaktadır (Chandrima ve ark., 2020). Literatürdeki çalışmalardan farklı olarak whatsapp uygulaması kullanılarak da çocukların cinsel istismar mağduru edildiği bulunmuştur. Online grooming sürecindeki en fazla sayıda mağduriyet yaşanan üçüncü platformun whatsapp olduğu görülmüştür. Çevrimiçi oyun platformları da dahil olmak üzere diğer çevrimiçi platformlarda mağduriyetin görece az olabildiği bulunmuştur. Literatür incelendiğinde 122 vakanın çalışıldığı bir araştırmada 38 çocuğun, suçluyla bir sosyal medya platformu (Instagram, Facebook gibi) aracılığıyla iletişime geçtikleri görülmüştür. Çalışmanın bu bulgusu literatürdeki diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Hem ülkemizde hem de yurt dışındaki çocukların instagram ve facebook gibi platformlarda mağduriyet yaşamalarının daha fazla oranda olduğu görülmektedir. Dünya genelinde facebook ve instagram kullanma oranları düşünüldüğünde bu durumun yaşanabilme ihtimalinin diğer platformlara göre daha olağan olduğu, dolayısıyla göreceli bir oransal fazlalık olduğu şeklinde yorumlar da yapılmaktadır (Quayle ve ark., 2014).

Çalışmada son olarak online grooming süreci söylemlerinin içerik analizi ve süreçte kullanılan stratejiler incelenmiştir. Çalışmanın bulgular kısmında oluşturulan her kod aynı zamanda kullanılan bir strateji olarak yorumlanmıştır. Belirlenen kodlar ortak temalar etrafında birleştirilmiştir. Kodlar ve temalar istismar sürecinin kronolojik aşamaları dikkate alınarak sıralanmıştır. Dolayısıyla toplamda 6 evreli ve 28 stratejiden oluşan bir online grooming süreci tanımlanmıştır. İlk evre “Bilgi Edinme” aşaması olarak tanımlanmıştır. Bu aşamada dört strateji görülmüştür: “sahte kimlik oluşturma”, “tanışma”, “mağdurun ailesi hakkında” ve “mağdurun rutini hakkında”. İlk olarak sahte kimlik oluşturma stratejisi incelenmiştir. Faillerin %26,9’unun mağdurlara kendilerini olduğundan farklı gösterdikleri görülmüştür. Sahte kimlik oluşturma ile ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde bir çalışmada vakaların %29,5’inde, failin çocuğa kimliği hakkında yalan söylediği, sıklıkla daha genç olduğunu ve bazen de kadın

olduğunu iddia ettiği ifade edilmiştir (Quayle ve ark., 2014; Whittle ve ark., 2014; Quayle ve Taylor, 2002). Çalışmamızda da benzer şekilde özellikle yaşça büyük olan faillerin yaşlarını daha küçük söyledikleri, farklı isim kullandıkları, çocuk profil fotoğrafı kullandıkları, meslekleri hakkında farklı bilgi verdikleri, az sayıda failde görülmüş de olsa cinsiyetleri hakkında yanlış bilgi verdikleri görülmüştür. Bununla birlikte sahte kimlik üretme ile ilgili yapılan başka çalışmalarda ise online grooming faillerinin tümünün mağdurlarla konuşurken yaşları ve cinsel niyetleri hakkında yalan söyleyebileceği şeklinde yanlış bir kanı olduğu bildirilmiştir (Wolak ve ark., 2010). Çalışmamızın bulguları da bunu destekler niteliktedir. Yaklaşık her dört failden birisinin kimliği hakkında aldatma gerçekleştirdiği bulunmuştur. Online grooming vakalarının çoğunda, mağdur çocukların yetişkinlerle çevrimiçi iletişim kurduklarının farkında oldukları belirtilmektedir (Wolak ve ark., 2004). Yetişkin bir fail yaşının daha küçük olduğunu beyan edebilirken mağdur failin sosyal medya fotoğraflarından onun daha büyük bir yaşta olduğunu düşünebilmektedir. Nitekim bir mağdurun fail hakkındaki söylemleri incelendiğinde failin yaşını küçük söylediğini fakat kendisinin daha büyük olduğunu fark ettiğini ifade ettiği görülmüştür. Başka bir çalışmada ise faillerin sadece %5'inin potansiyel mağdurlarla sohbet ederken genç kılıfına girdiği belirtilmiştir (Ybarra ve ark., 2007). Bu araştırmanın sonuçları ülkemizdeki online grooming faillerinin davranış örüntüleriyle uyuşmamaktadır.

Tanışma, en fazla kullanılan strateji olmaktadır. Faillerin ilk mesajlarının selamlaşma sözcükleri içerdiği ve mağduru tanımaya yönelik olduğu bulunmuştur. Bu stratejiyle bağlantılı olarak faillerin mağdurların rutinleri ve ailesi hakkında bilgi edinmeye çalıştıkları da görülmektedir. Faillerin, iletişimi başlattıktan ve mağdurun dikkatini çektikten sonra, mağdurları ve çevrelerini incelemeye odaklanmaya başladıkları görülmüştür. Buna benzer olarak failler mağdurlarının aile sistemindeki eksikleri ve karşılanmayan ihtiyaçlarıyla da ilgilenmektedirler (ailenin sosyoekonomik durumu, ebeveyn evlilik durumu vb.). Bu bulguların

literatürle uyumlu olduğu görülmüştür (O'Connell, 2003). Literatürdeki başka çalışmalara göre tek ebeveynli aileleri olan çocuklar, genellikle ilgisiz olan ebeveynler, ebeveyn kontrolü daha az olan çocuklar tercih edilmektedir (Craven ve ark., 2006; Hall ve Hirschman, 1992; Olson ve ark., 2007). Çalışmamızın bulgularının da bu yönde olduğu görülmektedir. Örneğin mağdurun erkek olduğu bir vakada failin çocuğun ebeveynlerinin boşandığını ve annesinin çalışma saatlerini öğrendikten sonra bu mağduru tercih edip mağdurun istismarı yönünde planlar yaptığı bulunmuştur. Literatür incelendiğinde faillerin çoğu potansiyel mağdurla konuşmaya başlar başlamaz mağdurun nerede yaşadığını sormaktadır. Çocuklara ulaşabilme ihtimallerinin ve bu sürecin zorluğunun değerlendirildiği görülmektedir. Bununla birlikte bazı faillerin mağdurlarından fiziksel olarak çok uzakta bulunsalar bile mağdurla buluşmaya geldikleri görülmüştür (Black ve ark., 2015). Çalışmanın bu konudaki bulguları literatürle benzerlik göstermektedir.

İkinci evre olan “İlişki Kurma” aşamasında iki strateji bulunmuştur: “arkadaş olma” ve “sevgili olma” stratejileri. Bu iki stratejinin birbirine yakın oranda meydana geldiği gözlenmektedir. Süreç içerisinde fail ile arkadaş olduğunu ifade eden mağdurların ilerleyen aşamalarda sevgili olduklarını beyan ettikleri bulunmuştur. Faillerin “arkadaş olma” stratejinde çocuk tarafından olumlu olarak algılanmak istedikleri bulunmuştur. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde genellikle, failin çocukla olan ilişkisini ayrıcalıklı hissettirmeye çalıştığı bildirilmiştir. Bu durum, sadece çocuğu özel hissettirmekle kalmamakta, aynı zamanda onları potansiyel olarak koruyucu ilişkilerden de uzaklaştırmaktadır (McAlinden, 2006). Böylece çevrenin ve diğer önemli kişilerin online grooming sürecine hizmet etmesi sağlanmaktadır (Craven ve ark., 2006). Örneğin çalışmanın bulgularında tespit edilen “*dertleşelim*” şeklinde söylemler faillerin mağdurla arasında özel bir ilişki kurma ve onu koruyucu ilişkilerden uzaklaştırma çabası olarak karşımıza çıkmaktadır. Failin mağdurla

arkadaş olma sürecinde konuşmaların normal günlük konuları içerdiği görülmektedir. Bu yönüyle çalışmamızın bulguları literatürdeki çalışmalarla uyumlu olmaktadır.

Sevgili olma stratejisinde faillerin mağdurları ile büyük oranda buluşma gerçekleştirebildiği ve buluşma gerçekleşen vakaların yarısında mağdurların cinsel içerikli eylemlerde rızalarının olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Her ne kadar diğer stratejilere nispeten az sayıda vakada sevgili olma stratejisi failler tarafından kullanılsa da özellikle temas odaklı olup mağdurla fiziki dünyada buluşmak isteyen failler için sonuca götüren önemli bir strateji olmaktadır. Literatür incelendiğinde sevgili olma stratejisinin failler tarafından kullanıldığı görülmektedir. Bu suçlular cinsel aktiviteye rıza gösteremeyecek kadar küçük olan çocuklarla yasa dışı cinsel temas içeren zorlayıcı olmayan suçlar işlemektedir. Failler, mağdurları baştan çıkarmak veya cinsel deneyimler arayan ergenleri hedef almak için genellikle aşk ve romantizm vaatlerinde bulunmaktadır. (Mitchell ve ark., 2005). Ayrıca benzer olarak Hines ve Finkelhor (2007), tecavüz ve yasal ilişkilerle ilgili literatürün gözden geçirilmesi sırasında, katılan çocukların çoğunun deneyimi olumlu terimlerle tanımladığını bildirmiştir. Araştırmalar, failleriyle romantik ve/veya cinsel bir bağ hissettiklerini bildiren mağdurlar bulmuştur. Bu çalışmanın sevgili olma stratejileri ile ilgili bulgularının literatürle uyumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca, duygusal bir bağın gelişmesinin, yetişkinden açık talepler veya aldatma davranışı olsun veya olmasın mağdurların cinsel ilişkiye girmesine yol açtığı bulunmuştur. Çalışmanın bulgularında online grooming evreleri oluşturulurken “İlişki Kurma” evresi ilk aşama yerine ikinci aşama olarak değerlendirilmiştir. Bunun sebebinin ise mağdurun süreci nasıl algıladığıyla ilgili sınıflama yapılması gerektiğinin düşünülmesi olmaktadır. Çünkü mağdur her ne kadar faille tanışma aşamasında samimi sohbetlerde bulunabilse de süreci arkadaşlık veya sevgililik olarak nitelendirmemektedir. İlk evredeki stratejiler tamamlandıktan sonra arkadaşlık veya sevgililik sürecinin başladığı görülmektedir.

Üçüncü evre olan “Tatlı Konuşma” aşamasında iki strateji bulgulanmıştır: “iltifat” ve “dalkavukluk”. İltifat stratejisinde faillerin genellikle çocuğu takdir ettiği ve ona iltifatlarda bulunduğu gözlenmektedir. Bu iltifatların çoğu çocuğun fiziksel görünüşünü ve vücudunu hedef almakla birlikte aynı zamanda sevgi unsurlarını da içerebilmektedir. Dalkavukluk stratejisinde ise faillerin mağdurlara âşık olduklarını, onları çok sevdiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Bazı faillerin daha ileri giderek mağdurla evlenmek istediğini, mağdurun kendisinin karısı olmasını istediğini ifade ettikleri bulunmuştur. Literatür incelendiğinde faillerin sıklıkla bu iki stratejiye başvurduğu görülmektedir (Tener ve ark., 2015; Whittle ve ark., 2015; Joleby ve ark., 2021). Çalışmanın bu bulguları literatürle uyumlu gözükmektedir.

Dördüncü evre olan “Cinselleştirme” aşamasında dokuz strateji tanımlanmıştır: “müstehcen fotoğraf isteme”, “müstehcen video isteme”, “müstehcen fotoğraf gönderme”, “müstehcen video gönderme”, “fantezi konuşmaları”, “müstehcen görüntülü görüşme”, “ısrar”, “tekrar” ve “geçmiş deneyimleri sorma”. Cinselleştirme evresi, failin mağdur çocukla gerçekleştirdiği konuşmaları veya etkileşimleri cinselleştirme girişimlerini ifade etmektedir. Bu evredeki stratejiler kendi içinde oldukça değişken dinamikler barındırmaktadır. Faillerin temel motivasyonunun çocukları cinsel yönden istismar ederek cinsel doyum elde etmek olması sebebiyle cinselleştirme evresi online grooming sürecinin merkezi bir unsuru olmaktadır. Literatür incelendiğinde bu evrede tanımlanan tüm stratejilerin online grooming failleri tarafından uygulandığı görülmektedir (Kloess ve ark., 2017). Bu yönüyle çalışmanın bu bulguları diğer benzer çalışmaların bulgularıyla tutarlı gözükmektedir. Online grooming sürecinde en fazla kullanılan stratejilerden birisi de failin mağdurdan müstehcen bir fotoğrafını istemesi olmaktadır. Faillerin yarısından fazlası bu stratejiyi kullanmaktadır. Müstehcen fotoğraf talebi bazen doğrudan yaşanabilirken bazen de kademeli olarak müstehcenleşen fotoğraf talepleri şeklinde de olmaktadır. Kademeli olarak gerçekleşen taleplerde failin mağdurdan ilk olarak yüzünün gözüktüğü normal kıyafetli bir fotoğraf istemektedir. Sonrasında

mağdurun üst bölgesinin veya alt bölgesinin iç çamaşırılı halinin fotoğrafını istemekte ve neticede tamamen çıplak fotoğraf talebinde bulunabilmektedir. O'Connell'in (2003) çalışmasında da kademeli şekilde fotoğraf isteme stratejileri gözlenmiştir. Mağdurdan kendisine ait müstehcen fotoğraf isteme stratejinin bir adım ötesi olan mağdurdan kendisine ait müstehcen video isteme stratejisi gelmektedir. Görece daha az sayıda fail mağdurlardan müstehcen video kaydedip göndermelerini istemektedir. Bu taleplerin mağdurun yalnızca kendisini çıplak olarak video kaydına alıp göndermesini istemekten mağdurun mastürbasyon yaptığı anı video kaydına alıp göndermesini istemeye kadar çeşitlilik göstermektedir. Bazı faillerin mağdurlara nasıl mastürbasyon yapacağını mesajlaştıkları esnada anlatıp mağdurdan bunu uygulamasını talep ettiği ve bu uygulamayı da video kaydına alarak kendisine göndermesini istediği görülmektedir. Literatür incelendiğinde Jung ve arkadaşlarının (2012) yaptıkları bir çalışmada pedofilik eğilimleri olan kişiler için çocuklarla ilgili cinsel materyallere erişmekte zorluk çekmeleri, bu sürecin maliyeti ve risk içermesi bu kişilerin online grooming sürecine yönelerek arzu ettikleri materyallere ilişkin sınırsız bir kaynağa sahip olabildikleri bildirilmiştir. Online grooming faillerinin bu taleplerini bir şekilde mağdur çocuk tarafından karşılanmasını sağlarsa mağdur çocuğun çocuklara ait pornografik görüntülerin hem üreticisi hem de paylaşımcısı olduğu bir konuma gelebilmektedir.

Bu evrede görülen stratejilerden biri olan failin müstehcen fotoğraf gönderme stratejisini yaklaşık her beş failden birisi kullanmaktadır. Bu stratejide fail mağdura kendi cinsel organının fotoğrafını göndermektedir. Briggs ve ark. (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, örneklemelerindeki faillerin %68,6'sının mağdurlara kendi çıplak fotoğraflarını gönderdiği bildirilmiştir. Çalışmanın bu bulguları literatürle tutarlılık göstermekle birlikte oran olarak ülkemizdeki online grooming failleri daha az sayıda bu stratejiyi kullanmaktadırlar. Görece daha az sayıda failin mağdurlara müstehcen video gönderdikleri görülmektedir. Gönderilen videoların içerikleri üçe ayrılabilir. Bazı faillerin kendilerinin mastürbasyon yaptıkları

anı videoya kaydedip mağdura gönderdikleri, bazı faillerin yetişkin içerikli pornografik videolar gönderdikleri, bazı faillerin ise çocuk içerikli pornografik videolar gönderdikleri görülmektedir. Fantezi konuşmaları stratejisi yetişkinin cinsel içerikli eylemleri veya cinsel bölgeleri mesaj yoluyla mağdura betimlemesini ifade etmektedir. Fantezi içerikli mesajlar incelendiğinde iki failin DSM-5'te cinsel sapkınlık (parafili) bozuklukları içerisinde tanımlanan fetişizm bozukluğu yaşadığı görülmektedir. Bu faillerin özellikle çocuk ayaklarına karşı cinsel ilgi geliştirdikleri görülmüştür.

Vakalar içerisinde yalnızca bir mağdurun kendi isteğiyle fantezi konuşmaları başlattığı ve sexting yapmak istediğini ifade ettiği bulunmuştur. Az sayıda failin mağdurla görüntülü konuşma talep ettikleri ve konuşma esnasında mağdurun özel bölgelerini göstermesini istedikleri görülmüştür. Mağdurlar tarafından bu taleplerin yerine getirildiği de tespit edilmiştir. Görüntülü konuşma strateji ile ilgili yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde özellikle Web kamerası kullanımının cinsel istismarcının kendilerini ifşa etmesine veya mastürbasyon yapmasına yol açtığı bildirilmektedir (Kloess ve ark., 2019; Shannon, 2008). Hem online grooming sürecinde hem de cinselleştirme evresinde en yaygın kullanılan başka bir strateji de ısrar ve tekrar stratejileri olmaktadır. Cinsel konuşmaların tekrar edilmesi, failin amacına ulaşması için hayati önem taşımaktadır. Faillerin herhangi bir başka strateji kullanmadıkları durumda bile ısrarlı ve tekrarlı talepler sonucunda çocuğu cinsel yönden istismar edebildikleri bulunmuştur. Çocukların fail tarafından ısrarlı şekilde çeşitli taleplere maruz kaldıklarında kendilerini baskı altında hissettikleri ve bu baskıdan kurtulmak için failin taleplerini yerine getirdikleri bulunmuştur. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde çocuk başlangıçta failin isteklerine uymayı reddetmeyi başarsa bile, yoğun tekrarlı talep sonunda çocuğun failin istediği davranışı yapabildiği gözlenmiştir (Joleby ve ark., 2021). Çalışmanın bu bulguları yapılan çalışmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Cinselleştirme aşamasının son stratejisi olan geçmiş deneyimlerin sorulması az da olsa failler tarafından kullanılan bir stratejidir.

Burada fail mağdurun geçmişte cinsel deneyim yaşayıp yaşamadığı ile ilgili konuşmalar yapmaktadır. Failin kendi cinsel deneyimlerinden bahsettiği de ayrıca görülen bir durumdur. Literatürdeki çalışmalarda da faillerin mağdura cinsel deneyimleri ile ilgili sorular sorduğu görülmektedir (O’Connell, 2003). Benzer şekilde mağdurların ihmal veya istismar öykülerinin de failler tarafından araştırıldığı görülmüştür. Genel olarak mağdurun psikolojik sorunları da ilgilenilen diğer konular arasında yer almaktadır (De Santisteban ve ark., 2018). Çalışmanın bulgularında da mağdurun yaşadığı ihmal veya istismar durumlarının failler tarafından sorgulandığı görülmektedir. Literatürdeki bulgular ile çalışmanın bu bulgularının paralellik gösterdiği görülmektedir. Geçmiş deneyimlerin sorulması mağdur hakkında faile daha fazla bilgi sunmakla birlikte bu bilginin mağdurun saklı kalmasını isteyeceği türden bir bilgi olması önem arz etmektedir. İlerleyen süreçlerde faillerin elde ettikleri bu bilgiler mağdura karşı bir koz olarak kullanabildikleri bulunmuştur.

Beşinci evre olan “Münhasırlık” aşamasında beş strateji belirlenmiştir: “güven verme”, “hediye”, “suçluluk”, “gizlilik” ve “çaresizlik”. Münhasırlık evresindeki stratejiler en az kullanılan stratejileri içermektedir. Güven fikrinin bu aşamada geliştiği ve bu fikrin yetişkinin çocuğun kendisine ne kadar güvendiğini sorgulamasıyla ortaya çıktığı görülmektedir. Böylece fail tarafından mağdura onun en iyi arkadaşı olduğu ve mağdurun neler yaşadığını anlayan, onunla her şey hakkında konuşabileceği fikirlerinin sunulduğu görülmektedir. Literatürdeki çalışmalarda da güven stratejisinin failler tarafından kullanıldığı bildirilmiştir (Lorenzo-Dus ve ark., 2016). Çalışmamızın bu bulguları literatürle uyumlu olmaktadır. Literatürde sıkça kullanılan bir strateji olarak bildirilen mağdura hediye verme stratejisi (De Santisteban ve ark., 2018) çalışmamızda yalnızca bir fail tarafından kullanılmıştır. Fail mağdura sinemaya götürme hediyesini sunmuştur. Online grooming faillerinin istismarın ifşa edilmemesi için sık sık gizlilik vurgusu yaptığı ve yaşananların sır olarak aralarında saklanması daha iyi olacağını ifade ettikleri görülmüştür. Benzer şekilde literatürdeki çalışmalarda da bazı faillerin mağdurla

arasındaki ilişkinin uygun olmadığı ifade ederek mağdurun da bu ilişkiyi saklamak istemelerini sağlamaya çalışmaktadırlar (Kloess ve ark., 2019).

Bununla birlikte görece az kullanılan bir strateji olan çaresizlik stratejisi de failer tarafından kullanılmaktadır. Bu stratejide fail mağdurun çaresizlik hissetmesini sağlamaya çalışmaktadır. Failin istediğini yapmasına rağmen mağdurun bu eylemleri durduramayacağı, şikâyetle bulunsa bile faile hiçbir şey olmayacağı, kimsenin mağdura inanmayacağı fikirleri fail tarafından mağdura söylenmektedir. Dolayısıyla mağdurun failden kurtulmaya dair var olan umutlarının da ortadan kaybolabileceği görülmektedir. Nitekim bir vakada mağdurun ilaç içerek intihar girişiminde bulunduğu görülmüştür. Williams ve ark. (2013), yaptıkları çalışmalarında mağdurların duyguları üzerinde oynanan oyunların, online grooming süreci için çok önemli olduğunu ve mağdurların, suçlularıyla olan ilişkilerinde kendilerini suçlunun ağına düşmüş hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu yönüyle çalışmanın bulguları araştırmalarla paralellik göstermektedir. Çaresizlik hissettirmeye benzer olarak faillerin mağdurlarda suçluluk duygusu da hissettirmeye çalıştıkları görülmektedir. Failler, mağdurlara yaşananları hak ettiğini ifade etmektedirler. Yapılan çalışmalara göre failin mağduru, ilişkisinin doğasını başkalarıyla paylaşmamaya teşvik edip mağdurun suçluluk hissetmesini sağlamak gibi çeşitli tekniklerle mağdurun sessizliğini sağladığı bulunmuştur (O’Connell, 2003).

Altıncı evre olan “saldırganlık” aşamasında altı strateji tanımlanmıştır: “mağdura tehdit”, “mağdurun ailesine tehdit”, “mağdurun arkadaşlarına tehdit”, “mağdura tecavüz etme tehdidi”, “şantaj” ve “hakaret”. Yetişkinlerin, mağdurun itaatini sağlamak için bir dizi gizli veya açık saldırganlık kullanabildikleri gösterilmiştir (Villacampa ve Gomez, 2017). Montiel ve ark. (2016) tarafından yapılan bir çalışmada, saldırganlığın daha çok mağdurun taciz edici bir durumda olduğunu fark etmesi ve bu duruma devam etmekte isteksiz olmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte araştırmalar, tüm online grooming ilişkilerinin açık saldırganlık göstermediğini bildirmiştir (Kloess ve ark., 2019). Literatürdeki çalışmaların

çoğunluğunun tuzak verilerin analiz edilmesiyle yapılması sebebiyle saldırganlık evrelerine görece az rastlanılmış olabileceği düşünülmektedir. Tuzak mağdurların amacının faillerin yakalanmasını sağlamak olması sebebiyle faille uyumlu davranışlarda bulundukları, dolayısıyla faillerin saldırganlık kullanmaya ihtiyaç duymayabilecekleri bildirilmektedir. Gerçek mağdurların tuzak mağdur verilerine göre daha fazla oranda saldırganlık ve zorlama stratejilerine maruz kalmalarının daha olağan oldukları düşünülmektedir. Mağdura yönelik tehditler incelendiğinde genellikle mağdurun hayatına son verme ile ilgili söylemler görülürken ütöpik tehditlerde de bulunulmuştur. Bulgular kısmında sunulan fail 14'ün mağdura yönelik tehdidi ütöpik tehdit etmeye örnek olarak gösterilebilmektedir. Bazı faillerin de mağdurun ailesine ve arkadaşlarına zarar vermeye yönelik tehditlerde bulundukları görülmüştür. Nadiren de mağdura tecavüz etme tehdidi kullanılmıştır. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde mağdurların taleplere direnmesi ve bunlara uymamasının ardından failin tehditlerini daha da arttırdığı görülmüştür (Seymour-Smith ve Kloess, 2021). Quayle ve Newman (2016) tarafından bildirildiği üzere cinsel görüntü gönderme talepleri alan 166 çocuk vakasının %24'ünde tehdit unsurları tespit edilmiştir. Bu çalışmanın bulgularında ise tüm tehdit stratejileri bir arada değerlendirildiğinde faillerin %21,1'inin mağdurlara tehditte bulunduğu görülmüştür. Bu yönüyle Quayle ve Newman'ın çalışmasının sonuçlarıyla bu çalışmanın sonuçlarının benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Online grooming sürecinin en sık kullanılan ikinci stratejisi olan “şantaj” incelendiğinde faillerin %69,2'sinin mağdurlara şantajda bulundukları görülmektedir. Dolayısıyla şantaj stratejisinin yer aldığı tema/evre düşünüldüğünde faillerin çoğunluğunun saldırganlık evresini kullandığı bulunmuştur. Şantaj stratejisinde faillerin mağdurlardan çeşitli taleplerde bulunmakta oldukları ve taleplerinin karşılanmaması durumunda mağdurlara ait herhangi bir unsurun çeşitli şekillerde ifşa edileceğine dair söylemlerde bulundukları görülmektedir. Bu stratejide görülen en sık davranışın ise failin mağdurdan bir şekilde mağdura ait müstehcen

görüntü elde ettiği, sonrasında mağdurdan daha müstehcen fotoğraf istemekten mağdurla buluşmaya kadar çeşitli taleplerde bulunduğu, mağdurdan olumsuz yanıt gelmesi halinde ise fotoğraflarını mağdurun ailesiyle, arkadaşlarıyla, okulundaki whatsapp gruplarıyla veya sosyal medyada paylaşacağını söylemektedir. Genel şantaj davranışının dışında faillerin mağdurun yapmadığı davranışlar üzerinden de şantajda bulunabildiği görülmektedir. Örneğin fail mağdurun porno izlediğine dair ailesine bilgi vereceğini, mağdura ait birtakım özel bilgileri ifşa edeceğini, mağdurun geçmiş cinsel deneyimleriyle ilgili ailesine bilgi vereceğini, mağdur hakkında çeşitli söylentiler başlatıp bunları sosyal medyada yayacağını, mağdurun resimlerini porno sitelerine yükleyeceğini ifade etmektedir. Failin çocukla ilgili çocuğun başkaları tarafından bilinmesini istemeyeceği herhangi bir bilgiyi ele geçirdiğinde, çocuk içinden çıkılması zor bir durumla karşı karşıya kalabilmektedir. Böyle bir durumun yaşanmasıyla, bir çocuğun kendisinden istenen özel fotoğraf taleplerini reddetmesini zorlaşabilmektedir. Literatürdeki çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunduğu görülmektedir (O'Connell, 2003). Vakalar incelendiğinde sadece bir failin hakaret ederek mağdur üzerinde baskı kurmaya çalıştığı ve mağduru cinsel yöntem istismar etmeyi amaçladığı görülmektedir.

Çalışmanın bulgular kısmındaki görece farklı vakalar incelendiğinde; bir failin online grooming süreci başlatarak mağdurdan yalnızca ayakkabılarını aldığı ve herhangi bir cinsel istismar eyleminde bulunmadığı görülmüştür. Failin mağdura tamamen yabancı birisi olduğu bilinmektedir. Bu davranışın daha iyi anlaşılabilmesi adına faille niteliksel bir görüşme yapılması gerektiği düşünülmektedir. Başka bir vakada ise failin aşırı derecede “stalk” davranışında bulunduğu, mağduru ve ailesini fiziksel dünyada sürekli takip ettiği, tabanca ile mağdurun önüne çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla sürecin çevrimiçi iletişim platformlarıyla başlasa bile tehlikeli boyutlara gelebildiği bulunmuştur. Bir başka failin ise kendisine adeta bir cinsel istismar sistemi kurduğu görülmektedir. Failin 13-14 yaşlarında mağdurlara cinsel istismarda bulunduktan sonra mağdurlardan kendi yaşıtalarında başka birisini önermesini tehdit

ve şantaj yoluyla talep ettiği aksi halde sürekli kendisine cinsel istismarda bulunacağını ifade etmektedir. Başka bir vakada ise mağdurun faille ileri derecede duygusal bağ kurduğu, ‘normal’ şartlarda fiziksel dünyada mağdurun faili ile ilişki kurmayacağı bir durumda online grooming sürecinde sevgili oldukları ve sonrasında uzun bir süre evli insanlar gibi birlikte yaşadıkları ve evlenme hazırlıkları yaptıkları görülmüştür. Bu durum bize mağdurun failiyle kurduğu duygusal ilişkinin hangi boyutlara kadar ulaşabileceğini göstermektedir. Literatürdeki çalışmalarda bu vakaların örneklerine rastlanmamıştır. Faillerin eylemleriyle ilgili olarak bilişsel çarpıtmada bulundukları da bulunmuştur. Craven ve ark. (2006), yaptıkları çalışmalarında faillerin davranışlarını haklı çıkarmaya çalıştıkları bildirilmiştir. Bulgular kısmında bildirilen bir failin amacının mağdura ders vermek, ona cinsel gelişimiyle ilgili rehberlik etmek olduğu bulunmuştur. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde bazı faillerin mağdur için bir “akıl hocası” olarak hareket ettikleri ifade edilmektedir (Webster ve ark., 2012). Böylece faillerin kendilerini mağdura yardım ediyormuş gibi algıladıkları düşünülmektedir. Literatürdeki çalışmaların sonuçlarıyla benzer şekilde bu çalışmada da faillerin bilişsel çarpıtmalarına rastlanmıştır.

Faillerin cinsel istismar sürecindeki odakları incelendiğinde temas odaklı ve fantezi odaklı olmak üzere iki grup oluşturulmuştur. Yaklaşık her beş failden dördünün temas odaklı olduğu görülmektedir. Briggs ve ark. (2011), iki alt grup arasında birçok farklılığa dikkat çekmektedir. Araştırmalarında fanteziye dayalı suçluların daha yaşlı ve evli ya da boşanmış oldukları görülmüştür. Bu bilgilerin aksine bu çalışmada fantezi odaklı bireylerde evli birinin bulunmadığı ve yaş yönünden fantezi odaklılarla temas odaklıların yakın oldukları görülmektedir. Fantezi ve temas odaklı faillerin online grooming süreleri karşılaştırıldığında her ne kadar standart sapmaları çok fazla olsa da temas odaklıların fantezi odaklılardan daha uzun süreli bir ilişki kurdukları bulunmuştur. Bunun aksine Briggs ve ark. (2011) tarafından yapılan çalışmada temas odaklıların fantezi odaklılara göre daha kısa süreli ilişki kurdukları

bildirilmiştir. Çalışmamızın fantezi ve temas odaklı failler hakkında bulguları ile önceki çalışmaların bulguları online grooming süresi, faillerin medeni hal ve yaş özellikleri yönünden farklılık göstermektedir.

Online grooming sürecinde mağdurların %40,3'ünün faillere kendilerine ait müstehcen görüntülerini gönderdikleri görülmektedir. Bu durum, online grooming stratejilerinin failin isteklerine hizmet ettiğini göstermektedir. Tatlı konuşma stratejilerini kullanan failler ile tehdit söylemlerini kullanan faillerin yaş ortalamaları incelendiğinde yaş olarak büyük olan faillerin daha uyumlu ve tatlı bir dil kullandıkları görülürken yaş olarak küçük olan faillerin tehdit içerikli ve saldırganca tutum takındıkları görülmektedir. Bu bulgu literatürde incelenmeyen bir veri olmaktadır. Bu konuda yapılan başka çalışmalarda zorlama, şantaj, kaçırma, yasadışı alıkoyma veya fiziksel saldırı gibi unsurların yaygın olmadığı bildirilmektedir (Wolak ve Finkelhor, 2013). Çalışmamızın bu bulguları literatürle uyumlu olmamaktadır. Bununla birlikte online grooming vakalarının önemli bir kısmında temas içeren cinsel suçlara rastlanılmadığı ifade edilmektedir (Wolak ve Finkelhor, 2013). Bunun aksine bu çalışmada saldırganlık temasının ve temas içeren cinsel suçların fazla olduğu görülmektedir. Çalışmamızda yaklaşık iki mağdurdan birisinin fail ile fiziksel dünyada buluştukları görülmektedir. Failin buluşmasının temel motivasyonu çocuğu cinsel yönden istismar etmek olması sebebiyle bu oranın çok ciddi derece yüksek olduğu düşünülmektedir. Çevrimiçi ortamda, failler ile genellikle bir ilişki kurulduktan (Katz ve ark., 2020; Kloess ve ark., 2019) sonra buluşma planı yapıldığı görülmektedir. Çevrimdışı buluşma ayarlama, online grooming sürecine özgü bir strateji olarak düşünülmektedir (DeHart ve ark., 2017; Kloess ve ark., 2017). Çalışmanın bu bulgularının literatürler uyumlu olduğu görülmektedir.

Fail ile buluşan mağdurların %56'sının nitelikli cinsel istismara (penetrasyon) maruz kaldığı bulunmuştur. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde yapılan bir araştırmada, mağdurların %74'ünün insanlarla internet üzerinden tanıştıktan sonra yüz yüze görüştüğü, bu

kişilerle tanışan ergenlerin %89'unun cinsel istismara maruz kaldığı ve penetrasyon oranının %71'e kadar yüksek olduğu saptanmıştır (Wolak ve ark., 2004). Her ne kadar bu çalışmada yapılan araştırmalardaki kadar yüksek oranda buluşma ve penetrasyon içerikli cinsel istismar görülmemiş olsa da sonuçların paralellik gösterdiği görülmüştür. Faillerin cinsel istismar esnasında mağdura yönelik davranışları incelendiğinde; faillerin alkol-madde kullandığı, mağdura da madde ve alkol kullanması talebinde bulunduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde online grooming faillerinin bu tür davranışlarda bulunabildiği görülmektedir (Spraitz ve Bowen, 2019; Erooga ve ark., 2020). Bu durumun mağduru istismara izin vermeye teşvik etmek için kullanılan bir strateji olduğu bulunmuştur.

Çalışmamızda online grooming sürecinin 1 gün ile 1 yıl arasında değiştiği bulgulanmıştır. Yapılan bir çalışmada mağdurlar ve failler arasındaki ilk temas tarihi ile son temas tarihi arasındaki zaman aralığının 1 gün ile 4 yıl arasında değişmekte olduğu görülmüştür (De Santisteban ve ark., 2018). Literatürdeki bilgilerle çalışma bulgularının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Failler tarafından kullanılan stratejiler çok çeşitlilik göstermektedir. Bu sebeple süreç 1 gün olabileceği gibi 1 yıl da olabilmektedir. Bununla birlikte faillerin %38,4'ünün doğrudan cinselleştirme aşamasına geçtikleri, diğer vakaların da kademeli olarak cinselleştirme evresine girdiği görülmektedir. Cinselleştirme ile ilgili çalışmalarda bazı durumlarda, faillerin doğrudan bir iletişim tarzı kullanmış olup cinsel niyetlerini hızlı bir şekilde bildirdikleri görülmüştür (DeHart ve ark., 2017; Kloess ve ark., 2019; Quayle ve ark., 2014). Diğerlerinde ise kademeli cinselleştirme, mazeretler ve gerekçeler sunulmuştur (Foster, 2017). Hem çevrimiçi hem de çevrimdışı ortamlarda, konuşmayı kademeli olarak cinselleştirmenin amacının mağdurun sınırlarını zorlamak olduğu düşünülmüştür (Hassan ve ark., 2015; Williams ve ark., 2013). Çalışmanın bu bulguları literatür ile uyumlu gözükmektedir. İstismarın nasıl açığa çıktığı ve çocuğun süreci nasıl sonlandırdığı incelendiğinde dört mağdurdan birisinin olayı ailesine anlattığı görülmektedir. Bazı mağdurların da faili engelledikleri

bulunmuştur. Bu bulguların literatürdeki çalışmalarla uyumlu olduğu görülmektedir (Villacampa ve Gomez, 2017). Yapılan bir çalışmada ergenlerin internette maruz kaldıkları cinsel istismarı çeşitli nedenlerle bildirmeme eğiliminde olup sadece %10'dan azının yasal birimler veya hizmet sağlayıcılar gibi yetkililere bildirimde bulundukları görülmektedir (Finkelhor ve ark., 2000). Bu yönüyle çalışmamızın bu bulguları literatürdeki çalışmaların sonuçlarıyla uyumlu olmaktadır. Çalışmamızda faillerin yaklaşık yarısının hapis cezası aldığı da bulunan başka bir veridir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde online grooming sebebiyle cezaevine giren bireylerin olduğu bildirilmektedir (Wolak ve Finkelhor, 2013). Çalışmamızın bu bulgusu yapılan çalışmalarla uyumlu olmaktadır. İstismar sonrası mağdurların ruhsal sorunlar yaşayabildikleri bulunmuştur. Bir mağdurun istismar sonrası intihar girişiminde bulunması bu duruma örnek olarak gösterilebilmektedir. Literatür incelendiğinde mağdurların istismar sonrası kendilerine zarar verme davranışı gösterdikleri görülmektedir (Fergusson ve ark., 2008).

Bu çalışma genel olarak değerlendirildiğinde 6 evre ve 28 stratejiden oluşan bir online grooming süreci tanımlanmıştır. Evreler tanımlanırken failin davranışlarının kronolojik sırası dikkate alınmıştır. Fakat evreler arası geçiş lineer olmamaktadır. Bazı evreler atlanarak diğer evrelere geçilebilmektedir. Bazı evrelerin ise iç içe geçmiş şekilde yaşanabildiği görülmüştür. Örneğin cinselleştirme evresiyle saldırganlık evresi iç içe geçmiş bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Veyahut evrelerin sıralamaları değişkenlik gösterebilmektedir. Örneğin tanışma evresinden sonra saldırganlık evresine geçilip sonrasında cinselleştirme evresine geçilebilmektedir. Bununla birlikte çalışmada online grooming faillerinin en çok kullandığı stratejiler; “sahte kimlik oluşturma”, “tanışma”, “arkadaş olma”, “sevgili olma”, “dalkavukluk”, “müstehcen fotoğraf isteme”, “müstehcen fotoğraf gönderme”, “tekrar”, “ısrar” ve “şantaj” olmaktadır. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde online grooming faillerinin en çok kullandığı stratejilerin; iltifat, dalkavukluk, şefkat, ısrar, risk değerlendirmesi yapmak,

aldatma, hediye ve saldırganlık olduğu bildirilmektedir (Kloess ve ark., 2019; Lorenzo-Dus ve ark., 2016; De Santisteban ve ark., 2018). Literatürde bildirilen sık kullanılan stratejiler arasında yer alan bazı stratejiler çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Ülkemizdeki faillerin görece daha basit ve kolay uygulanabilir stratejileri tercih ettikleri düşünülmektedir.

Online grooming süreciyle ilgili geliştirilen ilk model olan O'Connell'in geliştirdiği beşli evre modeline göre çalışmanın bulguları değerlendirildiğinde büyük ölçüde benzerlikler görülse de farklılıklar da söz konusudur. Diğer araştırmacılar tarafından O'Connell'in modeline gelen eleştirilerden birisi olan evreler arası geçişin lineer olmadığı görüşünü çalışmamızda da bulunmuştur. Bununla birlikte risk değerlendirme evresinin bu çalışmada gözlenmediği, faillerin risk planlanası yapmadıkları bulunmuştur. Ülkemizdeki faillerin görece basit, uygulaması kolay ve hedefe hızlı ulaştırıcı stratejileri daha sık kullandıkları bulunmuştur. İlerleyen yıllarda Lorenzo- Dus ve arkadaşları (2016) tarafından üç aşamalı iletişim süreci tanımlanmıştır. İlk aşama olan erişim aşamasında kullanılan stratejilerin çalışmamızdakilerle benzer özelliklerde olduğu görülmektedir. İkinci aşama olan tuzak evresinde ise failin kullandığı dört stratejiden bahsedilmektedir. Cinsel Doyum (sexual gratification), İzolasyon (isolation), Uyum Testi (compliance testing) ve Aldatıcı Güven Geliştirme (deceptive trust development). Buradaki stratejilerin de tamamının çalışmamızda çeşitli sıklıklarda failer tarafından kullandığı bulunmuştur. Modeldeki son aşama ise yaklaşım aşaması olarak ifade edilmektedir. Bu aşamada da failin mağdurla buluşma planları yaptığı görülmektedir. Lorenzo-Dus ve arkadaşlarının (2016) düzenlediği bu modeldeki tüm aşamalar çalışmamızda bulunmuştur. Fakat Lorenzo-Dus ve arkadaşlarının modelinde saldırganlık evresiyle ilgili stratejiler bulunmamaktadır. Bunun aksine çalışmamızın sonuçlarına göre en sık kullanılan stratejilerin saldırganlık evresiyle ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu yönüyle çalışmamızın bulguları literatürle uyumlu olmamaktadır.

Online grooming süreci ile ilgili oluşturulan daha güncel olan ve De Santisteban ve ark. (2018) tarafından geliştirilen modelde; aşamalar, stratejiler, cinsel çıktılar ve meşrulaştırma süreçleri bulunmaktadır. Modeldeki aşamalar incelendiğinde (1) internetin kolaylaştırıcı bir ortam olarak algılanması, (2) erişim sağlama, (3) ilk ikna, (4) mağdurlar ve çevre şeklinde kategorizasyon yapıldığı görülmektedir. Oluşturulan dört aşama çalışmamızda da bulunmuştur. Modelin stratejiler kısmında aldatma, rüşvet, katılım ve saldırganlık olarak 4 strateji kategorize edilmiştir. Fakat bu çalışmaya göre 28 strateji tanımlanmıştır. Cinsel çıktılar kısmında; izole seks karşılaşmaları (cinsel istismarcı ile mağdur arasındaki bir veya daha fazla spesifik cinsel karşılaşmalar), sürekli cinsel temas (zamanla ve daha fazla duygusal katılımı sürdürülen ilişkisel temas), çoğul mağdur (aynı anda birden fazla çocukla temas) şeklinde sınıflandırma yapıldığı görülmektedir. Modelin bu sınıflandırması çalışmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Son olarak meşrulaştırma kısmında ise failin bilişsel çarpıtmaları ve gerekçelendirmeleri görülmektedir. Burada mağduru suçlama (tüm suçun mağdurda olduğunu ifade etme), cinselleştirilmiş mağdur (mağdura cinsellik atfedip bu durumu hak ettiğini ifade etme), arzu edilirlilik (mağdurun bu durumu istediğini ifade etme) ve eşitleme (çocuğu yetişkin bir birey olarak görme) bilişsel çarpıtmaları görülmektedir. Modeldeki meşrulaştırma kısmı da büyük ölçüde çalışmanın bulgularıyla tutarlı olmaktadır. Çalışmamızın bulguları bazı farklılıklar olmakla birlikte De Santisteban ve arkadaşlarının modeliyle uyumlu gözükmektedir.

Çalışmamızın bulgularına göre literatürdeki online grooming modellerinde yer almayan stratejiler olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla daha kapsamlı bir tanımlama yapılması sürecin anlaşılması açısından daha uygun olacağı düşünülmektedir. Çalışmamızda toplamda 28 strateji ve 6 evre tanımlanmıştır. Faillerin kullandığı her strateji dikkatlice incelenmiş olup değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Her ne kadar çok fazla sayıda dosya incelenememiş olsa da genel hatlarıyla online grooming faillerinin ortak davranış örüntüleri ve kullandıkları stratejiler çalışılmıştır. Çalışmanın eksikleri düşünüldüğünde ilk olarak vaka sayısının az olması en temel

eksiklik olarak düşünölmektedir. Çünkü her ne kadar faillerin benzer stratejiler kullandıkları ve ortak davranış örüntülerinde bulundukları görölse de genelden farklı olan nevi şahsına münhasır stratejiler de gözlenmektedir. Çalışmanın bir diğer eksikliği de dosya içerisinde eksik olan evrakların olmasıdır. Bazı vakalarda faillerin ve mağdurların belirli demografik bilgileri elde edilememiştir. Online grooming sürecinin tüm detaylarının ve mağdurların nasıl bir süreç yaşadıklarının daha iyi anlaşılması için yeni yapılacak çalışmalarda mağdurlarla niteliksel görüşme teknikleriyle görüşmeler yapılmasının; bununla birlikte faillerin bu süreçleri tanımlamalarının, motivasyonlarının anlaşılabilmesi adına da faillerle niteliksel görüşmeler yapılmasının daha kapsamlı bilgiler sunacağı düşünölmektedir.

Online grooming sürecinin içerik analizi yöntemiyle detaylı incelemesinin sunulduğu bu çalışmada çocukların her geçen gün daha fazla oranda online grooming ve cinsel istismar mağduru oldukları görölmektedir. Bu çalışmada online grooming sürecinin ve çocuk cinsel istismarının önlenbilmesi için yapılabilecekler tartışılmıştır. Öncelikle internetin bu denli hayatımıza girdiği bir dönemde, çok fazla sayıda çocuğun uzun süreler çevrimiçi iletişim platformlarını kullandıkları görölmektedir. Bu iletişim platformlarını çocukların hayatlarından çıkarmanın çözüm olmayacağı aşikârdır. Bununla birlikte çevrimiçi iletişim platformlarından çocuklara mesaj gönderen yabancı kişilerin mesaj göndermemesi sağlamak, çocuklara arkadaşlık isteği gönderen kişilerin arkadaşlık istediği göndermemelerini sağlamak mümkün olmamaktadır. Online grooming sürecinin faillerinin büyük çoğunluğunun çocuğun hiç tanımadığı yabancı kişiler olduğu bulunmuştur. Bu sebeple ilk olarak ebeveynlerin çocuklarına bu konuda bilgilendirmede bulunup internette vakit geçirdiği süreçte yabancı kişilerle iletişim kurmasının onun için tehlikeli boyutlarda sonuçlar doğurabileceği ifade edilmelidir. Benzer şekilde yine ebeveynlerin çocuklarının her zaman yanında olduklarını ve onlara destek olduklarını hissetmelerini sağlayarak çocuklarının sorunlarını kendileriyle paylaşmaları gerektiğini vurgulamalıdır. Çocuklarını fiziksel dünyada gözetip kollayan ebeveynlerin sanal

âlemde çocuklarını bir başına bırakmamaları da ayrıca dikkat edilmesi gereken bir husus olmaktadır. Bunu yaparken aşırı baskıcı ve otoriter bir tutum takınmak yerine çocuklarının mahremiyetlerine de dikkat ederek onların interneti nasıl kullandıklarını, kimlerle iletişime geçtiklerini denetlemelerinin faydalı olabileceğini düşünmekteyiz. Uygun çocuk yetiştirme stillerinin ebeveynler tarafından benimsenip çocuklara demokratik ana-baba tutumuyla yaklaşılmasının da süreçte olumlu etkisi olacağını düşünmekteyiz. Bununla birlikte ebeveynlerin çocukların internet kullanım sürelerine de uygun ebeveyn tutumları ile düzenleme getirmeleri gerekmektedir. Uzun süre internet kullanımı hem internet bağımlılığına yola açabilmekte hem de çocukları online grooming süreci dışında birçok risk faktörüyle karşı karşıya getirmektedir.

İkinci olarak çocukların aileden sonra ikinci sosyalleştiği ve temel toplumsal kuralların içselleştirildiği yer olan okulda bu konularla ilgili olarak öğrencilere bilgilendirme seminerleri verilmesinin elzem olduğunu düşünmekteyiz. Özellikle mağdur çocukların yaşları göz önüne bulundurulduğunda ortaokul ve lise öğrencilerinin tümüne bu alanda uzman olan kişiler tarafından bilgilendirici seminerler verilmesiyle online grooming mağduru çocuk sayısında ciddi oranda bir azalma gözleneceğini düşünmekteyiz.

Son olarak da online grooming süreciyle ilgili yasal düzenleme yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. Cinsel istismar mağduru çocuğun 15 yaşının altında olması durumunda çocuğun rızasının ehemmiyeti olmamaktadır. Fakat çocuğun 15-18 yaş aralığında olduğu ve faili ile rızaya dayalı olarak cinsel ilişkiye girmesi durumunda hem suç tipi değişmekte hem de suç şikâyeteye tabi hale gelmektedir. Bu çalışma bütün olarak düşünüldüğünde online grooming sürecine maruz kalarak cinsel istismar mağduru olan 15-18 yaş aralığındaki çocukların rızasının geçerli olamayabileceğini düşünmekteyiz. Özellikle bazı stratejiler düşünüldüğünde failin amacı çeşitli manipülasyonlarla mağdurun sürece rıza göstermesini sağlamaya çalışmaktır. Bu süreçte failer mağdurları özel hissettirerek onlara iltifatlarla bulunmakta ve onlarla sevgili

olmaktadırlar. Bilhassa ergenlik dönemindeki kız çocuklarının ilgi ve sevgi ihtiyaçlarının karşılandığı bu durumda çocuklar yönünden tehlikeli bir durumun varlığı sezilmediğinde failin olumsuz davranışlarına uyum sağlayıp rıza gösterebilmektedir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda mağdurun rızasının geçersiz olabileceğini ve rızasının sakatlanabileceğini düşünmekteyiz. Bu çalışmada incelenen dosyalarda mağdurun rızasının geçerli olup olmadığı tartışılmamıştır. Dolayısıyla 15-18 yaş aralığında olan ve online grooming süreci neticesiyle mağdur olduğu değerlendirilen çocukların yargılandığı dosyalarda failerin TCK madde 104 (reşit olmayanla cinsel ilişki) yerine TCK madde 103'e göre yargılama yapılmasının gerektiğini düşünmekteyiz. Netice itibariyle geçmişte yapılan birçok bilimsel çalışmaya göre “stalking” ve “mobbing” suçlarının düzenlendiği gibi online grooming sürecinde de yasal düzenleme yapılmasını önermekteyiz.

Kaynaklar

- Afrin, D., Islam, M. U., Rabbiand, F. ve Hossain, A. (2017). The school-level factors associated with internet addiction among adolescents: *A cross-sectional study in Bangladesh. Journal of Addiction and Dependence*, 3(2), 170–174.
- Aitken, S., Gaskell, D. ve Hodgkinson, A. (2018). Online sexual grooming: Exploratory comparison of themes arising from male offenders' communications with male victims compared to female victims. *Deviant Behavior*, 39(9), 1170–1190.
- Almond, L., McManus, M. A., Giles, S. ve Houston, E. (2017). Female sex offenders: an analysis of crime scene behaviors. *Journal of Interpersonal Violence*, 32, 3839–3860.
- Andrews, B. A., Brewin, C. R., Rose, S. ve Kirk, M. (2000). Predicting PTSD symptoms in victims of violent crime: The role of shame, anger and childhood abuse. *Journal of Abnormal Psychology*, 109(1), 69-73.
- Babchishin K. M., Hanson R.K. ve Hermann C. A. (2010). The characteristics of online sex offenders: a meta-analysis. *Sex Abuse*, 23(1):92–123.
- Beech, A. R., Elliott, I. A., Birgden, A. ve Findlater, D. (2008). The internet and child sexual offending: A criminological review. *Aggression and Violent Behavior*, 13(3), 216–228
- Berson, I. R. (2003). Grooming cybervictims the psychosocial effects of online exploitation for youth. *Journal of School Violence*, 2(1), 5-18.
- Berliner, L. ve Conte, J. R. (1990). The process of victimization: A victims' perspective. *Child Abuse & Neglect*, 14(1), 29–40.
- Black, P. J., Wollis, M., Woodworth, M., ve Hancock, J. T. (2015). A linguistic analysis of grooming strategies of online child sex offenders: implications for our understanding of

predatory sexual behavior in an increasingly computer-mediated world. *Child Abuse & Neglect*, 44, 140–149.

Boland, J. K., Anderson, J. L. (2019). The role of personality psychopathology in social network site behaviors. *Personality and Individual Differences*, 151, 109517.

Briggs, P., Simon, W. T. ve Simonsen, S. (2011). An exploratory study of internetinitiated sexual offenses and the chat room sex offender: Has the internet enabled a new typology of sex offender?. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 23(1), 72–91.

Broome, L. J., Izura, C. ve Davies, J. (2020). A psycho-linguistic profile of online grooming conversations: A comparative study of prison and police staff considerations. *Child Abuse & Neglect*, (109), 104647.

Broome, L. J., Izura, C. ve Lorenzo-Dus, N. (2018). A systematic review of fantasy driven vs contact driven groomers: discrete or overlapping typologies? *Child Abuse & Neglect*, 79, 434–444.

Cerniglia, L., Zoratto, F., Cimino, S., Laviola, G., Ammaniti, M. ve Adriani, W. (2017). Internet addiction in adolescence: Neurobiological, psychosocial and clinical issues. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 76, 174–184.

Chiang, E. ve Grant, T. (2018). Deceptive Identity Performance: Offender moves and multiple identities in online child abuse conversations. *Applied Linguistics*, 1–25.

Chiu, M. M., Seigfried-Speller, K. C. ve Ringenberg, T. R. (2018). Exploring detection of contact vs. fantasy online sexual offenders in chats with minors: Statistical discourse analysis of self-disclosure and emotion words. *Child Abuse & Neglect*, 81, 128-138.

Cialdini, R. B. ve Goldstein, N. J. (2004). Social influence: Compliance and conformity. *Annual Review of Psychology*, 55, 591–621.

- Chandrima, R. M., Kircaburun, K., Kabir, H., Riaz, B. K., Kuss, J., Griffiths ve diğerleri. (2020). Adolescent problematic internet use and parental mediation: A Bangladeshi structured interview study. *Addictive Behaviors Reports*, 12, 100288.
- Chang, F. C., Chiu, C. H., Miao, N. F., Chen, P. H., Lee, C. M., Chiang, J. T., Pan, Y. C. (2015). The relationship between parental mediation and internet addiction among adolescents, and the association with cyberbullying and depression. *Comprehensive Psychiatry*, 57, 21–28.
- Cheng, C. ve Li, A. Y. (2014). Internet addiction prevalence and quality of (real) life: a meta-analysis of 31 nations across seven world regions. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(12), 755–760.
- Chopin, J. ve Beauregard, E. (2020). Scripting extrafamilial child sexual abuse: a latent class analysis of the entire crime-commission process. *Child Abuse and Neglect*, 106, 104521.
- Craven, S., Brown, S. ve Gilchrist, E. (2006). Sexual grooming of children: Review of literature and theoretical considerations. *Journal of Sexual Aggression*, 12(3), 287–299.
- Colman, R. A. ve Widom, C. S. (2004). Childhood abuse and neglect and adult intimate relationships: A prospective study. *Child Abuse and Neglect*, 28(11), 1133-1151.
- Cooper, A. (1997). The internet and sexuality: into the next millenium. *Journal of Sex Education and Therapy*, 22(1), 5-6.
- DeHart, D., Dwyer, G., Seto, M. Cc, Moran, R., Letourneau, E. ve Schwarz-Watts, D. (2017). Internet sexual solicitation of children: a proposed typology of offenders based on their chats, e-mails, and social network posts. *Journal of Sexual Aggression*, 23(1), 77–89.
- De la Barrera, U., Schoeps, K., Gil-Gomez, J. A. ve Montoya-Castilla, I. (2019). Predicting adolescent adjustment and well-being: the interplay between socio-emotional and personal factors. *International Journal of Environmental Research Public Health*, 16(23), 4650.

De Santisteban, P., Del Hoyo, J., Alcazar Corcoles, M. A. ve Gamex Guadiz, M. (2018). Progression, maintenance, and feedback of online child sexual grooming: A qualitative analysis of online predators. *Child Abuse & Neglect*, 80, 203-215.

De Santisteban, P. ve Gamex-Guadix, M. (2017). Persuasion strategies in online grooming of children: a qualitative analysis with sex offenders in prison. *Psychosocial Intervention*, 26(3), 139-146.

Dombrowski, S. C., Ahia, C. E. ve McQuillan, K. (2003). Protecting children through mandated child abuse reporting. *The Educational Forum*, 67(2), 119-128.

Dombrowski, S. C., LeMasney, J. W., Ahia, C. E. ve Dickson, S. A. (2004). Protecting Children From Online Sexual Predators: Technological, Psychoeducational, and Legal Considerations. *Professional Psychology: Research and Practice*, 35(1), 65–73.

Dowdell, E. B., Burgess, A. W. ve Flores, J. R. (2011). Original research: online social networking patterns among adolescents, young adults, and sexual offenders. *AJN The American Journal of Nursing*, 111(7), 28–36.

Elliott, M., Browne, K. ve Kilcoyne, J. (1995). Child sexual abuse prevention: What offenders tell us. *Child Abuse & Neglect*, 19(5), 579–594.

Erickson, W., Walbek, N. ve Seely, R. (1988). Behavior patterns of child molesters. *Archives of Sexual Behavior*, 17, 77–86.

Erooga, M., Kaufman, K. ve Zatkin, J. G. (2020). Powerful perpetrators, hidden in plain sight: an international analysis of organisational child sexual abuse cases. *Journal of Sexual Aggression*, 26(1), 62-90.

Farrell, D. P. ve Taylor, M. (2000). Silenced by god—an examination of unique characteristics within sexual abuse by clergy. *Counselling Psychology Review*, 22–31.

- Fergusson, D. M., Boden, J. M. ve Horwood, L. J. (2008). Exposure to childhood sexual and physical abuse and adjustment in early adulthood. *Child Abuse and Neglect*, 32(6), 607-619.
- Finkelhor, D., Mitchell, K. J. ve Wolak, J. (2000). Online victimization: a report on the nation's youth. Washington, DC: National Centre for Missing and Exploited Children, Erişim tarihi: 19.12.2022, [188393NCJRS.pdf \(ojp.gov\)](#)
- Flockhart, J., Lilly, C. ve Summers, E. (2007). *Collins School Dictionary*. Collins Gem.
- Friedman, S. R. (1990). "What child sexual abuse?". *Journal of Clinical Psychology*, 46(3), 372-375.
- Foster, J. M. (2017). It happened to me: A qualitative analysis of boys' narratives about child sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, 26(7), 853-873.
- Gamez-Guadix, M., Almedros, C., Calvete, E. ve De Santisteban, P. (2018). Persuasion strategies and sexual solicitations and interactions in online sexual grooming of adolescents: modeling direct and indirect pathways. *Journal of Adolescence*, 63, 11-18.
- Gamez-Guadix, M., De Santisteban, P., Wachs, S. ve Wright, M. (2021). Unraveling cyber sexual abuse of minors: Psychometrics properties of the Multidimensional Online Grooming Questionnaire and prevalence by sex and age. *Child Abuse & Neglect*, 120, 105250.
- Garaigordobil, M. (2011). Prevalence and consequences of cyberbullying: a review. *International Journal of Psychology and Psychology Therapy*, 11(2), 233-254.
- Gasso, A. M., Klettke, B., Agustina, J. R ve Montiel, I. (2019). Sexting, mental health, and victimization among adolescents: a literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(13), 2364.

Gazetevatan, (2022). Sosyal medya platformlarının aktif kullanıcı sayıları belli oldu.

[https://www.gazetevatan.com/bilim-ve-teknoloji/sosyal-medya-platformlarinin-aktif-](https://www.gazetevatan.com/bilim-ve-teknoloji/sosyal-medya-platformlarinin-aktif-kullanici-sayilari-belli-oldu-2061960)

[kullanici-sayilari-belli-oldu-2061960](https://www.gazetevatan.com/bilim-ve-teknoloji/sosyal-medya-platformlarinin-aktif-kullanici-sayilari-belli-oldu-2061960) Erişim tarihi: 05.11.2022.

Gillespie, A. (2004). Grooming definitions and the law. *The New Law Journal*, 154, 586–587.

Green, L. (2001). Analysing the sexual abuse of children by workers in residential care homes: Characteristics, dynamics and contributory factors. *Journal of Sexual Aggression*, 7(2), 5–24.

Groth, A. N. ve Burgess, A. W. (1977). Motivational intent in the sexual assault of children. *Criminal Justice and Behavior*, 4(3), 253–264.

Gunlu, A. ve Ceyhan, A.A. (2017) Investigating adolescents' behaviors on the internet and problematic internet usage. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 4, 75-117.

Hall, G. C. N. ve Hirschman, R. (1992). Sexual aggression against children: A conceptual perspective of etiology. *Criminal Justice and Behavior*, 19(1), 8–23.

Hancock, J. T. ve Dunham, P. J. (2001). Impression formation in computer-mediated communication revisited: An analysis of the breadth and intensity of impressions. *Communication Research*, 28, 325–347.

Hassan, M., Gary, F. A., Hotz, R., Killion, C. ve Vicken, T. (2015). Young victims telling their stories of sexual abuse in the emergency department. *Issues in Mental Health Nursing*, 36(12), 944–952.

Henschel, M. M. ve Grant, B. J. (2019). Exposing school employee sexual abuse and misconduct: Shedding light on a sensitive issue. *Journal of Child Sexual Abuse*, 28(1), 26-45.

Hillberg, T., Hamilton-Giachritsis, C. ve Dixon, L. (2011). Review of meta-analyses on the association between child sexual abuse and adult mental health difficulties: a systematic approach. *Trauma, Violence, & Abuse*, 12(1), 38-49.

- Hines, D. A. ve Finkelhor, D. (2007). Statutory sex crime relationships between juveniles and adults: A review of social scientific research. *Aggression and Violent Behavior*, 12(3): 300-314.
- Hui, D. T. L., Xin, C. W. ve Khader, M. (2015). Understanding the behavioral aspects of cyber sexual grooming: Implications for law enforcement. *International Journal of Police Science and Management*, 17(1), 40-49.
- Joleby, M., Lunde, C., Landström, S. ve Jonsson, L. S. (2021). Offender strategies for engaging children in online sexual activity. *Child Abuse & Neglect*, 120, 105214.
- Jung, S., Ennis, L. ve Malesky, L. A. (2012). Child pornography offending seen through three theoretical lenses. *Deviant Behavior*, 33(8), 655–673.
- Katz, C. (2013). Internet-related child sexual abuse: What children tell us in their testimonies. *Children and Youth Services Review*, 35(9), 1536–1542.
- Katz, C., Tsur, N., Nicolet, R., Klebanov, B. ve Carmel, N. (2020). No way to run or hide: Children's perceptions of their responses during intrafamilial child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 106, Article 104541.
- Kloess, J. A., Beech, A. R. ve Harkins, L. (2014). Online child sexual exploitation prevalence, process, and offender characteristics. *Trauma, Violence, & Abuse*, 15(2), 126–139.
- Kloess, J. A., Hamilton-Giachritsis, C. E. ve Beech, A. R. (2019). Offense processes of online sexual grooming and abuse of children via internet communication platforms. *Sexual Abuse*, 31(1), 73–96.
- Kloess, J. A., Seymour-Smith, S., Hamilton-Giachritsis, C. E., Long, M. L., Shipley, D. ve Beech, A. R. (2017). A qualitative analysis of offenders' modus operandi in sexually exploitative interactions with children online. *Sexual Abuse: a Journal of Research and Treatment*, 29(6), 263-591.

- Koçturk, N. ve Yuksel, F. (2018). A modern danger for adolescents: from online flirtation to sexual abuse. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 31, 294-300.
- Kuss, D. J. ve Griffiths, M. D. (2017). Social networking sites and addiction: ten lessons learned. *International Journal of Environmental Research Public Health*, 14(3), 311.
- Kuss, D. J., Griffiths, M. D., Karila, L. ve Billieux, J. (2014). Internet addiction: a systematic review of epidemiological research for the last decade. *Current Pharmaceutical Design*, 20(25), 4026–4052.
- Lang, R. A. ve Frenzel, R. R. (1988). How sex offenders lure children. *Annals of Sex Research*, 1(2), 303–317.
- Leonard, M. M. (2010). “I did what I was directed to do but he didn’t touch me”: the impact of being a victim of internet offending. *Journal of Sexual Aggression*, 16(2), 249-256.
- Lorenzo-Dus, N. ve Izura, C. (2017). “cause ur special”: understanding trust and complimenting behaviour in online grooming discourse. *Journal of Pragmatics*, 112, 68-82.
- Lorenzo-Dus, N., Izura, C. ve Perez-Tattam, R. (2016). Understanding grooming discourse in computer-mediated environments. *Discourse, Context and Media*, 12, 40–50.
- Machimbarrena, J. M., Calvete, E., Fernandez-Gonzalez, L., Alvarez-Bardon, A., Alvarez-Fernandez, L. ve Gonzalez-Cabrera, J. (2018). Internet Risks: An Overview of Victimization in Cyberbullying, Cyber Dating Abuse, Sexting, Online Grooming and Problematic Internet Use. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(11), 2471.
- Malesky, L. A. (2007). Predatory online behavior: Modus operandi of convicted sex offenders in identifying potential victims and contacting minors over the Internet. *Journal of Child Sexual Abuse*, 16(2), 23–32.

- Marriott, C., Hamilton-Giachritsis, C. ve Harrop, C. (2013). Factors promoting resilience following childhood sexual abuse: a structured, narrative review of the literature. *Child Abuse Review*, 23(1), 17-34.
- Martinez de Morentin, J. I., Lareki, A. ve Altuna, J. (2017). Teenagers' perception of risk behaviors regarding digital technologies. *Computer in Human Behavior*, 68, 395–402.
- McAlinden, A. M. (2006). 'Setting'Em Up': Personal, familial and institutional grooming in the sexual abuse of children. *Social and Legal Studies*, 15(3), 339–362.
- McCarthy, J. A. (2010). Internet sexual activity: A comparison between contact and non-contact child pornography offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 16(2), 181–195.
- Mishna, F., Saini, M. ve Solomon, S. (2009). Ongoing and online: children and youth's perceptions of cyber bullying. *Children and Youth Services Review*, 31(12), 1222–1228.
- Mitchell, K. J., Finkelhor, D., Jones, L. M. ve Wolak, J. (2010). Use of social networking sites in online sex crimes against minors: An examination of national incidence and means of utilization. *Journal of Adolescent Health*, 47(2), 183–190.
- Mitchell, K. J., Finkelhor, D. ve Wolak, J. (2001). Risk factors for and impact of online sexual solicitation of youth. *Journal of the American Medical Association*, 285(23), 3011–3014.
- Mitchell, K.J., Finkelhor, D. ve Wolak, J. (2005). The internet and family and acquaintance sexual abuse. *Child Maltreatment*, 10(1), 49-60.
- Montiel, I., Carbonell, E. ve Pereda, N. (2016). Multiple online victimization of Spanish adolescents: Results from a community sample. *Child Abuse & Neglect*, 52, 123–134.
- National Center for Missing and Exploited Children. (2010). Map of registered sex offenders in the United States. Erişim tarihi: 15.09.2022, http://www.ncmec.org/en_US/documents/sex-offender-map.pdf

NCMEC, (2018). <https://www.missingkids.org/ourwork/ncmecdata> Erişim tarihi: 13.06.2022.

Noll, J. G., Shenk, C. E., Barnes, J. E. ve Putnam, F. W. (2009). Childhood abuse, avatar choices, and other risk factors associated with internet-initiated victimization of adolescent girls. *American Academy of Pediatrics*, 123(6), 1078-1083.

O'Connel, R. (2003). A typology of child cybersexexploitation and online grooming practices. *Cyberspace Research Unit University of Central Lancashire*

Olson, L. N., Daggs, J. L., Ellevold, B. L. ve Rogers, T. K. K. (2007). Entrapping the innocent: Toward a theory of child sexual predators' luring communication. *Communication Theory*, 17(3), 231–251.

Özçalık, C. K. ve Atakoğlu, R. (2021). Çevrimiçi çocuk cinsel istismarı: yaygınlık, mağdur ve suç özellikleri. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 12(1), 76-81.

Öztürk, E. (2020). *Travma ve dissosiyasyon psikotravmatoloji temel kitabı*. İstanbul: Nobel Yayınları.

Peris Hernandez, M., Schoeps, K., Maganto, C. ve Montoya-Castilla, I. (2021). The risk of sexual-erotic online behavior in adolescents—which personality factors predict sexting and grooming victimization?. *Computer in Human Behavior*, 114, 1–10.

Peters, J. J. (1976). Children who are victims of sexual assault and the psychology of offenders. *American Journal of Psychotherapy*, 30(3), 398–421.

PewInternet. (2013). Teens and technology 2013. Erişim tarihi: 23.09.2022, <http://www.pewinternet.org/Reports/2013/Teens-and-Tech.aspx>

Quayle, E., Allegro, S., Hutton, L., Sheath, M. ve Lööf, L. (2014). Rapid skill acquisition and online sexual grooming of children. *Computers in Human Behavior*, 39, 368–375.

- Quayle, E. ve Newman, E. (2016). An exploratory study of public reports to investigate patterns and themes of requests for sexual images of minors online. *Crime Science*, 5(2),
- Quayle, E. ve Taylor, M. (2002). Paedophiles, pornography and the internet: assessment issues. *British Journal of Social Work*, 32(7), 863–875.
- Ramos-Soler, I., Lopez-Sanchez, C. ve Torrecillas-Lacave, T. (2018). Online risk perception in young people and its effects on digital behaviour. *Comunicar*, 56, 71–79.
- Rial, A., Golpe, S., Isorna, M., Brana, T. ve Gomez, P. (2018). Minors and problematic Internet use: evidence for better prevention. *Computer in Human Behavior*, 87, 140–145.
- Ringenberg, T. T., Seigfried-Spellar, K. C., Rayz, J. M. ve Rogers, M. R. (2022). A scoping review of child grooming strategies:pre- and post- internet. *Child Abuse & Neglect*, 123.
- Roberts, R., O'Connor, T., Dunn, J. ve Golding, J. (2004). The effects of child sexual abuse in later family life; mental health, parenting and adjustment of offspring. *Child Abuse and Neglect*, 28(5), 525-545
- Schoeps, K., Hernandez, M. P., Garaigordobil, M. ve Montoya-Castilla, I. (2020). Risk factors for being a victim of online grooming in adolescents. *Psicothema*, 32(1), 15–23.
- Sesar, K., Dodaj, A. ve Simic, N. (2019). Motivational determinants of sexting: Towards a model integrating the research. *Psihologijske Teme*, 28, 461–482.
- Shannon, D. (2008). Online sexual grooming in sweden—online and offline sex offences against children as described in swedish police data. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 9, 160–180.
- Spada, M. M. (2014). An overview of problematic internet use. *Addictive Behaviors*, 39(1), 3–6.

TDK, (2022). Genel Türkçe Sözlük, [çevrim içi ne demek TDK Sözlük Anlamı \(sozluk.gov.tr\)](https://sozluk.gov.tr)

Erişim tarihi: 05.11.2022.

Tunca, G. ve Geleri, G. (2020). Okul türleri açısından ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyet durumlarının araştırılması. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 9(1), 10-18.

TÜİK, (2021). Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132)

[Arastirmasi-2021-41132](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132) Erişim tarihi: 10.11.2022.

Van Gijn-Grosvenor, E. ve Lamb, M. (2016). Behavioural differences between online sexual groomers approaching boys and girls. *Journal of Child Sexual Abuse*, 25(5), 577–596.

Villacampa, C. ve Gomez, M. (2017). Online child sexual grooming: empirical findings on victimization and legal requirements. *International Review of Victimology*, 23(2), 105–121.

Wachs, S., Jiskrova, G. K., Vazsonyi, A. T., Wolf, K. D. ve Junger, M. (2016). A cross-national study of direct and indirect effects of cyberbullying on cybergrooming victimization via self-esteem. *Psicologia Educativa*, 22(1), 61–70

Wartberg, L., Kriston, L. ve Thomasius, R. (2020). Internet gaming disorder and problematic social media use in a representative sample of German adolescents: prevalence estimates, comorbid depressive symptoms and related psychosocial aspects. *Computer in Human Behavior*, 103, 31–36.

Webster, S., Davidson, J., Bifulco, A., Gottschalk, P. ve Caretti, V. (2012). European online grooming project final report, *European Union*. Retrieved on 21 April 2012. Erişim tarihi: 26.07.2022, <http://www.european-online-groomingproject.com/>

Whittle, H. C., Hamilton-Giachritsis, C. ve Beech, A. R. (2013). Victim's voices: the impact of online grooming and sexual abuse. *Universal Journal of Psychology*, 1(2), 59-71.

- Whittle, H. C., Hamilton-Giachritsis, C. E. ve Beech, A. R. (2014). “under his spell”: Victims’ perspectives of being groomed online. *Social Sciences*, 3, 404–426.
- Whittle, H. C., Hamilton-Giachritsis C. E. ve Beech, A. R. (2015). A comparison of victim and offender perspectives of grooming and sexual abuse. *Deviant Behavior*, 36(7), 539-564.
- Whittle, H., Hamilton-Giachritsis, C., Beech, A. R. ve Collings, G. (2013). A review of online grooming: Characteristics and concerns. *Aggression and Violent Behavior*, 18(1), 62–70.
- Williams, R. Elliott, I. A. ve Beech, A. R. (2013). Identifying sexual grooming themes used by internet sex offenders. *Deviant Behaviour*, 34, 135–152.
- Winters, G., Kaylor, L. ve Jeglic, E. (2017). Sexual offenders contacting children online: An examination of transcripts of sexual grooming. *The Journal of Sexual Aggression*, 23(1), 62–76.
- Wolak, J. ve Finkelhor, D. (2013). Are crimes by online predators different from crimes by sex offenders who know youth in-person?. *Journal of Adolescent Health*, 53(6), 736-741.
- Wolak, J., Finkelhor, D. ve Mitchell, K. (2004). Internet-initiated sex crimes against minors: Implications for prevention based on findings from a national study. *Journal of Adolescent Health*, 35(5), 424.
- Wolak, J., Finkelhor, D., Mitchell, K. J. ve Ybarra, M. L. (2010). Online “predators” and their victims: Myths, realities, and implications for prevention and treatment. *Psychology of Violence*, 1(S), 13–35.
- Wolak, J., Mitchell, K. ve Finkelhor, D. (2006). Online victimization of youth: five years later. DC: National Centre for Missing and Exploited Children.
- Yarkoni, T. (2010). Personality in 100,000 Words: a large-scale analysis of personality and word use among bloggers. *Journal of Research in Personality*, 44(3), 363–373.

Yee, N. ve Bailenson, J. (2007). The proteus effect: the effect of transformed self-representation on behavior. *Human Communication Research*, 33, 271-290.

Ybarra, M. L., Mitchell, K., Finkelhor, D. ve Wolak, J. (2007). Internet prevention messages; Are we targeting the right online behaviors? *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 161, 138–145.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, İstanbul: Seçkin Yayınları.

Ekler

Ek-1: Çalışma Yapılabilmesi İçin Enstitü İzin Kararı

Ek-2: Etik Kurul İzni

Ek-3: Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Araştırma İzni

Ek-4: Demografik Bilgi Formu:

Dosya Kodu:

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

- 1- Mağdurun Yaşı:
- 2- Failin Yaşı:
- 3- Mağdurun Uyuğu:
- 4- Failin Uyuğu:
- 5- Mağdurun Cinsiyeti:
- 6- Failin Cinsiyeti:
- 7- Mağdurun Medeni Hali:
- 8- Failin Medeni Hali:
- 9- Mağdurun Eğitim Durumu:
- 10- Failin Eğitim Durumu:
- 11- Mağdurun Mesleği:
- 12- Failin Mesleği:
- 13- Mağdurun Suç Geçmişi/ Ceza Evine Girip Girmeme Durumu:
- 14- Failin Suç Geçmişi/ Ceza Evine Girip Girmeme Durumu:
- 15- Mağdur ve Failin Yakınlık Durumu: